

2021 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	6
YÖNETİCİ ÖZETİ	10
1.GİRİŞ	12
2.SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR	14
2.1. TURİZM DESTİNASYONLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE MARKALAŞMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TSOP)	14
2.1.1.Amaç	14
2.1.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	14
2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	16
2.1.4.Proje ve Faaliyetler.....	21
2.1.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama	21
a. Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı ve Fizibiliteleri	21
b.TSOP Sektör Analiz Raporu	23
2.1.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri.....	23
a.TSOP Yönetim Faaliyetleri	23
2.1.4.3. Kapasite Geliştirme Faaliyetleri.....	24
a. Hediyelik Eşya Prototip Çalışmaları	24
2.1.4.4.Tanıtım ve Yatırım Destek	25
a. TRA2 Medya Tanıtım ve Rota Belirleme Turu	25
b. Ağrı Dağı Tırmanışı Basın Turu	26
c. Şehir Ödülleri Yarışması	27
d. Kurmaca Kısa Film ve Belgesel Yarışması.....	28
e. Çıldır Gölü Açık Hava Buz Müzesi	28
f. Ahmed-i Hani Sempozyumu.....	28
g. Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları.....	29
h. Yurt İçi Turizm Fuarları ve Teknik İnceleme Ziyaretleri	30
2.1.4.5. Ajans Destekleri	31
a. TSOP Fizibilite Destek Programı	31
b.Teknik Destek Programı.....	31
2.1.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler.....	32
a. Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi	32
b. TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	33
2.1.4.7. Diğer Proje ve Faaliyetler	34
a. Ebu'l Manuçehr Camii'nin İbadete Açılması -Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri	34

2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	35
2.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	35
2.1.7. İzleme ve Değerlendirme	36
2.2. KIRSAL EKONOMİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI	37
2.2.1. Amaç	37
2.2.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri	39
2.2.4.Proje ve Faaliyetler.....	43
2.2.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama	43
a. KSOP Sektör Analiz Raporu: TRA2 Bölgesi Büyükbaş Hayvancılık Raporu	43
b. Ardahan ve Kars Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması Çalışması	45
c.TRA2 Bölgesi Biyokütle Atlasının Hazırlanması	46
d.Ardahan Ballı Bitki Florası Araştırması.....	47
e.TRA2 Bölgesi Canlı Hayvan Pazarları Mevcut Durumu ve Hayvan Borsası İhtiyaç Analizi	48
2.2.4.2.İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri.....	49
a. KSOP Yönetim Faaliyetleri.....	49
2.2.4.3. Kapasite Geliştirme	50
a. Kadın Girişimci İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Kadın İşletmeleri- Kooperatifleri Teknik İnceleme Ziyaretleri	50
b. Arıcılık İşletmelerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi	52
c. Tarım Kooperatifleri ve Üretici Birliklerine Yönetim Danışmanlığı	53
d. Örnek Üretici Yetiştirme Programı	53
2.2.4.4.Tanıtım ve Yatırım Destek	54
a. Yöresel Ürün Şenlikleri	54
b.Yurt İçi Fuarlar, Tanıtım Günleri ve Teknik İnceleme Ziyaretleri	56
2.2.4.5. Ajans Destekleri	57
a. Ağrı Gıdakent Güdümlü Projesi	57
b. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01)	58
d. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02) ...	58
e. KSOP Fizibilite Destek Programı	59
f. KSOP Teknik Destek Programı	60
2.2.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler.....	60
a. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	60
2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	61
2.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	61
2.3.7. İzleme ve Değerlendirme	61

2.3.İMALAT SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAMIN ARTIRILMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (İSOP)	62
2.3.1.Amaç	62
2.3.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	63
2.3.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri	66
2.3.4. Proje ve Faaliyetler.....	69
2.3.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama	69
a. İSOP Sektör Analiz Raporu: Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin Analizi	69
b. TRA2 Bölgesi OSB ve KSS'lerin Altyapı Durumları ve İhtiyaç Analizi.....	71
2.3.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon.....	71
a. İSOP Yönetim Faaliyetleri	71
2.3.4.3. Kapasite Geliştirme	72
a. KOBİ'lere Yönetim Danışmanlığı Faaliyeti	72
2.3.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek	72
a. Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Lobi Faaliyetleri	72
b. Bölgesel Kalkınma Fonu ve Tanıtım Toplantıları.....	73
2.3.4.5. Ajans Destekleri	74
a. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01)	74
b. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02)	74
c. İSOP Fizibilite Destek Programı	75
d. İSOP Teknik Destek Programı	76
2.3.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler.....	77
a. İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	77
2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	77
2.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	77
2.3.7. İzleme ve Değerlendirme	78
3. KURUMSAL FAALİYETLER	78
3.1. Proje ve Faaliyetler.....	79
3.1.1. Araştırma, Analiz ve Programlama	79
a. Sonuç Odaklı Programların Geliştirilmesi	79
b. İş Yüğü Analizi	80
c. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) Kapsamında Çalışmalar	80
3.1.2. İşbirliği ve Koordinasyon.....	80
a.Yönetim Kurulu Organizasyonları	80
b.Kalkınma Kurulu Organizasyonları	81

c. Ajans Personeline Yönelik Toplantılar	81
3.1.3. Kapasite Geliştirme	81
a. Ajans Personelinin Uzmanlaşmasının Sağlanması.....	81
b. Ajans Personeline Yönelik Eğitimler	82
c. İnsan Kaynaklarına İlişkin Faaliyetler.....	83
d. Personel Performans Yönetim Faaliyetleri	84
e. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Alımı	84
f. Stajyer Öğrenci Alım Faaliyetleri	84
3.1.4. Tanıtım ve Yatırım Destek	85
a. Ajans Tanıtım ve İletişim Faaliyetleri	85
3.1.5. Diğer Proje ve Faaliyetler	85
a. Tedarik Faaliyetleri	85
4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI	86
4.1. Ülke Masaları Oluşturulması Çalışması.....	86
4.1.1. Amaç	86
4.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	86
4.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	86
4.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	87
4.1.5. İzleme ve Değerlendirme	87
4.2. Bölgesel Dış Ekonomik İşbirliği Potansiyelinin Geliştirilmesi	87
4.2.1. Amaç	87
4.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	87
4.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	88
4.2.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	88
4.2.5. İzleme ve Değerlendirme	88
5.3. Özel Sektör Yatırım Konuları İçin Ön Fizibilite Çalışmaları	88
5.3.1. Amaç	88
5.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	88
5.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	88
5.3.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	89
5.3.5. İzleme ve Değerlendirme	89
5.4. 2021 Yılı Yatırım Zirvesi	89
5.4.1. Amaç	89
5.4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	89
5.4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	90

5.4.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	90
5.4.5. İzleme ve Değerlendirme	90
5.5. TRA2 Bölgesi Girişimcilerini Belirliyor Yarışması	90
5.5.1. Amaç	90
5.5.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	90
5.5.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	91
5.5.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	91
5.5.5. İzleme ve Değerlendirme	91
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	92
6. EKLER	94
EK-1 Proje Listesi	94
EK-2 Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu.....	116
EK-3 Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu.....	127
EK-4 Kaynak Verimliliği Faaliyetleri	135

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
BİLSEM	:Bilim ve Sanat Merkezi
BGUS	:Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
BSKB	:Beşeri Sermaye ve Koordinasyon Birimi
DAİB	:Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği
DAP	:Doğu Anadolu Projesi
DAP BKİ	:Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi
DDK	:Devlet Denetleme Kurulu
DFD	:Doğrudan Faaliyet Destek Programı
GPD	:Güdümlü Proje Desteği
IPA	:AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İSOP	:İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
KAYS	:Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KOBİ	:Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
KOSGEB	:Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KSOP	:Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı
MYİ	:Mali Yönetim Yeterliđi
NACE	:Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
SGK	:Sosyal Güvenlik Kurumu
SUEB	:Sanayi, Ulaştırma ve Enerji Birimi
SOP	:Sonuç Odaklı Program
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
TCDD	:Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
TD	:Teknik Destek
TRA2	:Kars, Ardahan, Iğdır, Ağrı
TKKB	:Tarım ve Kırsal Kalkınma Birimi
TSOP	:Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaması Sonuç Odaklı Programı
TSO	:Ticaret ve Sanayi Odası
TTÇB	:Turizm, Tanıtım ve Çevre Birimi
TÜBİTAK	:Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UNESCO	:Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
YDO	:Yatırım Destek Ofisi
YHB	:Yönetim Hizmetleri Birimi
YKF	:Yerel Kalkınma Fırsatları
YPK	:Yüksek Planlama Kurulu

Tablo Listesi

- 1- Turizm SOP (TSOP) Çıktı Göstergeleri
- 2- Turizm SOP (TSOP) Sonuç Göstergeleri
- 3- TSOP Faaliyetleri
- 4- Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı ve Fizibilitesi Bütçesi
- 5- TSOP Sektör Analiz Raporu Bütçesi
- 6- TSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi
- 7- Hediyelik Eşya Prototip Çalışmaları Bütçesi
- 8- TRA2 Medya Tanıtım ve Rota Belirleme Turu Bütçesi
- 9- Ağrı Dağı Tırmanışı Basın Turu Bütçesi
- 10- Şehir Ödülleri Yarışması Bütçesi
- 11- Kurmaca Kısa Film ve Belgesel Yarışması Bütçesi
- 12- Çıldır Gölü Açık Hava Buz Müzesi Bütçesi
- 13- Ahmed-i Hani Sempozyumu Bütçesi
- 14- Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları Bütçesi
- 15- Yurt Dışı ve Yurt İçi Turizm Fuarları ve Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi
- 16- TSOP Fizibilite Destek Programı Bütçesi
- 17- TSOP Teknik Destek Programı Bütçesi
- 18- Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi Bütçesi
- 19- TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi
- 20- Ebu'l Manucehr Camii'nin İbadete Açılması-Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri Bütçesi
- 21- Kırsal SOP (KSOP) Çıktı Göstergeleri
- 22- Kırsal SOP (KSOP) Sonuç Göstergeleri
- 23- Kırsal SOP (KSOP) Faaliyetleri
- 24- KSOP Sektör Analiz Raporu Bütçesi
- 25- Ardahan ve Kars Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması Çalışması Bütçesi
- 26- TRA2 Bölgesi Biyokütle Atlasının Hazırlanması Bütçesi
- 27- Ardahan Ballı Bitki Florası Araştırması Bütçesi
- 28- TRA2 Bölgesi Canlı Hayvan Pazarları Mevcut Durumu ve Hayvan Borsası İhtiyaç Analizi Bütçesi
- 29- KSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi

- 30- Kadın Girişimci İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Kadın İşletmeleri- Kooperatifleri Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi**
- 31- Arıcılık İşletmelerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi Bütçesi**
- 32- Tarım Kooperatifleri ve Üretici Birliklerine Yönetim Danışmanlığı Bütçesi**
- 33- Örnek Üretici Yetiştirme Programı Bütçesi**
- 34- Yöresel Ürün Şenlikleri Bütçesi**
- 35- KSOP Yurt İçi ve Yurt Dışı Fuarları, Tanıtım Günleri ve Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi**
- 36- Ağrı Gıda Kent Gündümlü Projesi Bütçesi**
- 37- KSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01) Bütçesi**
- 38- KSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02) Bütçesi**
- 39- KSOP Fizibilite Destek Programı Bütçesi**
- 40- KSOP Teknik Destek Programı Bütçesi**
- 41- KSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi**
- 42- İmalat SOP (YSOP) Çıktı Göstergeleri**
- 43- İmalat SOP (İSOP) Sonuç Göstergeleri**
- 44- İSOP Faaliyetleri**
- 45- İSOP Sektör Analiz Raporu: Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin Analizi Bütçesi**
- 46- TRA2 Bölgesi OSB ve KSS'lerin Altyapı Durumları ve İhtiyaç Analizi Bütçesi**
- 47- İSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi**
- 48- KOBİ'lere Yönetim Danışmanlığı Faaliyeti Bütçesi**
- 49- Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Lobi Faaliyetleri Bütçesi**
- 50- Bölgesel Kalkınma Fonu Tanıtım Toplantıları Bütçesi**
- 51- İSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Mali Destek Programı (REKAP-01) Bütçesi**
- 52- İSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Mali Destek Programı (REKAP-02) Bütçesi**
- 53- İSOP Fizibilite Destek Programı Bütçesi**
- 54- İSOP Teknik Destek Programı Bütçesi**
- 55- İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi**

56- Kurumsal Faaliyetler Çıktı Göstergeleri

57- Ajans Personeline Yönelik Eğitim Faaliyetleri

58- Yerel Kalkınma Fırsatları Faaliyetleri ve Bütçeleri

YÖNETİCİ ÖZETİ

Serhat Kalkınma Ajansı, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri hakkında kanunda öngörüldüğü üzere, yaptığı çalışmalar ile TRA2 Bölgesi'nin kalkınması yolunda önemli bir aktör olarak görevini sürdürmektedir. Ajans, Ulusal Kalkınma Planı'nda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak TRA2 Bölgesi'nde bölgesel gelişmeye katkıda bulunmaktadır. Serhat Kalkınma Ajansı tarafından kalkınmaya yön vermek amacıyla 2010-2013 dönemini kapsayan TRA2 Bölge Planı ile 2014-2023 yıllarını kapsayan TRA2 Bölge Planı hazırlanmıştır.

Serhat Kalkınma Ajansı 2021 Yılı Çalışma Programı, 5449 sayılı Kanun ve Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümleri gereğince Ajansın 2021 yılı faaliyetlerine yön vermek üzere Bölgenin öncelikleri ve gelişme eksenleri göz önünde bulundurularak belirlenen stratejik tercihler kapsamında Sonuç Odaklı Programlar ve Yerel Kalkınma Fırsatları çerçevesinde hazırlanmıştır. Ajansımızın belirlediği Sonuç Odaklı Programlar; Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaşması (TSOP), Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi (KSOP) ile İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması (İSOP) kapsamında, gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin, ilgili stratejik tercihlere ve genel amaçlara katkı sağlayacak şekilde, hem TRA2 Bölge Planı hem de ülkemizin 2023 yılı kalkınma hedeflerine hizmet etmesi için Ajans öncü olacaktır.

“Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları” uyarınca gerçekleştirilecek olan Sonuç Odaklı Programlar ve Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında TRA2 Bölge Planı'nda öngörülen amaç ve hedeflere ulaşmak amacıyla; yerel, ulusal ve uluslararası paydaşlarla işbirliği faaliyetlerinin sürdürülmesi hususuna özel önem verilecektir. Bu kapsamda, Bölgede önem arz eden plan, program ve projelerin takip edilmesi ve bu çalışmalara azami düzeyde katkı sağlanmasına çalışılacaktır. Literatürde boşluğu olan ve kalkınmaya etki edebilecek türde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yapılması, Bölge yatırım ve tanıtım imkanlarının artırılması ile yatırım faaliyetlerinin izlenmesi ve yönlendirilmesi çalışmalarına katkı koyulacak ve yön verilecektir.

2021 Yılı Ajans Çalışma Programı, yöntemsel olarak T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenen “Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları” belgesine dayanılarak oluşturulmuştur. Faaliyetlerin detaylı açıklamaları ve bunlara uygun çalışma takvimi belirlenmiştir. Bu plan doğrultusunda yıl boyu çalışmalarımız yürütülecektir.

Dr. İbrahim TAŞDEMİR
Serhat Kalkınma Ajansı
Genel Sekreteri

1.GİRİŞ

T.C. Serhat Kalkınma Ajansı, 25.07.2009 tarih ve 27299 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur.

T.C. Serhat Kalkınma Ajansı'nın temel amacı, 5449 sayılı Kanunun 1'inci maddesinde belirtildiği üzere; *“kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, Cumhurbaşkanı'nca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölgesel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak”*tır.

TRA2 2014-2023 Bölge Planı'nda yapılan çalışmalar sonucunda Bölgedeki temel gelişme eksenleri “Sosyal Kalkınma, Çevresel Sürdürülebilirlik, Erişilebilirlik ve Rekabet Edebilirlik” olarak ortaya çıkmaktadır.

TRA2 2014-2023 Bölge Planı Vizyonu; Doğal zenginliğiyle tanınmış, turizm ve tarımsal ürünleriyle markalaşmış, sınırları aşan kültürel mirasın imkânlarından yararlanmış, rekabet gücü yüksek işletmeleriyle ülkenin Kafkasya ve Orta Asya'ya açılan ticaret ve lojistik merkezi bir Serhat Bölgesi.

Ajansımızın Kanun'da belirtilen temel amacı yerine getirebilmesi, vizyon ve misyonunu gerçekleştirebilmesi, ayrıca *TRA2 2014-2023 Bölge Planı* vizyonuna katkı sağlayabilmesi için; kurumsal gelişimini tamamlaması, bölgesel planlama, programlama, koordinasyon, proje ve faaliyet destekleme, izleme-değerlendirme, yatırım destek ve tanıtım çalışmalarını sistematik, kurumsal ve sürdürülebilir bir şekilde yürütmesi büyük önem arz etmektedir.

“Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları” kapsamında Ajansların 5449 sayılı Kanunda belirtilen görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, yeni bir vizyonla gerek işlevsel gerekse kurumsal dönüşüm süreçlerinin başlatıldığı bildirilmiştir. Bu dönüşümde bölge planlarının işlevsel hale getirilmesi ve paydaşlarla birlikte hayata geçirilmesinin önem taşıdığı, bu çerçevede ilk adım olarak ajansların bölge planları ve sektörel stratejiler ile uyumlu stratejik tercihlerini belirleyecekleri ve bu stratejileri destekleyecek Sonuç Odaklı Programları (SOP) oluşturacakları belirtilmiştir.

2021 Yılı Çalışma Programımızda Kurumsal Faaliyetlerin yanı sıra öncelik verdiğimiz, “Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaşması Sonuç Odaklı Programı”, “Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı” ve “İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı” mevcuttur.

Serhat Kalkınma Ajansı’nın 2021 yılında odaklanacağı temel faaliyetler; belirlenen SOP’lar çerçevesinde belirlenen mali destek programlarının Bölge Planı, stratejiler ve operasyonel programlar çerçevesinde oluşturulması, tahsis edilen kaynakların etkin kullanılmasına yardımcı olacak bölgesel analiz ve fizibilite çalışmalarının yürütülmesi, sosyal sermayenin harekete geçirilmesi, Bölge için kritik öneme haiz projelerin geliştirilmesi, uluslararası hibelerin Bölgemize kazandırılması, TRA2 Bölgesi kapsamında KOBİ, STK ve kamu kurumlarına eğitim ve danışmanlık hizmeti verilmesi, tanıtım ve iş birliği faaliyetlerinin yürütülmesi, proje ve faaliyetlerin hayata geçirebilmesi için paydaşlara mali ve teknik destek sağlanması, Bölgenin yatırım ve iş olanaklarının geliştirilmesi ve tanıtılması, Ajansın destek sağladığı projelerin etkin ve sonuç odaklı bir şekilde izlenmesi ve değerlendirilmesi şeklinde özetlenebilir.

Bu çerçevede, Serhat Kalkınma Ajansı 5449 sayılı Kanun’un 5’inci maddesinde kendisine atfedilen görevleri yapmak üzere, 5449 sayılı Kanun’un 4’üncü, 11’inci ve 14’üncü maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 21’inci madde hükümleri doğrultusunda 2021 Yılı Çalışma Programını hazırlamıştır. 2021 Yılı Çalışma Programı, Serhat Kalkınma Ajansı’nın planlama dönemi içerisindeki faaliyetlerini ve bu faaliyetlere yönelik tahmini mali kaynakları içermektedir.

2.SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR

2.1. TURİZM DESTİNASYONLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE MARKALAŞMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TSOP)

2.1.1.Amaç

Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaşması SOP Amaçları:

Genel Amaç: TRA2 Bölgesi'ndeki; mevcut turizm destinasyonlarının geliştirilerek markalaşması, yeni turizm destinasyonlarının oluşturulması ve Bölgenin turizmden elde ettiği gelirlerin artırılması olarak belirlenmiştir.

Özel Amaç 1:Turizm değerlerinin altyapı eksikliklerinin giderilmesi,

Özel Amaç 2: Kış, doğa, kültür, hüzün ve inanç turizmi gibi farklı destinasyonların oluşturulması, markalaştırılması ve tanıtılması,

Özel Amaç 3: Turizm işletmelerinin ve turizm paydaşlarının insan kaynakları kapasitesinin güçlendirilmesi ile hizmet kalitesinin artırılması,

Özel Amaç 4: Farklı turizm çeşitlerine (kuş gözlemciliği, doğa ve eko-turizm, su sporları turizmi, etnografik-kültürel turizm, gurme turizmi ile kış ve kış sporları) yönelik rotaların oluşturulması, bu rotaların tanıtımının yapılması.

2.1.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaşması Sonuç Odaklı Program (TSOP), TRA2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı Gelişme Eksen 4: Rekabet Edebilirlik altında yer alan Öncelik 4.2. Turizmde Bölgesel Marka Olunması önceliği ile ilişkilidir. Öncelik 4.2. kapsamında turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, tanınırlığın/bilinirliğin sağlanması, hizmet kalitesinin artırılması ve altyapının iyileştirilmesi konularına odaklanılacaktır.

11. Kalkınma Planında turizm sektörü ile ilgili olarak mevcut kaynak pazarların güçlendirilmesi, geliştirilmesi ve bunun yanı sıra yeni kaynak pazarların yaratılması yoluyla ziyaretçi sayısı artırılması gerekliliği vurgulanmış, turizm değerlerinin destinasyon bazında gruplandırılarak tanıtılması politikası benimsenmiştir. 2020-2022 Orta Vadeli Program'da ise kamu yatırımlarında odaklanılması istenilen öncelikli sektörler arasında turizm özellikle vurgulanmıştır. Yine aynı şekilde 2020-2022 Kamu Yatırımları Rehberi'nde de turizme vurgu yapılmış ve özel sektörün Bölge turizmine yatırım yapmasını teşvik etmek amacıyla Bölgede

kamu politika ve yatırımlarında turizm altyapı çalışmalarına öncelik verilmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Ajansımız, Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaşması Sonuç Odaklı Programını hazırlamadan önce TRA2 Bölgesi Turizm Çalıştay ve Sarıkamış Kış Turizmi Çalıştayını gerçekleştirmiş olup bu çalıştaylarda turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve bilinirliğin artırılmasının önemli bir konu olduğuna dikkat çekmiştir. SOP kapsamında turizm destinasyonları ve faaliyetleri artırılırken hizmet kapasitesinde geliştirilmesine ve markalaşmaya önem verilecektir.

Değişen turizm anlayışı ile beraber, yeni turizm türlerinin turizm pazarındaki payının artması sağlanmıştır. TRA2 Bölgesi sahip olduğu değerler açısından kış, doğa, kültür, inanç turizmi, zengin flora ve fauna yapısı ile doğa gezisi, avcılık, kuş gözlemciliği, balık tutma gibi faaliyetleri içeren eko-turizm faaliyetlerini olanaklı kılmaktadır. Bölgenin kış turizmi varlıkları dışında; Ağrı Dağı, Ebu-Manucehr Camii ve Sarıkamış Şehitliği gibi önemli dini, tarihi, ve görsel güzellik merkezlerine sahip olması da yerli ve yabancı turistler açısından ilgi çeken inanç ve hüzün turizmi potansiyelini barındırmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan elde edilen veriler ve Bölge turizm işletmecileri ile yapılan görüşmeler üzerinden yapılan incelemede toplam misafir sayısının düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu verilere, sınır kapısı olan Ardahan ve Iğdır'da taşımacılık için giriş yapan kişilerin de dâhil olduğu düşünülürse potansiyelin yeterince kullanılamadığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Belediye işletme belgeli ve turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin 2019 yılı verilerine göre Bölge illerinde turistlerin ortalama kalış süreleri; Ağrı için 1.7, Ardahan için 2.3, Iğdır için 1.6 ve Kars için 1.9 gün olduğu görülmektedir. Konaklama verilerinin Türkiye ortalaması 2.6 gün iken Bölge illerinin hiç biri henüz bu değere ulaşamamıştır.

Bölgemizde, turizm destinasyonlarını artırmak için altyapı yatırımlarının tamamlanması ve turizm faaliyetlerinin geliştirilerek turizmin çeşitlendirilmesi, bütünleşik turizm projelerinin yanında tanıtım ve markalaşma çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir. TRA2 Bölgesi'ndeki turistik değerlerin yeterli oranda bilinmemesi, tur şirketlerinin Bölgedeki turizm değerlerini yeterince tanınamaması turizm destinasyonu olma hedefine ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Bölgedeki turizm zenginliklerinin ortaya çıkarılması, bunların bir destinasyon olarak markalaşması, tanıtılması ve turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi

yoluyla gelen ziyaretçilerin Bölgede ortalama kalış süresi artırılacak, daha fazla turizm geliri elde edilmiş olacaktır.

TÜRSAB acentaları ile Bölgede gerçekleştirilen tanıtım etkinliklerinde; Ardahan-Kars ve Iğdır-Ağrı destinasyonunun, düzenli turları Bölgeye çekebilecek bir zenginliğe sahip olduğu acentalar tarafından vurgulanmıştır. Bu turların düzenli hale gelmemesinde; tanıtım eksikliği, turizm sektörü altyapı eksiklikleri ve bazı turizm aktivitelerindeki süreksizlik neden olarak belirtilmiştir. Bu eksikliklerin giderildiği, destinasyonun markalaştığı ve etkin tanıtım yapıldığı takdirde bu Bölgeye düzenli turlar için büyük bir rağbet olabileceği hususu belirtilmiştir.

Türkiye’de son yıllarda meydana gelen kur artışları yurt dışından gelen ziyaretçi sayısında artışa, yurt dışına çıkan yerli turist sayısında ise büyük bir düşüşe sebep olmuştur. Kur artışları nedeniyle iç piyasaya kayan yerli turistler, artan Doğu Ekspresi trendi ile yeni bölgeler ve kültürler tanıma, farklı yöresel mutfakları deneyimleme ve yeni destinasyonlar keşfetme isteğine yönelmiştir. Bu talep farklılaşması TRA2 Bölgesi destinasyonlarının geliştirilmesi ve markalaştırılması adına büyük bir fırsat olarak görülmektedir.

2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaşması Sonuç Odaklı Programının hedeflenen sonuç ve çıktıları aşağıda verilmiştir;

Tablo 1 - Turizm SOP (TSOP) Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Araştırma Raporu Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Fizibilite Raporu Sayısı	Adet	10	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Sektörel Değerlendirme Toplantıları	Adet	4	Katılımcı Listeleri

Kapasite Geliştirme	Gerçekleştirilen Eğitim Sayısı	Adet	4	Ajans faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Gerçekleştirilen Eğitimlere Katılımcı Sayısı	Kişi	75	Katılımcı Listeleri
Kapasite Geliştirme	Düzenlenen Sempozyum Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen Tanıtım ve Rota Belirleme Turu Sayısı	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Medya Tanıtım ve Rota Belirleme Turu Kapsamında Bölgeyi Ziyaret Eden Kişi Sayısı	Kişi	20	Katılımcı Listesi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen Organizasyon Sayısı	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Organizasyonlar Kapsamında Bölgeyi Ziyaret Eden Kişi Sayısı	Kişi	250	Katılımcı Listesi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Ortalama Geceleme Sayısı	Gün	2	Kültür Turizm Verileri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Katılım Sağlanan Yurt İçi Fuar Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Mali Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu

Ajans Destekleri	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Teknik Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
AB Projeleri ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Uygulanan AB Projesi Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Tescilli Tarihi Yapılarda Uygulanan Proje Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 2 – Turizm SOP (TSOP) Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
2,4	Bölgeye Gelen Turist Sayısındaki Yıllık Artış Oranı	%	15	Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri
2,4	Yıllık Ortalama Geceleme Sayısındaki Artış Oranı	%	5	TÜİK Turizm İstatistikleri
2	Bölgeye Özgü Hediyelik Eşya Sayısında Artış	Adet	12	Ajans Faaliyet Raporu
2	Müşteri Memnuniyeti Artışı	%	7	Rezervasyon Sitesi Ratingleri

1,2	Korunan Tescilli Tarihi Yapı Sayısı	Adet	10	Ajans Faaliyet Raporu
2	Altyapısı İyileştirilen Tarihi Alan Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 3- TSOP Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı ve Fizibiliteleri	TTÇB, Ağrı YDO	01.02.2021 31.12.2021
Araştırma, Analiz ve Programlama	TSOP Sektör Analiz Raporu	TTÇB	01.02.2021 31.12.2021
İşbirliği ve Koordinasyon	TSOP Yönetim Faaliyetleri	TTÇB	01.01.2021 31.12.2021
Kapasite Geliştirme	Hediyelik Eşya Prototip Çalışmaları	TTÇB, TKKB, YDO'lar	01.04.2021 30.09.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	Ahmed-i Hani Sempozyumu	Ağrı YDO, TTÇB	01.10.2021 15.10.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRA2 Medya Tanıtım ve Rota Belirleme Turu	TTÇB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	Ağrı Dağı Tırmanışı Basın Turu	TTÇB, Ağrı YDO	01.12.2021 31.12.2021

Tanıtım ve Yatırım Destek	Şehir Ödülleri Yarışması	Ardahan YDO, TTÇB	01.02.2021 31.03.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	Kurmaca Kısa Film Yarışması	TTÇB, YHB	01.01.2021 31.12.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	Çıldır Gölü Açık Hava Buz Müzesi	TTÇB, Ardahan YDO	01.11.2021 31.12.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları	TTÇB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yurt İçi Turizm Fuarları ve Teknik İnceleme Ziyaretleri	TTÇB, TKKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Ajans Destekleri	TSOP Fizibilite Destek Programı	TTÇB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Ajans Destekleri	TSOP Teknik Destek Programı	TTÇB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi	TTÇB	01.01.2021 31.12.2021
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	TTÇB	01.01.2021 31.12.2021
Diğer Proje ve Faaliyetler	Ebu'l Manuçehr Camii'nin İbadete Açılması-Rölöve, Restitüsyon ve	TTÇB, Kars YDO	01.01.2021 31.12.2021

	Restorasyon Projeleri		
Toplam			

2.1.4.Proje ve Faaliyetler

2.1.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

a. Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı ve Fizibiliteleri

Ağrı İli coğrafi konumu gereği kış, kültür ve doğa turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Şehrin, Ağrı Dağı gibi tüm dünyada tanınan bir değere sahip olması onu farklı turizm türleri açısından avantajlı hale getirmektedir. Ancak günümüze kadar İlin bu değerlerinin tamamını kapsayan üst ölçekli bir planı bulunmamaktadır. Mevcut destinasyonların tanıtım eksikliği ve potansiyel arz eden bir çok değer (Meteor Çukuru, Buz Mağarası, Meya Antik Kenti, Günbuldu Mağaraları, Diyadin Kanyonu gibi) altyapı eksikliklerinden dolayı bir turizm destinasyonu olarak kullanılamadığı tespit edilmiştir.

“Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı” çalışması ile; Ağrı Dağı, İshak Paşa Sarayı, Ahmed-i Hani Türbesi ve çevresindeki tarihi yapılar ile Meteor Çukuru, Buz Mağarası, Nuh’un Gemisi İzi, Balık Gölü, Ağrı Meya Antik Kenti (Günbuldu Mağaraları), Diyadin Kaplıcaları ve Kanyonu destinasyonlarının; potansiyel ve mevcut durum analizinin yanı sıra sürdürülebilir turizm hedeflerine yönelik stratejileri belirlenecektir. Oluşturulan stratejilerin eylem planı ve mekânsal plana dönüştürülmesi için çalışma sonucu belirlenecek olan proje fikirleriyle yatırım fizibiliteleri hazırlanacaktır. Bu kapsamda;

- Ağrı Dağı'nda kayak tesisinin kurulabilirliği konusunda analizler yapılması; uygun ise yeni bir turizm destinasyonu oluşturmaya yönelik fizibilitesinin oluşturulması,
- Ağrı Dağında dağcılık faaliyetleri için 3200 metre ve 4200 metre yüksekliklerde kamp alanı ve dinlenme tesislerinin kurulması, dağa çıkış rotalarının araştırılması ve alternatiflerinin önerilmesi ile bu rotalar üzerinde bulunan köylerdeki yöresel ürünlerin üretim kapasitesinin ve çeşitliliğinin artırılmasına yönelik fikirlerin geliştirilmesi,
- Meteor Çukuru ve Nuh'un Gemisi İzi'nin bulunduğu alanlara seyir terası ve sosyal tesislerin (tuvalet ve hijyen imkânları, danışma birimleri, bilet satış sistemi ve satış noktaları, yemek hizmetleri, sağlık hizmetleri, çocuk yuvası vb. alanlar) kurulmasına yönelik alanların araştırılması ve bu sayede fizibilitesinin oluşturulması,

- Nuh'un Gemisi Müzesinin kurulacağı lokasyon belirlenerek bu sayede yeni bir turizm destinasyonu oluşturmaya yönelik fizibilitesinin oluşturulması,
- Buz Mağaralarının ve Meya Antik Kentinin turizm potansiyelinin tespit edilerek işlev kazandırılması ve yeni bir turizm destinasyonu oluşturmaya yönelik üzere fizibilitesi
- İshak Paşa Sarayı ile Ahmed-i Hani Türbesi ve çevresindeki tarihi yapıların korunması ve restorasyonu ile turizme kazandırılmak üzere faaliyetler belirlenmesi ile yeni bir turizm destinasyonu oluşturmaya yönelik fizibilitesinin oluşturulması
- Balık Gölü çevresinde konaklama ve sosyal tesislerinin kurulması ile gölde yapılabilecek sosyal ve sportif faaliyetlerin (iskele kurulması, tekne gezisi, su sporları vb.) tespiti ile yeni bir turizm destinasyonu oluşturmaya yönelik fizibilitesinin oluşturulması,
- Diyadin Kaplıcalarında, kaynakların yeterlilik derecesine göre turizme yönelik gününbirlik jeotermal tesis, konaklama ve sosyal tesisleri, kapalı havuz gibi tesislerin planlanması; jeotermal kaynakların yakınında faaliyet gösteren mermer ocaklarının jeotermal kaynak için herhangi bir sorun teşkil edip etmediğinin belirlenmesi ve Diyadin Kanyonunun turizme kazandırılması ile yeni bir turizm destinasyonu oluşturmaya yönelik fizibilitesi oluşturulması asgari olarak hedeflenmektedir.

Tablo 4 - Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı ve Fizibiliteleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı ve Fizibiliteleri	TTÇB, Ağrı YDO	01.02.2021 31.12.2021

b. TSOP Sektör Analiz Raporu

Ajansımızın 2018 yılında belirlediği SOP'ların süresi, 2021 yılı itibariyle tamamlanmış olup TSOP'un isminin değiştirilerek devam etmesine karar verilmiştir. Bu nedenle hem ilk 3 yıllık SOP dönemi, hemde bundan sonraki 6 yıllık SOP dönemleri için çeşitli altlık çalışmaları ve stratejiler oluşturulacaktır. Bu sayede Ajans sektörel bazda hem kısa dönem hem de 10 yıllık uzun dönem planları oluşturabilecektir.

Ajansımız turizm kapsamında son 3 yılda hem kamu hem de özel sektöre önemli destekler vermiş olup güdümlü projelerle Bölgedeki destinasyon sayısının artmasını sağlamıştır. Özellikle artan Doğu Ekspresi trendi ile Bölgedeki turizm sektörü büyük ivme kaydetmiştir. Yeni oteller, yeme-içme mekanları ve hediyelik eşya dükkanlarının açılmasıyla sektör büyümüştür. TSOP Sektör Analiz Raporu ile oteller, yeme-içme faaliyetleri gerçekleştiren işletmeler, hediyelik eşya üreten ve pazarlayan işletmeler, tur ve seyahat acenteleri, turizmden gelir sağlayıp hizmet sunan yapılar, STK'lar, kamu, kurum ve kuruluşları incelenecektir. Raporda hizmet ve insan kaynakları kapasitesinin eksikliklerine özel önem verilecektir. Hazırlanacak rapor sonucunda, Ajans destek mekanizmaları için öncelik tespiti, COVID-19 Pandemisinin etkileri ve çözüm önerileri, sektörel olarak ortak iş birliği geliştirilmesi ve politikalar üretilmesi, ortak eğitim programları düzenlenmesi, ulusal ve uluslararası destek mekanizmalarına proje üretilmesi ile kısa-orta-uzun dönem planlar yapılmasını sağlanacaktır.

Tablo 5 - TSOP Sektör Analiz Raporu Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TSOP Sektör Analiz Raporu	TTÇB	01.02.2021 31.12.2021

2.1.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri

a. TSOP Yönetim Faaliyetleri

SOP Yönetim Planlarının oluşturulması, paydaşlarla iletişimin güçlendirilmesi ve Bakanlığımız tarafından çerçevesi iletilen Eşleştirme Programları kapsamında, diğer ajanslar ile tecrübe paylaşım toplantılarının gerçekleştirilmesi, bu yıl özellikle üzerinde durulacak hususlardır.

TSOP yönetim faaliyetleri kapsamında; Sonuç Odaklı Programlarımızı paydaşlarımıza anlatmak, paydaşlarımızı ortak amaç etrafında birleştirmek, irtibat kişilerinden oluşan paydaş listesi oluşturmak ve yılda en az iki defa olacak şekilde çalıştay/odak grup toplantıları düzenlenecektir. İrtibat listesindeki paydaşlardan, Sonuç Odaklı Programlarımız ile ilişkili faaliyetleri hakkında periyodik olarak bilgi alınması da planlanmaktadır. Bu sayede paydaşlar, Sonuç Odaklı Programlar çerçevesindeki proje fikirleri geliştirip projelerini geliştirme imkanı bulabilecektir. Söz konusu faaliyetlerle; TRA2 Bölgesi'nin turizm kapasitesinin geliştirilmesine, turizm potansiyelinin harekete geçirilmesine, çeşitli kültür ve turizm değerlerinin bilinirliğinin ve tanınırlığının artırılmasına, insan kaynakları kapasitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunabilecektir. Ajans, gerekli gördüğünde, yapılan çalışmalardan elde ettiği sonuçlara göre bir sonraki yılın çalışma programına faaliyet ekleyebilecektir. Faaliyetler ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, otel ve restoran yetkilileri, turizm acenteleri, esnaflar, taksiciler, servis firma yetkilileri ve turizm dernekleri temsilcileri ile Bölgedeki turizm akademisyenlerinden oluşan paydaşların katılımıyla gerçekleştirilecektir.

Tablo 6 – TSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
İşbirliği ve Koordinasyon	TSOP Yönetim Faaliyetleri	TTÇB	01.01.2021 31.12.2021

2.1.4.3. Kapasite Geliştirme Faaliyetleri

a. Hediyeelik Eşya Prototip Çalışmaları

Tüm Bölge illerinde; şehirleri simgeleyen yapılar, değerler ve görseller için hediyeelik eşya tasarlanması ve üretilmesi için yapılacak çalışmalar İl Kültür Turizm Müdürlükleri, Üniversiteler, Ticaret ve Sanayi Odaları ve Halk Eğitim Merkezleri ile işbirliği yapılarak gerçekleştirilecektir. Hediyeelik eşya prototipleri hazırlanırken üzerinde çalışılması düşünülen değerler;

- Ağrı İlinde; Ağrı Dağı, Nuh'un Gemisi, İshak Paşa Sarayı, Ahmed-i Hani ve Türbesi, Diyadin Kanyonu, Halı-Kilim, Bayazıt Kalesi,
- Ardahan İlinde; Damal Bebeği, Aşık Şenlik, Ardahan Kalesi, Şeytan Kalesi, Kura Nehri, Aktaş ve Çıldır Gölü, Posof Kırmızı Elması,
- Iğdır İlinde; Iğdır Kayısı, Soykırım Anıtı, Harmandöven Kervansarayı, Koçbaşı Mezarlar, Tuzluca Tuz Mağaraları,
- Kars İlinde; Kars Kalesi, Baltık Mimarisi, Osmanlı Hamamları, Aşıklık Geleneği, Ebû'l Hasan Harakani, Malakanlar, Kafkas Bebeği, Ani Antik Kenti, Kuyucuk Kuş Cenneti, Katerina Av Köşkü, Sarıkamış Kayak Merkezi, Sarıkamış Şehitleri, Obsidyen Taşı, Kars Kaşarı ve Gravyeri, Kağızman Kayısı ve Uzun Elması, Dığor Beş Kilise, ve cirit oyunudur.

Faaliyet ile kısıtlı sayıda tasarımı bulunan hediyelik eşyalar çeşitlendirilerek hem turizm gelirlerinin, hem de Bölgedeki destinasyonların bilinirliği artırılacaktır.

Tablo 7 – Hediyelik Eşya Prototip Çalışmaları Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Hediyelik Eşya Prototip Çalışmaları	TTÇB, TKKB, YDO'lar	01.04.2021 30.09.2021

2.1.4.4.Tanıtım ve Yatırım Destek

a. TRA2 Medya Tanıtım ve Rota Belirleme Turu

İnsanların turizm tercihlerini belirlerken, önerilerine güvendikleri; sosyal medya fenomenlerinin, bloggerların ve seyahat yazarlarının görsel ve yazılı medyadaki paylaşımlarına rağbet ettikleri bilinen bir gerçektir. Bu kişiler vasıtasıyla yüksek düzeyde harcama yapmadan geniş kitlelere ulaşılması mümkündür. TRA2 Bölgesi'nin destinasyonlarının ve turizm rotalarının, ulusal ve uluslararası tanınırlığı yüksek olan bu kişilere tanıtılması önemlidir. Bu kapsamda Ajansımız, sosyal medya fenomenlerini ve seyahat yazarlarını; Ağrı Dağı, İshakpaşa Sarayı, Kars Şehir Merkezi, Ani Antik Kenti, Şeytan Kalesi, Tuzluca Tuz Mağaraları, Çıldır Gölü, Sarıkamış ve Yalnızçam Kayak Merkezi

gibi destinasyon ziyaretlerinden edindikleri tecrübeleri ve izlenimleri takipçileri ile paylaşımları için davet edecektir.

Ajansımız kuruluşundan beri geleneksel olarak Çıldır Gölü Medya Kampı etkinliği düzenlemektedir. Etkinlik ile yerli ve yabancı televizyon kanalları, foto muhabirleri ve gazetecilerden oluşacak yaklaşık 25 kişilik grubun; buz kırarak balık avlama, atlı kızak turları, buz üzerinde sörf vb. etkinlikleri gerçekleştirmeleri sağlanacaktır. Ayrıca, gazeteci grubu Çıldır Gölü'nün buzla kaplı yüzeyinde Gülyüzü Köyü'nden Akçakale Köyü'ne kadar olan 10 kilometrelik bir mesafeyi yürüyerek tamamlayacaktır. Gece kamp ateşi yakılacak, buzdan yapılan perdede daha önce düzenlenen etkinliklerin yer aldığı sinevizyon gösterisi yapılacaktır. Organizasyona katılanların tamamı medya mensubu olduğu için organizasyonun bütün aşamaları televizyon ve gazetelerde haber olarak yayınlanacaktır.

Bölgede, mevcut turizm destinasyonlarının tanıtımlarının yetersizliğinin yanı sıra birbiriyle bağlantılı turizm rotalarının kopuk olması ve bu rotaların bir paket halinde pazarlanamaması da önemli eksikliklerdendir. Bu eksikliğin giderilmesi için Ajansımız, başta İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri olmak üzere, paydaşlarıyla önde gelen turizm ve seyahat acentalarının temsilcilerini gruplar halinde Bölgeye davet edecek ve istişare halinde rotalar belirleyecektir. Rotaların belirlenmesinden sonra seyahat paketlerinin oluşturulması için özel sektör paydaşlarıyla iş birliği yapıp tanıtım faaliyetlerine destek olunacaktır.

Tablo 8 – TRA2 Medya Tanıtım ve Rota Belirleme Turu Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRA2 Medya Tanıtım ve Rota Belirleme Turu	TTÇB, TKKB	01.01.2021 31.12.2021

b. Ağrı Dağı Tırmanışı Basın Turu

Türkiye'nin en yüksek dağı olan Ağrı Dağı'nın, Bölgemizde bulunması turizm faaliyetleri için önemli bir avantaj sağlamaktadır. Her yıl binlerce dağcı ve trekkingci Ağrı Dağı'na çıkmak için Bölgemize gelmektedir. Ağrı Dağı'na olan ilginin arttırılması için 2013 ve 2015 yıllarında basın turları düzenlenmiş ve yapılan haberler bütün medya kanallarında

yayınlanmıştır. Tanıtım açısından önemli bir etkinlik haline gelen faaliyet, Ağrı Dağı’nın “Geçici Askeri Güvenlik Bölgesi” ilan edilmesi nedeniyle tırmanışların yasaklanması üzerine son beş yılda gerçekleştirilememiştir. Fakat 2021 yılında Ağrı Dağı’na tırmanış yasağının kaldırılmasıyla, etkinliğin yeniden gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. 2021 yılının Temmuz ya da Ağustos ayında, bir grup gazeteci Ağrı Dağı’na tırmanış gerçekleştirecektir.

Tablo 9 – Ağrı Dağı Tırmanışı Basın Turu Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Ağrı Dağı Tırmanışı Basın Turu	TTÇB, Ağrı YDO	01.01.2021 31.12.2021

c. Şehir Ödülleri Yarışması

Ülkemizin şehir liderlerini her yıl bir şehirde buluşturan Şehir Ödülleri yarışmasının dördüncüsü, 2021 yılında Ardahan’da düzenlenecektir. Organizasyonun hedefi şehirlerin geleceğine ışık tutmak, başarılı, toplumsal fayda odaklı projeler ile uygulayıcılarını desteklemek ve örnek göstermek, diğer kentlerdeki paydaşlar ile buluşturmak, yeni proje ve uygulamalar için fikir üretmektir. Bu kapsamda ülkenin dört bir yanında şehir başlığında çalışmaları olan akademisyen, belediye, üniversite, sivil toplum kuruluşu, kanaat önderleri bir araya getirilerek organizasyon ile ulusal gündem de yer alınacak ve ilin tanıtımına katkı sağlayacaktır. Organizasyon Valilik, Belediye, Ticaret ve Sanayi Odası ve Üniversite işbirliği ile yapılacaktır. Organizasyonun toplam maliyetinin % 37,5’lik kısmı Ajansımızca karşılanacaktır.

Tablo 10 – Şehir Ödülleri Yarışması Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Şehir Ödülleri Yarışması	Ardahan YDO, TTÇB	01.02.2021 31.03.2021

d. Kurmaca Kısa Film ve Belgesel Yarışması

En son altıncısı gerçekleştirilen Kurmaca Kısa Film ve Belgesel Yarışması'na 2021 yılında da devam edilmesi amaçlanmaktadır. Çekilecek film ve belgesellerin Bölge illerinde çekilmesi şartı konulacak olan yarışmaya, sinema ve belgeselle ilgilenen amatör ve profesyonel herkesin ilgi göstereceği düşünülmektedir. TRA2 Bölgesi'nin tanıtımına katkı sağlayacak olan yarışma öncesi, sinemaya dönük atölye çalışmaları yapılacaktır. Dereceye giren amatör genç yönetmenlere ödülleri verilecektir.

Tablo 11 - Kurmaca Kısa Film ve Belgesel Yarışması Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Kurmaca Kısa Film ve Belgesel Yarışması	TTÇB, YHB	01.01.2021 31.12.2021

e. Çıldır Gölü Açık Hava Buz Müzesi

Kış mevsimi boyunca üzeri buzlarla kaplanan Çıldır Gölü turistlerin ilgi odağı haline gelmiştir. 2021 yılının kış aylarında, Çıldır Gölünde; Çıldır Kaymakamlığı, Çıldır Belediyesi ve özel sektör işbirliği ile buzdan kaleler, kuleler ve labirentler ile çeşitli heykeller çalışması yapılacaktır. Hizmet alım yoluyla gerçekleştirecek olan faaliyet ile Çıldır Gölü'nün tanıtımına katkı sağlanacak ve kışın turistler için farklı bir deneyim oluşturularak destinasyonun cazibesi artırılacaktır.

Tablo 12 – Çıldır Gölü Açık Hava Buz Müzesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Çıldır Gölü Açık Hava Buz Müzesi	TTÇB, Ardahan YDO	01.11.2021 31.12.2021

f. Ahmed-i Hani Sempozyumu

2017, 2018 ve 2019 yıllarında gerçekleştirilen Ahmed-i Sempozyumu 2020 yılında pandemi nedeniyle Kasım ayında çevrimiçi olarak yapılmıştır. Bu kapsamda 2021 yılında beşinci

Ahmed-i Hani Sempozyumu'nun gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Çalışma sürecinde başta Ağrı Valiliği, Ağrı Belediyesi ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi olmak üzere ilgili kurum, kuruluş ve STK'lar ile işbirliği yapılacaktır. Sempozyumun amacı; Bölge için önemli bir düşünür olan Ahmed-i Hani'nin hayatı ve eserlerinden (özellikle Mem O Zin Mesnevisi) hareketle onu anmaktır.

Tablo 13– Ahmed-i Hani Sempozyumu Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Ahmed-i Hani Sempozyumu	Ağrı YDO, TTÇB	01.05.2021 31.10.2021

g. Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları

Ajansımız, “Serhat'ı Keşfet” teması ile 2015 yılından bu yana bir tanıtım programı yürütmektedir. Geçmiş yıllarda, Ardahan'da Türkiye Kayak Federasyonu ile işbirliği halinde Kayaklı Koşu Yarışmaları, Sarıkamış'ta “Kulüpler Arası Natürel Kızak Türkiye Şampiyonası”, DAP ile işbirliği halinde “Büyükkelçilikler Arası Kar Rafting Organizasyonu”, bunun dışında “Sarıkamış Kar Rallisi”, “Kayakla Oryantiring Avrupa Şampiyonası” gibi organizasyonları düzenlenmiştir. Bu tür organizasyonların 2021 yılında da yapılması planlanmaktadır.

- **Sarıkamış Kar Rallisi Organizasyonu:** İlki 2019 yılında yapılan ve ikincisi 2020 yılında COVID-19 Pandemisi nedeniyle yapılamayan Sarıkamış Kar Rallisi organizasyonunun ikincisinin 2021 yılında yapılması planlanmaktadır. Bu organizasyona en az 30 yarışmacının katılması ve ulusal/uluslararası marka değeri olan firmaların sponsorluk yapması sağlanacaktır. Söz konusu organizasyon, ilgili federasyon ve Kars Valiliği ile işbirliği yapılarak gerçekleştirilecektir.
- **Iğdır Nevruz Kutlamaları :** Iğdır ilinde, Nevruz gelenekleri önemli bir yer tutmaktadır. olup Halk oyunları ekipleri, sanatçıların davet edildiği Nevruz törenleri, halkın da yoğun ilgi gösterdiği bir festivale dönüşmektedir. Program dahilinde kutlamalar Bu kapsamda her yıl, paydaşlarımız olan İl Özel İdaresi ve Belediye ev sahipliğinde, komşu ülkelerimiz olan İran, Azerbaycan ve Nahçıvan'dan misafirlerin

de katılım sağladığı organizasyonlar düzenlenmektedir. Organizasyonlar kapsamında; İran, Azerbaycan ve Nahçıvan'dan davet edilen heyetler vasıtasıyla program çerçevesi geliştirilerek ülkeler arasında turizm, ticaret gibi ilişkileri de geliştirecek dönemsel ziyaretler gerçekleştirilecektir.

- **Ahmed-i Hani Kültür Sanat ve Turizm Festivali:** Festival, 2020 yılında pandemi dolayısı ile yapılamamıştır. Bu kapsamda 2021 yılında 4. Ahmed-i Hani Kültür Sanat ve Turizm Festivali'nin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Çalışma sürecinde başta Ağrı Valiliği, Ağrı Kültür ve Turizm Müdürlüğü olmak üzere ilgili kurum, kuruluş ve STK'lar ile işbirliği yapılacaktır. Faaliyet kapsamında Ahmed-i Hani'nin ve eserleri ile ilin kültür, sanat ve turizm değerlerinin tanıtımının yapılarak bilinirliklerinin artırılması hedeflenmektedir.
- **Balık Gölü Festivali :** Ağrı ilinde, ilki 2019 yılında gerçekleştirilen Balık Gölü Festivalinin, 2020 yılında pandemiden dolayı ikincisi gerçekleştirilememiştir. İlki büyük ilgi gören festivalin 2021 yılında da gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Festival kapsamında Taşlıçay Belediyesi başta olmak üzere ilgili kurumlarla işbirliği kapsamında tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Söz konusu festival kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler ile Balık Gölü ve Ağrı'nın turistik tanıtımı yapılacaktır. Çalışma 2021 yılının ikinci yarısında gerçekleştirilecektir.

Tablo 14 – Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları	TTÇB	01.01.2021 31.12.2021

h. Yurt İçi Turizm Fuarları ve Teknik İnceleme Ziyaretleri

2021 yılında TRA2 Bölgesi'nin sahip olduğu turizm değerlerinin ulusal platformlarda tanıtım ve pazarlamasının yapılması amacıyla, paydaşlarımızla birlikte ülkemizin çeşitli illerinde düzenlenecek olan fuarlara katılım sağlanması planlanmaktadır. Yine COVID-19 ile mücadele tedbirlerinin esnetilmesi durumunda, 2021 yılında yurt içinde de teknik inceleme ziyaretleri düzenlenecek olup, Bölgemizdeki Valiliklerin organizasyonlarıyla büyükşehirlerde tertip edilen tanıtım günleri ve fuarlara katılım sağlanacaktır. TRA2 Bölgesi turizm

değerlerinin tanıtımının yapılması amacıyla Van Turizm ve Seyahat Fuarı ile İzmir’de düzenlenecek Travel Turkey Fuarı’na katılım sağlanması planlanmaktadır.

Tablo 15–Yurt İçi Turizm Fuarları ve Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yurt İçi Turizm Fuarları ve Teknik İnceleme Ziyaretleri	TTÇB, TKKB, YDO’lar	01.01.2021 31.12.2021

2.1.4.5. Ajans Destekleri

a. TSOP Fizibilite Destek Programı

Ajans, Fizibilite Destek Programı kapsamında ölgenin kalkınması ve rekabet gücünün artırılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek verecektir. Hedef grubunda Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği’nin 7A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sıralanan kurum ve kuruluşların yer aldığı 2021 Yılı Fizibilite Destek Programının toplam bütçesi **2.000.000 TL** olup, programa TSOP kapsamında **800.000 TL** ayrılmıştır.

Tablo 16 – TSOP Fizibilite Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	TSOP Fizibilite Destek Programı	TTÇB, YDO’lar	01.01.2021 31.12.2021

b. Teknik Destek Programı

Teknik Destek Programı kapsamında; Bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önemli olan, ancak kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulamada sıkıntı yaşadıkları konularda destek sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu faaliyet kapsamında, Bölgedeki yerel yönetimlerin planlama, programlama ve uygulama kapasitesini artırıcı; kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, kar amacı

güden gerçek ve tüzel kişilerin ise yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmaları için eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, danışmanlık hizmeti verme, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler konusunda kurumsal kapasite geliştirici teknik destek hizmetleri ile ilgili danışmanlık ve eğitimi destekler sağlanacaktır. Teknik destek faaliyetlerine ilişkin başvurular mevzuat gereği ikişer aylık dönemler halinde alınacak olup TSOP kapsamında 2021 yılı Teknik Destek Programı için **500.000 TL** bütçe ayrılmıştır.

Faaliyet kapsamında sonuç odaklı programın özel amaçlarına hizmet edecek faaliyetler desteklenecektir. Bunun yanı sıra COVID-19 Pandemisi nedeniyle kırılgan sektörlerin başında gelen turizm sektöründe, Pandemi etkisini en aza indirmek için insan kaynakları niteliğinin artırılması, yönetim danışmanlığı ve kaynak verimliliği konularında özel sektöre yönelik faaliyetler desteklenecektir.

Tablo 17 – TSOP Teknik Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	TSOP Teknik Destek Programı	TTÇB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

2.1.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler

a. Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın program otoritesi olduğu IPA-II Rekabetçilik ve Yenilik Sektör Operasyonel Programı kapsamında kabul edilen, Serhat Kalkınma Ajansı'nın başvuru sahibi olduğu "Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi"nin "Proje Tanımlama Dokümanı (OIS)" 2019 yılı Temmuz ayında onaylanmıştır. Proje'nin müşavirlik, inşaat işleri ve teknik yardım adı altında üç bileşeni bulunmaktadır.

Projenin inşaat bileşeni kapsamında, Kars Merkez Haydar Aliyev Caddesi üzerinde bulunan 22 tescilli ve 12 adet tescilsiz bina için cephe iyileştirmesi yapılacaktır. (Sıva/boya raspaı, kapı pencere değişimi, çatı kaplaması vb.) Ayrıca caddenin kaldırım yenilemesi, aydınlatma işleri, çevre düzenleme işleri, işaret levhaları ve sokak mobilyaları montajı yapılacaktır. Bunun yanı sıra Ani Ören Yerinin etrafının koruma çitleriyle kapatılması, sokak mobilyaları ve yönlendirme/bilgilendirme tabelaları ile donatılması sağlanacaktır.

Teknik yardım bileşeni kapsamında; Kentteki turizm işletmeleri, STK'lar ve ilgili paydaşların kurumsal kapasiteleri artırılacak, sürdürülebilir bir yönetim stratejisi belirlenecek, tarihi binaların korunmasına yönelik eylem planları oluşturulup ve tanıtım/pazarlama faaliyetleri gerçekleştirilerek Kars'ın turizm sektöründeki rekabet gücünü artırılacaktır.

Bileşenlerden sadece teknik yardım bileşeninin yüklenicisi henüz belirli olamayıp 2021 yılının Şubat ayı sonu itibariyle belirlenmiş olacaktır. Projenin 2021 yılı Mart veya Nisan ayında tüm bileşenleriyle başlaması beklenmektedir.

Tablo 18 – Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi	TTÇB	01.01.2021 31.12.2021

b. TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi

Ajans; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alanlarda hibe, teşvik, kredi vb. destekler için başvurabilecekleri; Avrupa Birliği Projeleri, Erasmus+ Hibe Programları, AB Çerçeve Programları ve Horizon (Ufuk) 2020 programları kapsamında açık çağrılara ilişkin Bölgeden proje üretilmesine yönelik paydaşlarla işbirliği halinde çalışacak ve/veya kendi adına başvuru yapacaktır. Faaliyet kapsamında 2021 yılı başı itibariyle Ajans personeli İklim Değişikliğine Uyumun Sağlanmasına yönelik Çevre ve Şehircilik Bakanlığının otoritesi olduğu AB programına 4 adet projenin ön başvuru formunu hazırlayarak teslim etmiştir. Projeler iklim değişikliğine uyuma yönelik planlama çalışmaları, kaynakların etkin ve verimli kullanımı için eğitimler-seminerler ve altyapı işlerini kapsamaktadır. TSOP kapsamında başvurusu yapılan Sarıkamış Kayak Merkezine yönelik suni karlama sistemi projesinin ön başvurusu onaylandığı taktirde 2021 Mart ayında tam başvuru formu hazırlıkları yapılacaktır.

Tablo 19 – TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
---------------	--------------	-----------	--------

AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	TTÇB	01.01.2021 31.12.2021
-----------------------------------	---	------	--------------------------

2.1.4.7. Diğer Proje ve Faaliyetler

a. Ebu'l Manucehr Camii'nin İbadete Açılması -Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri

Kars il merkezine 42 km uzaklıktaki Ani (Ocaklı) köyü sınırları içerisinde yer alan ve 2016 yılında UNESCO Dünya Kültürel Miras Listesi'ne dahil olan Ani Antik Kenti'nin günümüze kadar büyük kısmı ulaşmış yapılarından olan "Ebu'l Manucehr Camii en eski Selçuklu eserlerinden birisidir. Ani Antik Kenti Erzurum Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 08.11.2002 tarih ve 1306 sayılı kararı ile I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak ilan edilmiş olup, aynı kararla Ebu'l Manucehr Camii ve diğer 20 yapı ise Anıt bazında tescil edilmiştir. Söz konusu eserin gelecek nesillere aktarılması ve ulusal/uluslararası çapta bilinirliğinin artması için Serhat Kalkınma Ajansı 2020 yılında çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmalar neticesinde Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü arasında Ebu'l Manucehr Camii'nin aslına uygun restorasyonuna yönelik projelendirme ve bu projelerin uygulanması için bir protokol imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında tüm Kalkınma Ajanslarının desteğiyle restorasyon çalışmalarının tamamlanması ve Camii'nin ibadete açılması hedeflenmektedir. Faaliyet kapsamında; Bölgedeki kış şartlarının ve projelendirme süreçlerinin uzun sürmesi nedeniyle 2021 yılı başında proje gerektirmeksizin yapılacak tefrişat alımlarıyla Camii ibadete açılacak, devamında ise restorasyon projeleri hazırlanacaktır. Restorasyon projelerinin uygulanması ise bu faaliyet kapsamında değil 2022 yılında hayata geçirilecektir.

Tablo 20 - Ebu'l Manucehr Camii'nin İbadete Açılması -Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Diğer Proje ve Faaliyetler	Ebu'l Manucehr Camii'nin İbadete Açılması-Rölöve,	TTÇB, Kars YDO	01.01.2021 31.12.2021

	Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri		
--	---	--	--

2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Faaliyetler 6 aylık dönemler itibariyle belirlenmiştir.

2.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

TSOP'un uygulanma sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından, Tanıtım, Turizm ve Çevre Birimi (TTÇB) sorumludur. TTÇB, TSOP kapsamında kurulacak ve düzenli olarak toplanacak tüm kurul ve komitelerin sekretaryasını yürütecektir. Ajans içinde TSOP Komisyonu oluşturulmuştur. TSOP Komisyonu üyeleri TTÇB Başkanı, TTÇB Uzmanları, TKKB Başkanı ve YDO Koordinatöründen mütevellittir. Ajans Genel Sekreteri, TTÇB Birim Başkanı ve TSOP Komisyonu üyeleri, kurulacak tüm kurul ve komitelerin doğal üyesidir. TSOP kapsamında sorumlu ve ilgili kurum / kuruluşlar ile koordinasyon, kurulacak kurul ve komiteler aracılığıyla sağlanacaktır. SOP kapsamında yer alan bileşenlere ilişkin ilerlemeler, her Yönetim Kurulu Toplantısı'nda "İki Toplantı Arası Faaliyetler" gündem maddesi kapsamında, Yönetim Kurulu üyeleriyle paylaşılacaktır. Bunun yanı sıra 2021 yılında oluşturulması düşünülen Kalkınma Kurulu toplantılarında da bileşenlere ilişkin ilerlemeler paylaşılacaktır.

2.1.7. İzleme ve Değerlendirme

Ajans Yönetim Kurulunun onayıyla konuyla ilgili tüm kurumları ve Ajansın hizmet verdiği dört ili kapsayacak şekilde TSOP Komisyonu oluşturulacaktır. TSOP Komisyonu, yılda en az bir defa olmak üzere toplanarak; programın ilerlemesi, varsa yaşanan sıkıntılar ve bunlara dair çözüm önerileri hakkında istişarelerde bulunacaktır. TSOP Komisyonu oluşturulduktan sonra komisyona yeni üyeler de alınabilecektir. Komisyonunun isteği doğrultusunda TSOP kapsamında iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlar da komisyon toplantısına katılabilecek ve fikirlerini beyan edebilecektir. Aynı zamanda Ajans Genel Sekreteri başkanlığında yılda bir defa Ajans çalışma birim başkanlarının katılımıyla koordinasyon toplantısı gerçekleştirilecektir. TSOP kapsamında, Ajans tarafından yürütülecek; tanıtım faaliyetlerinin, alt programların, güdümlü projelerin, AB ve benzeri dış kaynaklı fonların ve bu fonlara ait projelerin yazılması, yürütülmesi uygulanmasından TTÇB, izlemesinden ve değerlendirmesinden YDO'lar sorumludur.

TSOP kapsamında, Ajans ve Bölgedeki ilgili paydaşlar tarafından yürütülecek faaliyetlerin koordinasyonu ile çıktılarının izlemesi ve değerlendirmesi TTÇB tarafından gerçekleştirilecektir. TSOP yönetim planının, dönemsel ilerleme raporlarının ve TSOP kapanış raporunun hazırlanmasından da TTÇB sorumludur.

2.2. KIRSAL EKONOMİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI

2.2.1. Amaç

Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi SOP Amaçları;

Genel Amaç : TRA2 Bölgesi'nin sahip olduğu kırsal değerlerle; Bölgenin üretkenlik, verimlilik ve refah düzeyinin artırılması olarak belirlenmiştir.

Özel Amaç 1: Bölgeye ait yöresel, tarımsal ve hayvansal ürünler ile el sanatları ürünlerinin; üretimlerinin teşvik edilmesi, tanıtımının ve markalaşmasının sağlanması,

Özel Amaç 2: Tarım ve hayvancılık ürünlerinin katma değerinin artırılması, üretim yapan işletmelerin insan kaynakları kapasitesinin güçlendirilmesi,

Özel Amaç 3: Kırsal ekonomide ortak iş yapma kültürünün güçlendirilmesi; kadın ve genç girişimciliğinin, kooperatifçiliğin ve üretici birliklerinin geliştirilmesi.

2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (KSOP), TRA2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı Gelişme Eksen 4: Rekabet Edebilirlik altında yer alan Öncelik 4.1. Tarımsal üretimde verimliliğin ve yenilikçi uygulamaların artırılması önceliği ile yakından ilişkilidir. Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi SOP hazırlanmadan önce Bölgedeki yöresel ürün üreticileri ile yüzyüze görüşmeler ve toplantılar yapılmıştır. Ayrıca TRA2 Bölgesi Yöresel Ürünlerinin Pazarlama Stratejileri Raporu, Ardahan Arıcılık Sektör Raporu: Mevcut Durum Analizi ve Stratejik Eylem Planı ve Ağrı Balı Raporu hazırlanmıştır. Yaptığımız çalışmalar sonucunda, kırsalda üretilen ürünlerin doğru pazarlama stratejileri ile tüketiciye ulaştırılması, bu ürünlerden elde edilecek ekonomik ve sosyal faydanın maksimize edilmesi, kadın emeği yoğun olan sektörde kadın girişimciliğinin artırılmasına özel önem verilmesi gerekleri ortaya çıkmıştır.

TRA2 Bölgesi temel ekonomik faaliyet alanı tarım ve hayvancılık olan, kırsal nüfusun görece fazla olduğu ve çalışan nüfusun önemli bir kısmının tarım sektöründe istihdam edildiği bir bölgedir. Verimli tarım arazileri ve hayvancılığa uygun coğrafyasıyla, hayvansal ve bitkisel üretimde geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık ve bitkisel üretim faaliyetleri Bölge genelinde yaygındır.

TRA2 Bölgesi, markalaşmış önemli coğrafi işaretli ve yöresel ürünlere sahiptir. Coğrafi işaretli ürünlerin yanı sıra gravyer peyniri, Kavılca buğdayı, Kafkas bebeği, Obsidiyen taşı, Tuzluca tuz mağarası tuzu, Iğdır badımcın reçeli, çeçil peyniri, dil peyniri, tulum peyniri, Kars kazı vb. ürünlerin de ticari değerlerinin artırılması yoluyla Bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sunması beklenmektedir.

Bölgede bilinirliği yüksek ürünlerin olması ekonomik ve sosyal faydalar elde etmek için tek başına yeterli değildir. Bölgedeki kırsal üretim potansiyelinin harekete geçirilmesi için sektöre birçok açıdan destek olunmalıdır. Altyapısal eksiklikler giderilmeli, insan kaynaklarının farkındalık düzeyleri ve mesleki eğitimlerine destek olunmalıdır. Bunun yanı sıra uygun pazarlama stratejileri ortaya konulmalı, paydaşlar arasında birlikte iş yapma kültürünü yerleştirme amaçlanmalıdır.

Ülke genelinde olduğu gibi bölgede de tarım ve hayvancılık işletmelerinin ortalama arazi büyüklüğü küçüktür ve işletme arazileri parçalıdır. Bu nedenle üretimdeki verimlilik düşük ve buna bağlı olarak da işletmelerin rekabet gücü zayıftır. Kırsal ekonominin yeterince gelişmemiş olmasından dolayı kırsaldan kente göç söz konusudur. Kırsal ekonominin geliştirilmesi ve kırsalın canlandırılması adına tarım ve hayvancılıkta verimliliğin ve kalitenin artırılması önem arz etmektedir.

Bölgedeki üreticiler arasında koordinasyon ve işbirliği eksikliği bulunmaktadır. Ayrıca üretici örgütlerinin işletme yönetimi konusunda bilgi ve deneyim eksikliği mevcuttur. İşletmeleri bir araya getiren yapıların kurulması, üretici örgütlerinin kapasitelerinin geliştirilerek daha etkin çalışmasının sağlanması ve kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması verimliliğin artırılması adına atılacak önemli adımlardandır. Bölgeye ait tarımsal ürünlerin, yöresel ürünlerin ve el sanatlarının markalaştırılması ve tanıtımı, ürünlerin ekonomiye kazandırılması ve katma değer artırılması için gereklidir. Tüm bu gerekçelerle Ajansımız tarafından Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi SOP kurgulanmıştır.

2.2.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 21 –Kırsal SOP (KSOP) Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Araştırma Raporu Sayısı	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Fizibilite Raporu Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Gerçekleştirilen Eğitim Sayısı	Adet	5	Ajans faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Gerçekleştirilen Eğitimlere Katılanların Sayısı	Kişi	200	Katılımcı Listeleri
Kapasite Geliştirme	Yenilikçi Yöresel Hediye Eşya Sayısı	Adet	5	Ajans Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Gerçekleştirilen Teknik İnceleme Ziyaretlerine Katılan Kadın Girişimci Sayısı	Kişi	20	Katılımcı Listeleri
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen Tanıtım Turu Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım Turu Kapsamında Bölgeyi Ziyaret Eden kişi Sayısı	Kişi	20	Katılımcı Listesi

Tanıtım ve Yatırım Destek	Organizasyonlar Kapsamında Bölgeyi Ziyaret Eden Kişi Sayısı	Kişi	250	Katılımcı Listesi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Katılım Gerçekleşen Yurt İçi Fuar Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Mali Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Teknik Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Teknik Destek Kapsamında Eğitim Verilen Kişi Sayısı	Kişi	200	Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 22 – Kırsal SOP (KSOP) Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
2	Coğrafi işaretli ürün sayısının artırılması	Adet	2	Coğrafi İşaret Belgeleri
1,2	Yöresel yenilikçi hediyelik eşya ürünlerinin artırılması	Adet	8	Mali Destek ve Fizibilite Desteği Program Raporları

2	Tarım ve hayvancılık ürünlerinin üretim ve pazarlama altyapılarının iyileştirilmesi.	Adet	3	Mali Destek Program Raporları
3	Üreticilere eğitim verilmesi	Adet	6	Teknik Destek Programı Desteklenen Projeler Listesi

Tablo 23 - KSOP Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	KSOP Sektör Analiz Raporu:Büyükbaş Hayvancılık Raporu	TKKB	01.01.2021 31.12.2021
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi Canlı Hayvan Pazarları Mevcut Durumu ve Hayvan Borsası İhtiyaç Analizi	TKKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Araştırma, Analiz ve Programlama	Ardahan ve Kars Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması	TKKB, Ardahan YDO	01.01.2021 30.07.2021
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi Biyokütle Atlasının Hazırlanması Faaliyeti	TKKB, TTÇB YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

Araştırma, Analiz ve Programlama	Ardahan Ballı Bitki Florası Araştırması	TKKB, ARDAHAN YDO	01.01.2021 31.12.2021
İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	KSOP Yönetim Faaliyetleri	TKKB, BSKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Kapasite Geliştirme	Kadın Girişimci İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Kadın İşletmeleri- Kooperatifleri Teknik İnceleme Ziyaretleri	TKKB, BSKB	01.02.2021 30.09.2021
Kapasite Geliştirme	Arıcılık İşletmelerinin Kapasitesinin Geliştirilmesii	TKKB, YDO'lar	01.03.2021 30.07.2021
Kapasite Geliştirme	Tarım Kooperatifleri ve Üretici Birliklerine Yönetim Danışmanlığı	TKKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Kapasite Geliştirme	Örnek Üretici Yetiştirme Programı	TKKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yöresel Ürün Şenlikleri	TKKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	KSOP Yurt İçi Fuarlar, Tanıtım Günleri ve Teknik İnceleme	TKKB, TTÇB,	01.01.2021 31.12.2021

	Ziyaretleri	YDO'lar	
Ajans Destekleri	Ağrı Gıdaket Güdümlü Projesi	TKKB, Ağrı YDO	01.01.2021 31.12.2021
Ajans Destekleri	KSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01) Bütçesi	TKKB, SUEB	01.02.2021 31.07.2021
Ajans Destekleri	KSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02)	TKKB, SUEB	31.07.2021 31.12.2021
Ajans Destekleri	KSOP Fizibilite Desteği Programı	TKKB	01.01.2021 31.12.2021
Ajans Destekleri	KSOP Teknik Destek	TKKB	01.01.2021 31.12.2021
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	KSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	TKKB	01.01.2021 31.12.2021
Toplam			

2.2.4.Proje ve Faaliyetler

2.2.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

a. KSOP Sektör Analiz Raporu: TRA2 Bölgesi Büyükbaş Hayvancılık Raporu

Tarım ve hayvancılık sektörü başta olmak üzere kırsal ekonomiye katkı sunabilecek tüm sektör ve alt sektörlerde; pazarı tanımak, daha iyi stratejiler geliştirmek ve Bölgenin rekabet gücünü artırabilmek için sektör analizi yapılması ve bu kapsamda bir rapor oluşturulması aciliyet arz eden hususlardan biridir. Ajans geçmiş yıllarda bu kapsamda çalışmalar yapmış olup söz konusu eski çalışmalar; Bölgenin tüm illerini kapsamamakta, bir kısmı ise güncelliğini yitirmiş olup potansiyel arz eden bazı alanlarda ise herhangi bir çalışma

yapılmamıştır. Örneğin; 2017 yılına ait bir Küçükbaş Hayvancılık Mevcut Durumu ve Eylem Planı çalışması Bölgenin tüm illerini kapsarken, büyükbaş hayvancılığa yönelik yalnızca Kars ve Ardahan illeri için Büyükbaş Hayvancılık Sektör Raporu ve Eylem Planı hazırlanmıştır. Orman ürünleri, su ürünleri ve aromatik bitkiler gibi alanlarda ise Ajansımızın herhangi bir çalışması mevcut değildir. Söz konusu faaliyet ile tarım ve hayvancılık sektöründe güncel ve bütüncül çalışmalar ortaya çıkacaktır.

Rapor kapsamında TRA2 Bölgesi illeri bazında tarım ve hayvancılık sektörü ile yatırım fırsatları ekseninde bir çalışma yapılacaktır. Birinci bölümde Bölge illerinin hayvancılık sektöründeki;

- Büyükbaş hayvancılık faaliyetleri,
- Küçükbaş hayvancılık faaliyetleri,
- Arı yetiştiriciliği faaliyetleri ve
- Kanatlı hayvan yetiştiriciliği faaliyetleri analiz edilecektir.

Tarım bölümünde ise;

- Tarımsal arazi kullanımı,
- Bitkisel üretim ve verim,
- Orman ürünleri,
- Organik tarım,
- Tarımsal alan sulama projeleri,
- Tarıma dayalı mevcut sanayi kuruluşları ve iyi uygulama örnekleri incelenip analizler yapılacaktır.

Tarım ve Hayvancılık Sektörü Yatırım Fırsatları bölümünde;

- Meyve ve sebze kurutma ve işleme tesisi yatırım fırsatları,
- Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yatırım fırsatları,
- Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yatırım fırsatları,
- Bioenerji yatırım fırsatları,
- Su ürünleri yatırım fırsatları,
- Organik tarım sektörü yatırım fırsatları,
- Tıbbi ve Aromatik bitki yetiştiriciliği imalatı yatırım fırsatları ele alınacaktır.

Bu çalışmalar kapsamında ortaya çıkacak sonuçlar gelecek yıl çalışılmaya başlanacak Bölge Planı'na, önümüzdeki on yılda gerçekleştirilmesi planlanan mali desteklere, faaliyetlere ve en az 3 yıllık perspektiflerle hazırlanan SOP'lara kaynaklık edecektir. 2021 yılında 4 il için

Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık konularında eski raporların güncellenmesi çalışmalarına başlanacaktır.

Tablo 24 –KSOP Sekör Analiz Raporu: TRA2 Bölgesi Büyükbaş Hayvancılık Raporu Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	KSOP Sekör Analiz Raporu: TRA2 Bölgesi Büyükbaş Hayvancılık Raporu	TKKB	01.01.2021 30.07.2021

b. Ardahan ve Kars Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması Çalışması

Kars ve Ardahan Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması Çalışması, TRA2 Bölgesi’nde yer alan Kars ve Ardahan illerinde geçmişten günümüze kadar bölge halkı tarafından tıbbi öneme haiz olduğu düşünülen ve ilaç yapımında kullanılan bitkilerin tespiti ile bu bitkilerin yaygın adları, etken maddeleri ve kullanım alanlarının tespitini kapsamaktadır. Bu çalışmanın ilerleyen süreçlerde gerçekleştirilmesi planlanan bilimsel araştırmalar ile sağlık ve ilaç sektörüne kaynaklık etmesi hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında;

- “Ardahan ve Kars Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması Çalışması” araştırma raporunun hazırlanması,
- Ardahan ve Kars illerinde tıbbi öneme haiz olduğu düşünülen bitkilerin bulunduğu alanların tespit edilmesi,
- Yöre halkının bu bitkileri hangi amaçlarla (alanlarda) ve nasıl kullandığının belirlenmesi, yöresel adlarının ve yetiştirme dönemlerinin saha araştırmalarıyla saptanması,
- Gerçekleştirilen çalışmaların belirtilen tarihlerde ara rapor ve nihai rapor halinde Ajansa sunulması planlanmaktadır.

Hizmet alım yöntemiyle gerçekleştirilecek olan çalışmanın satın alma süreci 2019 yılında tamamlanmış olup saha çalışmalarına başlanılmıştır. Çalışmanın ara raporu 2020 yılı ilk çeyreğinde teslim edilmiştir. Nihai Raporun ise 2020 yılının ikinci altı ayında tamamlanıp Ajansa teslim edilmesi planlanmış ancak pandemi süreci nedeniyle çalışma tamamlanamamıştır. Çalışmanın ödemesinin yüzde 40’ı 2019 yılında yapılmış olup, kalan yüzde 60’ı ise 2021 yılında çalışma tamamlanınca ödenecektir. 2021 yılında 74.340,00 TL nihai ödeme gerçekleştirilecektir.

Tablo 25 - Ardahan ve Kars Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması Çalışması Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Ardahan ve Kars Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması Çalışması	TKKB, Ardahan YDO	01.01.2021 30.07.2021

c. TRA2 Bölgesi Biyokütle Atlasının Hazırlanması

Biyogaz, temel olarak oksijensiz ortamda mikrobiyolojik floranın etkisi altında organik maddenin karbondioksit ve metan gazına dönüştürülmesi olarak tanımlanmakta olup biyogaz elde edimi, temel olarak organik maddelerin ayrıştırılmasına dayandığı için temel madde olarak bitkisel atıklar ya da hayvansal gübreler kullanılabilir. Biyogaz, ısıtmada, enerji üretiminde, araçlarda yakıt olarak kullanılırken üretim sonucu oluşan organik gübre tarım alanlarında kullanılmaktadır.

Biokütle enerjisi tükenmez bir kaynak olması, her yerde elde edilebilmesi, özellikle kırsal alanlar için sosyo-ekonomik gelişmelere yardımcı olması nedeniyle uygun ve önemli bir enerji kaynağı olarak görülmektedir. Biokütle için mısır, buğday gibi özel olarak yetiştirilen bitkiler, otlar, yosunlar, denizdeki algler, hayvan dışkıları, gübre ve sanayi atıkları, evlerden atılan tüm organik çöpler (meyve ve sebze artıkları) kaynak oluşturmaktadır. Biyokütle enerjisi, kaynağını birçok atıktan alıyor olsa da Serhat Kalkınma Ajansı tarafından yayınlanan TRA2 Bölgesi Yeşil Enerji Sektör Raporu'na göre biyogaz veriminin en yüksek olduğu kaynak sığır gübresidir. Hayvancılığın temel geçim kaynağı olduğu bölgemizde 2019 yılı TÜİK verilerine bakıldığında ve hayvancılık popülasyonu ve işletme sayıları yaklaşık olarak verildiğinde bölgenin, 1,5 milyon büyükbaş hayvan varlığına sahip olduğu görülmektedir. Ağrı'da 400 bin (%27), Ardahan'da 350 bin (%23), Iğdır'da 160 bin (%10) ve Kars'ta 600 bin (%40) büyükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır. Veriler incelendiğinde TRA2 Düzey 2 Bölgesi'nde büyükbaş hayvan üretiminin yaklaşık 72 bin işletmede gerçekleştirdiği görülmektedir. İşletme başına yaklaşık 20 büyükbaş hayvanın düştüğü bölgede işletmelerin %98'i geleneksel işletmeler olup hayvan atıklarının depolanacağı gübre çukuru bulunmamaktadır ve hayvansal atıklar çevreye rastgele depolanmaktadır. Çevreye depolanan bu gübrenin insan ve hayvan sağlığına zarar vermesi, çevreyi kirletmesi ve ekonomik bir

değer olan hayvan gübresinden yeterince yararlanılmaması bu atıkların biyokütle enerjisine dönüştürülmesini hem bölge hem ülke hem de dünya için gerekli kılmaktadır.

Enerji Bakanlığı tarafından geçmiş dönemde ulusal ölçekli Biyokütle Enerjisi Potansiyel Atlası (BEPA) hazırlanmıştır. BEPA çalışması, illerin biyokütle enerjisi sektöründeki genel potansiyelini ortaya koymaktadır. Ajansımız da Bölgenin ilçe düzeyinde ve mekânsal düzeyde biyokütle varlığını ortaya koyan bir atlas hazırlayacaktır. Bu çalışma ile biyokütleden elektrik üretiminin artırılması için biyokütle kaynaklı elektrik üretim tesislerini kurmak isteyen yatırımcıların, başta YDO faaliyetleri olmak üzere enerji fuarları ve Yatırım Zirvesi'nde bilgilendirilmesine ve yatırıma yönlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır. Faaliyetin araştırma ayağının Tarım ve Kırsal Kalkınma Birimi ile Turizm, Tanıtım ve Çevre Birimi personelleri eliyle gerçekleştirilmesi planlanmakta olup bu süreçte dört ilin Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri ile işbirliği halinde hareket edilecektir.

Tablo 26 - TRA2 Bölgesi Biyokütle Atlasının Hazırlanması Faaliyeti Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi Biyokütle Atlasının Hazırlanması Faaliyeti	TKKB, TTÇB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

d. Ardahan Ballı Bitki Florası Araştırması

Arıcılık, Kafkas Arı Irkı'nın gen merkezi olan Ardahan'ın en önemli ekonomik faaliyetlerinden biridir. Bal ise arı ürünleri içerisinde en yaygın olarak üretilen üründür. Ardahan Balı 2017 yılında "Ardahan Çiçek Balı" olarak coğrafi işaretini tescil ettirmiştir. Bal ajansımızın gerek Ardahan'da gerekse Bölgede üzerinde en yoğun olarak çalıştığı yöresel üründür. Ajansımız 2018 yılında "Ardahan Arıcılık Sektörü Mevcut Durum Analizi ve Stratejik Eylem Planı" çalışmasını yaparak Ardahan'da arıcılık sektörünün yol haritasını oluşturmuştur. 2019 yılında Ardahan Valiliği bu çalışmayı da dikkate alarak ilgili kurum ve kuruluşlara sorumluluklarında olan eylemleri tebliğ ederek gerekli çalışmaların başlatılması talimatını vermiştir. Bu çerçevede Ardahan'da sektörün önemli bir sorunu olan ballı bitki florasının tespit edilmesi çalışmasının Ajansımızca yapılması kararlaştırılmıştır. Yapılacak çalışma neticesinde ilde ballı bitki çeşitleri, miktarı, ballı bitki florasının bulunduğu alanlar tespit edilerek dijital harita üzerine işaretlenecektir. Yapılacak çalışma gezgin arıcı konaklama

yerlerinin tespit edilmesine altlık teşkil edecek, üretimde verimin artması ve Kafkas Arı Irkı gen kaynağının korunmasına katkı sağlayacaktır. Yapılacak çalışma hususi bir uzmanlık gerektirdiği için çalışma Ardahan YDO koordinasyonunda botanik ve biyoloji uzmanlarının yer alacağı bir ekip tarafından hizmet alımı yoluyla yapılacaktır.

Tablo 27 – Ardahan Ballı Bitki Florası Araştırması Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Ardahan Ballı Bitki Florası Araştırması	TKKB	01.01.2021 31.12.2021

e. TRA2 Bölgesi Canlı Hayvan Pazarları Mevcut Durumu ve Hayvan Borsası İhtiyaç Analizi

TRA2 Düzey 2 illerinde yürütülen temel ekonomik faaliyet tarım ve hayvancılıktır. Ardahan ve Kars illerinde büyükbaş hayvancılık, Iğdır ve Ağrı illerinde ise küçükbaş hayvancılık ön plana çıkmaktadır. Bölgedeki hayvancılık işletmeleri % 99 oranda aile işletmelerinden oluşmaktadır. Hayvancılık işletmeleri özellikle ilkbahar ve sonbahar dönemlerinde ürünlerini (hayvanlarını) satmak için hayvan pazarlarına götürmektedir. Kimi zaman da tüccarlar, aracılar vasıtasıyla köyleri ziyaret ederek üreticilerden hayvanlarını almaktadır. Hayvancılık sektöründeki uygulamalar sonucunda üreticiler çoğu kez mağdur olabilmektedir. Hayvan pazarlarına simsar denilen aracılar hâkimdir. Bu kişiler çoğu kez aracı olmadıkları alım satımlara dâhi müdahale edebilmekte ve hem satıcı hem de alıcılardan zorla komisyon almaktadır. Benzer şekilde üretici ile alıcının bireysel olarak irtibata geçtiği durumlarda veresiye olarak bilinen yöntem ile satışlar gerçekleşebilmekte ve çoğu zaman üreticiler alacaklarını tahsil edememektedirler.

2019 yılı TÜİK verilerine göre TRA2 Düzey 2 Bölgesi'nde 1,5 milyon büyükbaş hayvanın Bölge illerine göre dağılımı Ağrı'da 400 bin (%27), Ardahan'da 350 bin (%23), Iğdır'da 160 bin (%10) ve Kars'ta 600 bin (%40) dir. TRA2 Bölgesi'nde 3 milyondan biraz fazla küçükbaş hayvan vardır. Ağrı'da 1,34 milyon (%44), Ardahan'da 100 bin (%3), Iğdır'da 1,15 milyon (%38) ve Kars'ta 470 bin (%15) adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Ağrı'da 22 bin büyükbaş hayvancılık işletmesi bulunmakta ve sadece il dışına yaklaşık 84 bin büyük baş hayvan ve 340 bin küçükbaş hayvan satılmaktadır. Ardahan'da yaklaşık 14 bin büyükbaş hayvancılık işletmesi bulunmakta ve sadece il dışına yılda 100 bin büyükbaş 30 bin küçükbaş hayvan transfer edilmektedir. Iğdır'da yaklaşık 10 bin büyükbaş ve 6 bin küçükbaş

hayvancılık işletmesi bulunmaktadır. Ayrıca il dışına yılda yaklaşık 14 bin adet büyükbaş ve 368 bin adet küçükbaş hayvan transfer edilmektedir. Kars'ta yaklaşık 26 bin büyükbaş hayvancılık işletmesi bulunmakta ve sadece il dışına yılda 200 bin büyükbaş ve 70 bin küçükbaş hayvan transfer edilmektedir. TRA2 Bölgesi genelinde ele alındığında büyükbaş hayvan popülasyonunun yaklaşık %25'i ve küçükbaş hayvan popülasyonunun %15'i il bölge dışına transfer edilmektedir. Veriler incelendiğinde TRA2 Bölgesi'nde büyükbaş hayvan üretimini yaklaşık 72 bin işletmenin gerçekleştirdiği görülmektedir. İşletme başına yaklaşık 20 hayvan bulunmaktadır. TRA2 Bölgesi'ndeki büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıktaki mevcut ticaret hacmini artırmak için, alıcının ve üreticinin bir araya getirilerek daha efektif bir piyasa oluşturulmasına yardımcı olacak çalışmalar yapılmalıdır. Bu gerekçeler ile TRA2 Bölgesi Canlı Hayvan Pazarları Mevcut Durumu ve Hayvan Borsası İhtiyaç Analizi gerçekleştirilecektir.

Tablo 28 – TRA2 Bölgesi Canlı Hayvan Pazarları Mevcut Durumu ve Hayvan Borsası İhtiyaç Analizi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi Canlı Hayvan Pazarları Mevcut Durumu ve Hayvan Borsası İhtiyaç Analizi	TKKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

2.2.4.2.İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri

a. KSOP Yönetim Faaliyetleri

SOP Yönetim Planlarının oluşturulması, paydaşlarla iletişimin güçlendirilmesi ve Bakanlığımız tarafından çerçevesi iletilen Eşleştirme Programları kapsamında, diğer ajanslar ile tecrübe paylaşım toplantılarının gerçekleştirilmesi, bu yıl özellikle üzerinde durulacak hususlardır.

KSOP yönetim faaliyetleri kapsamında; Sonuç Odaklı Programlarımızı paydaşlarımıza anlatmak, paydaşlarımızı ortak amaç etrafında birleştirmek, irtibat kişilerinden oluşan paydaş listesi oluşturmak ve yılda en az iki defa olacak şekilde çalıştay/odak grup toplantıları gerçekleştirilecektir. İrtibat listesindeki paydaşlardan, Sonuç Odaklı Programlarımız ile ilişkili faaliyetleri hakkında periyodik olarak bilgi alınması da planlanmaktadır. Bu sayede paydaşlar,

Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde proje fikirleri önerebilecek ve projelerini gerçekleştirme imkanı bulabilecektir. Söz konusu faaliyetlerle; TRA2 Bölgesi'nin kırsal kalkınmasına, yöresel ürünlerinin bilinirliğinin ve tanınırlığının artırılmasına, tarım sektöründe çalışan insan kaynakları kapasitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunulacaktır. Ajans, gerekli gördüğünde, yapılan çalışmalardan elde ettiği sonuçlara göre bir sonraki yılın çalışma programına faaliyet ekleyebilecektir. Faaliyetler ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, Arıcı Birlikleri, Süt Üretici Birlikleri, Peynir Üreticileri Birlikleri, köy dernekleri, kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili personelleri, yöresel hediyelik eşya yapımı ve satışı ile ilgili kişiler, üniversitelerin ilgili bölümlerinden temsilciler, yöresel ürün üreticilerinden özel sektör temsilcilerinden oluşan paydaşların katılımıyla gerçekleştirilecektir.

Tablo 29 – KSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
İşbirliği ve Koordinasyon	KSOP Yönetim Faaliyetleri	TKKB, BSKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

2.2.4.3. Kapasite Geliştirme

a. Kadın Girişimci İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Kadın İşletmeleri-Kooperatifleri Teknik İnceleme Ziyaretleri

Kadın girişimci oranları bölgelerin kültürel değerlerine, eğitim olanaklarına, toplumun kadına yüklediği rollere bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu bağlamda ülkemizde kırsal kesimlerde, yani TRA2 Bölgemizin de içinde bulunduğu Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde kadın girişimciliği nispeten az gelişmiştir. Ticaret ve Sanayi Odaları ile yapılan görüşmeler neticesinde kadın girişimci sayısının Ağrı'da 22, Ardahan'da 40, Iğdır'da 282, Kars'ta 187 ve TRA2 Bölgesi toplamında 531 olduğu tespit edilmiştir. Kadın girişimci sayısı bölge genelinde oldukça düşük seyretmekle birlikte yukarıda belirtilen sayılar da gerçek girişimci sayısını yansıtmamaktadır. İşletmeler, KOSGEB ve benzeri kurumlardan destek alabilmek adına genelde kadınlar adına kurulup erkekler tarafından işletilmektedir. KSOP kapsamında kadınların kırsal sektörde ekonomik hayata katılımlarını artırmak ve mevcut girişimci kadınların mesleki bilgi ve becerilerini yükseltmek hedeflenmektedir. Bu sayede kadınların hem ortak iş yapma kültürleri geliştirilecek hem ekonomik hayata

katılımları artırılacak hemde yaşam memnuniyeti sağlanacaktır. Kadınların ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması ve yaşam memnuniyetlerinin artması göçün azalmasına da katkı sunacaktır çünkü TRA2 Bölgesi Kadın Araştırması'na göre bölge dışına göçte kadınlar itici bir güç oluşturmakta ve bölge kadınlarının %70'i kendilerine bir iş olanağının sunulması halinde çalışmayı ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmayı tercih etmektedir. Yine bu araştırmaya göre Bölge İllerinde kendi işini kurmak isteyen kadınların oranı %39'dur ve eğitim seviyesi arttıkça iş kurma isteği de artmaktadır. Üniversite mezunu kadınlar arasında iş kurmak isteyen kadınların oranı %56 gibi yüksek bir oranı teşkil etmekte iken eğitim seviyesi daha düşük olan kadınlar arasında iş kurmak isteyen kadınların oranı %24'ü teşkil etmektedir. Eğitim seviyesi düşük olan kadınlarda iş kurma isteğinin düşük çıkmasında, sermaye ve kredi gibi birçok temel kavramdan dahi habersiz olmaları, dolayısıyla bu alandaki bilgi düzeylerinin düşük olması etkili olmuştur. Bu amaçla bölge illerinde çoğunluğu lise ve üniversite mezunlarından oluşan girişimci kadınlara yönelik iş planı hazırlama, stratejik pazarlama, kooperatifçilik, dijital pazarlama, yönetim ve iletişim gibi alanlarda eğitimler verilecektir. Söz konusu eğitimlerden Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi ve İş Planı Hazırlama Eğitimleri ajans tarafından verilecek olup diğer eğitimler alanında uzman kişiler tarafından hizmet alımı yoluyla sağlanacaktır.

Alınan teorik eğitimler neticesinde kadın işletmelerine veya kadın kooperatiflerine gerçekleştirilecek teknik inceleme ziyaretleri ile örnek uygulamalar gösterilip özellikle yöresel ürün üretimi noktasında kadın girişimciliği teşvik edilecektir. Düzenlenmesi planlanan teknik inceleme ziyaretleri ile 4 ilden 40 adet yöresel ürün üreticisi kadın örnek uygulamalar ile tanıştırılacaktır. Bu amaçla Amasya ilinde bulunan "Amesia Kadın Kooperatifi", Eskişehir "Atlıhan El Sanatları Çarşısı", Bursa "Saitabat Köy Kadınları Dayanışma Derneği-Misi Kadınları Kültür ve Dayanışma Derneği", "Temiz Hasat Tüketim Kooperatifi" gibi yöresel ürünlerin satış ve pazarlmasına ve ortak iş yapma kültürünün geliştirilmesine katkı sunan iyi uygulama örnekleri ziyaret edilecektir.

Tablo 30 – Kadın Girişimci İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Kadın İşletmeleri-Kooperatifleri Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Kadın Girişimci İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	TKKB,	01.02.2021

	ve Kadın İşletmeleri- Kooperatifleri Teknik İnceleme Ziyaretleri	BSKB	30.09.2021
--	--	-------------	------------

b. Arıcılık İşletmelerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi

TRA2 Bölgesi’nde arı yetiştiriciliği önemli bir ekonomik faaliyet olup Tarım ve Orman Bakanlığı 2019 yılı verilerine göre bölge toplamında 1.680 kadar aktif işletme bulunmaktadır. Bölge illerinde bal üretim miktarı ve işletme sayısına göre sıralama yapıldığında Kars ilinin 1.819 ton bal üretimi ve 682 işletme ile birinci sırada olduğu görülmektedir. Kars’ı; 298 ton bal üretimi ve 483 işletme ile Ardahan, 248 ton bal üretimi ve 274 işletme ile Ağrı, 168 ton bal üretimi ve 241 işletme ile Iğdır takip etmektedir.

Bölgenin zengin ve kirlenmemiş bitki örtüsü, arıların faal olması için gerekli sıcaklık değerleri, yağış ve nem oranı gibi faktörler bölge ballarını diğerlerinden farklılaştırıp lezzetli kılmaktadır. Örneğin Ardahan balını zengin çernezyom topraklarında yetişen bitkiler ile bu bitkilerin birim alana düşen yoğunluğu, dil uzunluğu sayesinde farklı çiçeklerden nektar toplayabilen “Kafkas arısı” farklılaştırırken Kars balını, yine Kafkas arısı, kolay kontrol edilebilen arı hareketleri, hava sirkülasyonu, floral göçe uygun doğası ve endemik bitki çeşitliliği farklılaştırmıştır. Bunların yanında Ağrı balını bal üretilen dönemlerde aşırı sıcaklıkların görülmemesi, bitki örtüsünün uzun süre yerde kalması, içeriğindeki yoğun geven bitkisi ile doğanın endüstriyel ve tarımsal kirlilikten uzak kalması farklılaştırırken Iğdır balını nektar oranının yüksek olması farklılaştırmaktadır. Tüm bu avantajlara rağmen arıcılık işletmelerinde ölçeğin küçük olması, geleneksel üretim metotları ve üretimin mevsimsel şartlara oldukça bağımlı olması kovan başına verimin düşük olmasına sebep olmaktadır.

Üreticilerin bal yan ürünleri konusundaki farkındalığını artırmak, ürün çeşitlendirmesine katkı sunmak, üretimde verimliliği ve katma değeri artırmak adına hizmet alım yöntemiyle dört il merkezinde teorik ve pratik uygulamaya dayanan toplamda 8 adet eğitimin düzenlenmesi planlanmaktadır. Eğitimlerden 60 kişinin faydalanması hedeflenmektedir.

Tablo 31 – Arıcılık İşletmelerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi Faaliyeti Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Arıcılık İşletmelerinin	TKKB,	01.03.2021

	Kapasitelerinin Geliştirilmesi	YDO'lar	30.07.2021
--	--------------------------------	----------------	------------

c. Tarım Kooperatifleri ve Üretici Birliklerine Yönetim Danışmanlığı

Başta tarım kooperatifleri ve üretici birlikleri olmak üzere kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler gibi yerel aktörlerin yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollarlarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında program tasarlanacaktır.

Tablo 32 - Tarım Kooperatifleri ve Üretici Birliklerine Yönetim Danışmanlığı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Tarım Kooperatifleri ve Üretici Birliklerine Yönetim Danışmanlığı	YDO'lar	01.02.2021 01.10.2021

d. Örnek Üretici Yetiştirme Programı

Tarım ve hayvancılığın başat sektör olarak ön plana çıktığı TRA' Bölgesi'nde, Bölge halkının refahının artırılması önem arz eden hususlardan birisidir. Örnek Üretici Yetiştirme Programı ile hayvancılıkla uğraşan üreticilere; Kaynak Verimliliği Farkındalığı, soğuk zincir, hayvan besleme, koruyucu hekimlik ve hayvan refahı gibi konularda eğitim verilecektir. Eğitim sonunda, süt sığırcılığı işletmelerinde; kaynak verimliliği ve modern yöntemler konusunda farkındalığın sağlanması ile süt üretiminde verimin artırılması hedeflenmektedir.

Örnek Üretici Yetiştirme Programı 2020 yılında başlamış ancak COVID-19 virüsü sebebiyle tamamlanamamıştır. Eğitimlerin, 2021 yılında 4 il merkezi ve büyük ilçelerde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Söz konusu eğitimlerin gerçekleştirilmesi için TRA2 Bölgesi Üniversiteleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, Sığır Yetiştiriciliği Birlikleri ve Kaymaklıklarla işbirliği yapılacaktır.

Tablo 33- Örnek Üretici Yetiştirme Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Örnek Üretici Yetiştirme Programı	TKKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

2.2.4.4.Tanıtım ve Yatırım Destek

a. Yöresel Ürün Şenlikleri

TRA2 Bölgesi'nin temel geçim kaynaklarından olan tarım ve hayvancılığın ulusal çapta tanıtımının yapılabilmesi amacıyla Bölgemizde üretilen peynir, bal ve kayısı gibi yöresel ürünlere yönelik şenliklerin Bölge illerinde yapılması planlanmaktadır. Yapılması planlanan etkinlikler:

- **Yöresel Peynirler Kars Buluşması:** Etkinliğe tüm Türkiye'den peynir üreticileri davet edilecek, hem onların hem de Bölge üreticilerinin ürünleri sergilenecektir. Bu etkinlikte Kars çeçil peyniri yapımı ile izleyicilere görsel bir şölen sunulacak ve peynir tadımı yapılacaktır. Etkinliğe ülke çapında tanınan şefler davet edilip peynir tatlısı yarışması düzenlenecektir. Yöresel Peynirler Kars Buluşması'nın her yıl gerçekleşmesi bir gelenek haline getirilecek ve Kars ili peynirciliğın anavatanı olduğunu ve penirler buluşmasına ev sahipliği yaptığını ülke çapında duyuracaktır.

Bu sayede yöresel ürün potansiyelinin ve çeşitlerinin gelecek nesillere ulaştırılması, topluma tanıtılması ve yöresel ürün çeşitliliğine yönelik farkındalığın artırılması hedeflenmektedir.

- **Ardahan 20. Ulusal Kültür ve Bal Festivali:** Ardahan ilinde arıcılık büyükbaş hayvancılıktan sonra en önemli geçim kaynağı olarak görülmektedir. Kafkas Arı Irkının gen merkezi olan Ardahan 2017 yılında Ardahan Çiçek Balı Coğrafi İşareti almıştır. 2000 yılından itibaren her yıl Ağustos ayında "Ardahan Ulusal Kültür ve Bal Festivali" düzenlenmektedir. Ardahan'ın önemli ürünlerinden olan coğrafi işaretli "Ardahan Çiçek Balı" ve "Kars Kaşarı" nın tanıtımının, bilinirliğinin, yerel sahiplenilmesinin artırılması amacıyla festival zamanında festival alanında bir mutfak atölyesi organizasyonu düzenlenecektir. Organizasyona sosyal medya takipçi sayısı yüksek ünlü bir aşçı davet edilerek, onun yönetiminde yöreden kadınlarla Ardahan Çiçek Balı ve Kars Kaşarı'nı kullanarak özgün ve yöresel yemekler yapılacaktır. Bu

festivalde bal ve arı ürünlerinin gıda dışında alternatif kullanım alanlarına yönelik panel düzenlenecektir. Bal ve arı ürünlerinden yapılan kozmetik ürünlerin satışını yapan işletmeler davet edilip Ardahan arı yetiştiricilerine ve özellikle kadın girişimcilere bal ve arı ürünlerinden yapılabilecek ürünler hakkında bilgilendirmeler yapılacaktır.

- ***Iğdır Kayısı Festivali:*** Iğdır’da meyve üretim miktarları göz önünde bulundurulduğunda 42.019 ton ile kayısı birinci sırada gelmektedir ve il ekonomisine büyük katkı sunmaktadır. Üretim miktarının yanı sıra lezzeti ile de farklılaşan Iğdır kayısı 2018 yılı sonunda coğrafi işaret tescili almaya hak kazanmıştır. Iğdır kayısı Türkiye çapında yeni tanınmaya başlayan Iğdır kayısının tanınırlığını artırmak amacıyla SERKA, Tarım ve Orman Müdürlüğü, TSO, Iğdır Üniversitesi ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğiyle Iğdır’da kayısı festivali tertip edilmesi, festival boyunca kayısıdan yapılan gün kurusu, kayısı marmelatı gibi ürünlerin standlarda sergilenmesi ve çeşitli yarışmaların düzenlenmesi planlanmaktadır.
- ***Ağrı Balı Festivali:*** 2017-2019 yılları süresince gerçekleştirilen Ağrı Balı Festivallerinin 2020 yılında pandemi dolayısı ile dördüncüsü gerçekleştirilememiştir. Bu kapsamda 2021 yılında dördüncü Ağrı Balı Festivali’nin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Festival kapsamında arı yetiştiricileri standlar açarak ürünlerini sergileyecek, Ağrı balı’nın ve arı ürünlerinin önemi üzerine bir panel gerçekleştirilecek, “Bal Tatlıları” standı oluşturulacak ve ünlü şefler tarafından yapılan tatlılar halka ikram edilecektir. Yerel ve ulusal basının katılımıyla Ağrı Balı’nın tanıtımı ülke düzeyinde yapılacaktır. Festivalin Ağrı Valiliği ve Ağrı İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
- ***Ağrı Gastronomi Festivali:*** Bu yıl ilk defa düzenlenmesi planlanan Gastronomi Festivali’nde ilçelerin stand kurup yöresel bitkileri ile yapılan tatlılarının sergileneceği, yemek yarışmalarının düzenlenip sanatçıların konser vereceği geniş çaplı bir organizasyon düşünülmektedir. Festivalin Ağrı Valiliği ile işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Tablo 34 – Yöresel Ürün Şenlikleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yöresel Ürün Şenlikleri	TKKB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

b.Yurt İçi Fuarlar, Tanıtım Günleri ve Teknik İnceleme Ziyaretleri

2021 yılında yurtiçinde TRA2 Bölgesi'nin coğrafi işaretli ürünlerinden olan Kars kaşar peyniri, Kars balı, Ardahan çiçek balı, Iğdır kayısı, Posof elması ile coğrafi işaretli ürün başvurusu yapılan Ağrı balı gibi yöresel ürünlerin ulusal platformlarda tanıtım ve pazarlamasının yapılması amacıyla, bu ürünleri üreten paydaşlarımızla birlikte ülkemizin çeşitli illerinde düzenlenecek olan gıda fuarlarına katılım sağlanması planlanmaktadır. Bu kapsamda, Antalya'da düzenlenecek olan YÖREX Fuarı'na, İstanbul Peynir Festivali ve Helal Gıda Fuarı'na (Halal Expo) katılım sağlanacaktır. Bu tür etkinlikler vasıtasıyla Bölgedeki yöresel ürün üreticilerinin, birlik temsilcilerinin ve diğer ilgili paydaşların Ajans stantlarından faydalanarak ürünlerin tanıtımını yapmasının yanı sıra iş bağlantıları kurmaları ve sektördeki güncel gelişmeleri takip etmeleri hedeflenmektedir. Fuarlar dışında, Ankara, İstanbul, Bursa gibi büyükşehirlerde TRA2 Bölgesi illeri için düzenlenecek tanıtım günlerine katılım sağlanarak Bölgenin yöresel ürünlerinin tanıtımı yapılacaktır. Ayrıca gerek görülmesi durumunda, yöresel ürünlerin tanıtım, satış ve pazarlamasının daha sağlıklı yapılabilmesi için yöresel ürün pazarlaması konusunda deneyimli bir veya iki kooperatif, birlik veya şirketin ziyaret edilmesi planlanmaktadır.

Toplumların kültürel mirasında önemli bir yeri olan el sanatlarının, üretildikleri bölgelerin kalkınmasına ve istihdamının artırılmasına önemli katkılar sağladığı bilinmektedir. Bölgemizde; Kafkas bebeği, Damal bebeği, Kars ve Ardahan el halıları ve kilimleri, Iğdır Karabağ kilimi, Obsidyen taşından ve kaya tuzundan yapılan hediyelik eşyalar gibi el emeği ürünleri bulunmaktadır. Ürünlerimizi tanıtmak ve ayrıca el sanatları üretimiyle uğraşan Bölgemiz insanların diğer bölgelerden gelen ürünleri görmeleri ve onlardan örnek almaları için el sanatları ile uğraşan kişi ve firmalarla, 31 Mart – 04 Nisan 2021 tarihlerinde İstanbul Avrasya Gösteri ve Sanat Merkezi'nde gerçekleşecek olan Craft İstanbul El Sanatları fuarına katılım sağlanacaktır. Fuarda stant alanı ve tasarımı tarafımızca karşılanacak olup, fuara götürülecek olan paydaşlar masraflarını kendileri karşılayacaklardır.

Tablo 35 – KSOP Yurt İçi Fuarlar, Tanıtım Günleri ve Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	KSOP Yurt İçi Fuarlar, Tanıtım Günleri ve Teknik İnceleme Ziyaretleri	TKKB, TTÇB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

2.2.4.5. Ajans Destekleri

a. Ağrı Gıdacent GÜDÜMLÜ PROJESİ

Güdümlü Proje Desteği kapsamında desteklenecek projeler Yönetim Kurulu tarafından 2014-2023 Bölge Planı'ndaki gelişme eksenlerine ve önceliklere, SOP içeriklerine göre belirlenmekte ve Bakanlığın onayına sunulmaktadır. 2021 yılında bu kapsamda desteklenecek projelere ilişkin Bölgedeki ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşmeler tamamlanmış olup bu program kapsamında 2021 yılı için tahsis edilen bütçenin Ağrı ilinde süt, et, bal ve bitkisel ürün hammaddelerinin işlenmesi, paketlenmesi ve pazarlanmasına yönelik bir Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nin (Gıdacent'in) kurulması için ayrılması öngörülmüştür. Projenin toplam bütçesi **30.000.000 TL**'dir. Ajans destek tutarı ise **5.000.000 TL** olup 2021 yılında **3.000.000 TL** destek sağlanacaktır. Gıdacent'te 30 bloklu (10 blok 500 m², 15 blok 1000 m², 5 blok 2000 m²) prefabrik çelik konstrüksiyon ile burada üretilen ürünlerin satılabileceği 13 adet (her biri 48 m²lik) betonarme satış mağazalarının kurulması planlanmaktadır. Bu proje ile başta süt ürünleri olmak üzere et, bal, ve bitkisel ürünlerin üretiminin bir bölgede toplanmasını sağlayarak ekonomik kalkınmaya ve istihdama katkı sunulması hedeflenmektedir.

Tablo 36- Ağrı Gıdacent Güdümlü Proje Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	Ağrı Gıdacent Güdümlü Projesi	TKKB, Ağrı YDO	01.01.2021 31.12.2021

b. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01)

Kar amacı güden kuruluşlara yönelik uygulanacak olan Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP) , Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı ile İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı'na hizmet edecektir. Hedef grubunda Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) ile kâr amacı güden kooperatifler ve birlikler bulunan destek programının toplam bütçesinin **12.000.000 TL** olması planlanmaktadır. Program kapsamında KSOP için **5.000.000 TL** ayrılması öngörülmüş olup 2021 yılında **2.000.000 TL**'si harcanacaktır. Ajansa sunulan proje başvurularının niteliklerine veya konularına göre SOP'lar bazında ayrılan bütçe tutarı değişkenlik gösterebilecektir.

Programın amacı;

- Tarımsal ve yöresel ürün üretimi yapan işletmeler/kooperatifler/birlikler ile imalat sanayi sektöründe firmaların ürün çeşitlendirmesine, kapasite artışına, ihracata yönelik üretimin teşvik edilmesine, markalaşmasına ve kaynak verimliliğinin sağlanmasına,
- İstihdamın artırılmasına ve bölgede girişimcilik kültürünün geliştirilmesine katkı sunmaktadır.

**Tablo 37– KSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı
(REKAP-01) Bütçesi**

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	KSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01) Bütçesi	TKKB, SUEB	01.02.2021 31.07.2021

d. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02)

Kar amacı güden kuruluşlara yönelik uygulanacak olan Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02) Bölge ekonomisi için önem arz eden sektörlerde verimliliğin, yenilikçi uygulamaların, katma değer ve istihdamın artırılmasını amaçlamaktadır. Finansman Desteği Programı, Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç

Odaklı Programı ile İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı'na hizmet edecektir. Hedef grubunda Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler ile kâr amacı güden kooperatifler ve birlikler (KOBİ) bulunan destek programının toplam bütçesinin **4.000.000 TL** olması planlanmaktadır. Program kapsamında, KSOP için **2.000.000 TL** ayrılması öngörülmüş olup 2021 yılında **800.000 TL'si** harcanacaktır. Ajansa sunulan proje başvurularının niteliklerine veya konularına göre SOP'lar bazında ayrılan bütçe tutarı değişiklik gösterebilecektir.

Programın amacı;

- Tarımsal ve yöresel ürün üretimi yapan işletmeler/kooperatifler/birlikler ile imalat sanayi sektöründe firmaların ürün çeşitlendirmesine, kapasite artışına, ihracata yönelik üretimin teşvik edilmesine, markalaşmasına ve kaynak verimliliğinin sağlanmasına,
- İstihdamın artırılmasına ve Bölgede girişimcilik kültürünün geliştirilmesine katkı sunmaktadır.

Tablo 38– KSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02) Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	KSOP Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02) Bütçesi	TKKB, SUEB	31.07.2021 31.12.2021

e. KSOP Fizibilite Destek Programı

Ajans, Fizibilite Destek Programı kapsamında bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek verecektir. Hedef grubunda Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nin 7A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sıralanan kurum ve kuruluşların yer aldığı 2021 Yılı Fizibilite Destek Programının toplam bütçesi **2.000.000 TL** olup programa KSOP kapsamında **600.000 TL** ayrılmıştır.

Tablo 39– KSOP Fizibilite Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	KSOP Fizibilite Desteği Programı Bütçesi	TKKB	01.01.2021 31.12.2021

f. KSOP Teknik Destek Programı

Teknik Destek Programı kapsamında Bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı yaşadıkları konularda destek sağlanması amaçlanmaktadır. Bu faaliyet kapsamında özellikle, Bölgedeki kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, plan, program ve proje hazırlanmasına katkı ve danışmanlık sağlama; uluslararası ilişkiler kurma becerisi kazandırma gibi insan kaynakları ile idari kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik destekler sağlanacaktır. Teknik destek faaliyetlerine ilişkin başvurular mevzuat gereği ikişer aylık dönemler halinde alınacak olup toplamda 2021 yılı Teknik Destek Programı için **1.500.000 TL** bütçe ayrılmış olup KSOP kapsamında **500.000 TL** harcanması öngörülmektedir.

Tablo 40– KSOP Teknik Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	KSOP Teknik Destek Programı Bütçesi	TKKB	01.01.2021 31.12.2021

2.2.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler

a. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi

Ajans; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alanlarda hibe, teşvik, kredi vb. destekler için başvurabilecekleri; Avrupa Birliği Projeleri, Erasmus+ Hibe Programları, AB Çerçeve Programları ve Horizon (Ufuk) 2020 programları kapsamında açık çağrılara ilişkin Bölgeden proje üretilmesine yönelik paydaşlarla işbirliği halinde çalışacak ve/veya kendi adına başvuru yapacaktır. Faaliyet kapsamında 2021 yılı başı itibariyle Ajans personeli İklim Değişikliğine Uyumun Sağlanmasına yönelik Çevre ve Şehircilik Bakanlığının otoritesi olduğu AB programına 4 adet projenin ön başvuru formunu

hazırlayarak teslim etmiştir. Projeler iklim değişikliğine uyuma yönelik planlama çalışmaları, kaynakların etkin ve verimli kullanımı için eğitimler-seminerler ve altyapı işlerini kapsamaktadır. KSOP kapsamında başvurusu yapılan Iğdır’da pilot uygulama alanı olarak seçilen tarım arazilerinin vahşi sulama yerine damla sulama sistemine geçmesine yönelik projenin ön başvurusu onaylandığı takdirde 2021 Mart ayında tam başvuru formu hazırlıkları yapılacaktır.

Tablo 41– AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	TKKB	01.01.2021 31.12.2021

2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Faaliyetler 6 aylık dönemler itibariyle belirlenmiştir.

2.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

KSOP’un uygulanma sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından, Tarım ve Kırsal Kalkınma Birimi (TKKB) sorumludur. TKKB, KSOP kapsamında kurulacak ve düzenli olarak toplanacak tüm kurul ve komitelerin sekretaryasını yürütecektir. Ajans içinde KSOP Komisyonu oluşturulmuştur. KSOP Komisyonu üyeleri TKKB Birim Başkanı, TKKB Uzmanları, BSKB Birim Başkanı, TTÇB Başkanı ve YDO Koordinatöründen mütevellittir. Ajans Genel Sekreteri ve KSOP Komisyonu üyeleri kurulacak tüm kurul ve komitelerin doğal üyesidir. KSOP kapsamında sorumlu ve ilgili kurum / kuruluşlar ile koordinasyon, kurulacak kurul ve komiteler aracılığıyla sağlanacaktır. SOP kapsamında yer alan bileşenlere ilişkin ilerlemeler, her Yönetim Kurulu Toplantısı’nda “İki Toplantı Arası Faaliyetler” gündem maddesi kapsamında, Yönetim Kurulu üyeleriyle paylaşılacaktır. Bunun yanı sıra 2021 yılında oluşturulması düşünülen Kalkınma Kurulu toplantılarında da bileşenlere ilişkin ilerlemeler paylaşılacaktır.

2.3.7. İzleme ve Değerlendirme

Ajans Yönetim Kurulunun onayıyla konuyla ilgili tüm kurumları ve Ajansın hizmet verdiği dört ili kapsayacak şekilde KSOP Komisyonu oluşturulacaktır. KSOP Komisyonu, yılda en

az bir defa olmak üzere toplanarak; programın ilerlemesi, varsa yaşanan sıkıntılar ve bunlara dair çözüm önerileri hakkında istişarelerde bulunacaktır. KSOP Komisyonu oluşturulduktan sonra komisyona yeni üyeler de alınabilecektir. Komisyonunun isteği doğrultusunda KSOP kapsamında iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlar da komisyon toplantısına katılabilecek ve fikirlerini beyan edebilecektir. Aynı zamanda Ajans Genel Sekreteri başkanlığında yılda bir defa Ajans çalışma birim başkanlarının katılımıyla koordinasyon toplantısı gerçekleştirilecektir. KSOP kapsamında, Ajans tarafından yürütülecek; faaliyetlerin, alt programların, güdümlü projelerin, AB ve benzeri dış kaynaklı fonların ve bu fonlara ait projelerin yazılması, yürütülmesi uygulanmasından TKKB, izlemesinden ve değerlendirmesinden YDO'lar sorumludur. KSOP kapsamında, Ajans ve Bölgedeki ilgili paydaşlar tarafından yürütülecek faaliyetlerin koordinasyonu ile çıktılarının izlemesi ve değerlendirmesi TKKB tarafından gerçekleştirilecektir. KSOP yönetim planının, dönemsel ilerleme raporlarının ve KSOP kapanış raporunun hazırlanmasından da TTKB sorumludur.

2.3.İMALAT SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAMIN ARTIRILMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (İSOP)

2.3.1.Amaç

İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması SOP Amaçları;

Genel Amaç : Bölgenin imalat sanayi altyapısının güçlendirilerek; sektörde faaliyet gösteren işletmelerin üretim kapasitelerinin artırılması, Bölge ve Ülke ihtiyaçlarına cevap verecek seviyeye ulaşması, ihracat yeteneklerinin geliştirilmesi ile mesleki eğitimlerle beşeri sermayelerinin geliştirilerek istihdamın artırılması olarak belirlenmiştir.

Özel Amaç 1: İmalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin üretim kabiliyetlerini artıracak altyapı hizmetlerinin güçlendirilmesi,

Özel Amaç 2 : Bölgedeki işletmelerin tasarım ve ürün geliştirme yeteneklerinin artırılması yanı sıra kapasite olarak ilerleme kaydeden firmaların kurumsal yönetim yetkinliklerinin geliştirilmesi,

Özel Amaç 3: : İşletmelerin Bölge ve Ülke ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye gelmesi ile markalaşma ve pazarlamaya önem verilerek ihracat yeteneklerinin geliştirilmesi,

Özel Amaç 4: Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Sitesi gibi kümelenmiş üretim bölgelerinin kurumsal kapasitesinin artırılması, teknik ve sosyal altyapılarının geliştirilmesi,

Özel Amaç 5: İlgili SOP Bağlamında Mesleki ve Teknik Eğitim veren kurumların altyapı ve beşeri sermayelerinin geliştirilmesi.

2.3.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması SOP, TRA2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı Gelişme Eksen 4: Rekabet Edebilirlik altında yer alan öncelik 4.3. imalat sanayinde verimlilik ve katma değerin artırılması önceliği ile yakından ilişkilidir.

Rekabetçilik ve verimlilik vizyonu ortaya koyan 11. Kalkınma Planı kapsamında imalat sanayinde belirlenen öncelikli sektörler başta olmak üzere yerli üretimin artırılması amaçlanmaktadır. 2023 Sanayi Strateji Belgesi’nde de imalat sanayinin önemi belirtilmiş ve sektörü güçlendirecek faaliyetlerin genel çerçevesi belirlenmiştir. Bununla birlikte Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’nde de vurgulandığı gibi bütün Bölgelerin kendi kendine yetebilme ve sonra dışa açılıp ihracat yapma kapasitesinin geliştirilmesi sürdürülebilir ulusal ve Bölgesel kalkınma için elzemdir. Nitekim Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’ne göre Bölgesel çekim merkezlerinin gelişmesinde imalat sanayi kapasitesinin artırılmasına ağırlık verilmesi vurgulanmaktadır.

11. Kalkınma Planı içerisinde eğitim başlığı politika ve tedbirler kısmında meslek liselerinin atölye ve laboratuvarları modernize edilerek günümüzün eğitim-istihdam ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi, bu atölyelerin daha etkin şekilde kullanılması belirtilmektedir. Bu doğrultuda vasıflı insan gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla mesleki ve teknik eğitim ile işgücü piyasası arasındaki bağın güçlendirileceği vurgusu yer almaktadır.

TRA2 Bölgesi’nde Ajansın sahada imalat sektöründe faaliyet gösteren firmalarla yaptığı görüşmeler ve 2018 yılında gerçekleştirilen “Milli Teknoloji, Güçlü Sanayi Hamlesi Yolunda Sanayimizin Geleceği: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” toplantılarında elde edilen geri bildirimler şöyledir. Finansmana erişim, kurumsallaşma, markalaşma, sektördeki beşeri sermaye ve üretim alanlarında fiziki altyapı eksikliği, ulusal/uluslararası pazara erişim ve tutunma, işletmelerdeki düşük katma değer sorunu ve yenilikçi üretim tekniklerinin üretim süreçlerine aktarılamaması ana başlıkları şeklinde toplanmaktadır.

2019 yılında Ajansımız “Kars Sanayi Envanteri” çalışmasını yapmıştır. Çalışmada, Kars’ta sanayi sicil sistemine kayıtlı, firmalarla yapılan anketler ile aile şirketi olup olmadığı sorusu yöneltilmiş ve 220 firmanın 198’inin aile şirketi olduğu ve bunlardan 134’ünün profesyonel yönetici istihdam etmediği ortaya koyulmuştur. Kars’ta ortaya koyulan bu sorun Bölgemizin genelinde hakimdir. Bölgemizde imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin büyük

çoğunluğunda kurumsal kapasite eksikliği söz konusudur. Firmalara bu konuda yönetim danışmanlığı sağlanacaktır.

TRA2 Bölgesi OSB'lerinin Genel Durumu

Ağrı OSB'de 1. Etap yatırıma uygun görünmekte ancak sahada firmalarla yapılan görüşmelerde OSB'nin şehir merkezine uzak oluşu (20 km) sebebiyle tercih edilmediği yatırımcılar tarafından ifade edilmektedir. Ayrıca OSB'de içme suyu şebekesi ve doğalgaz altyapısı bulunmamaktadır. Elektrik altyapısı bulunmaktadır. Ancak sık sık elektrik kesintileri yaşanmaktadır. Düşük voltajlı elektrik hattı asfalt üretim tesisinin elektrik ihtiyacını karşılamamaktadır. Bunun yanında ilde yapılmış olan diğer yatırımların (Tekstilkent, Kobikent) şehir merkezinde olduğu ve yapılması düşünülen büyük yatırımlarında (Gıdakent) yine merkeze yakın yerlerde kurulacağı öngörülmektedir.

Ardahan OSB resmi olarak faal ancak fiili olarak atıl durumdadır. Ardahan OSB'nin eksikleri ve ihtiyaçları çok olup, sorunlu bir OSB'dir. OSB yatırımcılar tarafından gerek konumu gerekse, ulaşım, parsel düzenleme ihtiyaçları, güvenlik, aydınlatma, çevre düzenlemesi, enerji altyapısı yetersizlikleri nedeniyle tercih edilmemektedir.

Iğdır OSB bağımsız enerji nakil hattı, içme/kullanma suyu deposu ve şebekesi, kanalizasyon, güvenlik duvarı, güvenlik kamerası, yol, yağmur suyu ve telekom hatları altyapısına sahiptir. Doğalgaz dış hattı BOTAŞ tarafından tamamlanmış olup basınç düşürücü ve iç hatta ilişkin kısım Ajans Güzümlü Proje Desteği ile projelendirilmiştir. İlgili işin ihalesi 2020 yılı sonbaharında gerçekleştirilmiş ve uygulama aşamasındadır.

Kars OSB'de mevcut kısmında su, elektrik, kanalizasyon altyapısı bulunmaktadır. Doğalgaz altyapısı yapılmış ancak iç hat dağıtımı henüz gerçekleşmemiştir. Ayrıca OSB içindeki yolların kullanıma uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Mevcut alanda 108 sanayi parselinin 98'i tahsis edildiği için doluluk oranınınından ötürü bu alanın bitişiğinde yer alan 104,11 hektar büyüklüğünde yaklaşık 80 sanayi parseli içerecek bir alan, Kars OSB'nin 2. ilave alanı olarak ilan edilmiş ve sınırları kesinleştirilmiştir. Kamulaştırma yönünde iş ve işlemler takip edilmektedir. Bu alanın yatırıma uygun bir şekilde düzenlenmesi yönünde çalışmalar yürütülmektedir.

Kars Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi, 2021 yılı Ocak ayında faaliyet geçmiştir. Su, kanalizasyon, elektrik, yol ve internet altyapısı bulunmaktadır.

Bölgede başta OSB ve KSS'ler olmak üzere yatırıma uygun alanların altyapılarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

TRA2 Bölgesi İllerinde Sektörel Durum

Kars ve Ardahan illeri, arıcılık ve süt ürünleri sektörlerinin kümelenmesi açısından son derece elverişli bir ortama sahiptir. Kümelenme; belirli bir coğrafi bölgede, belirli bir sektördeki değer zincirinde yer alan firmaların, destekleyici kuruluşların ve araştırma kurumlarının ortak akıl ile belirledikleri hedeflere ulaşmak için yaptıkları sürdürülebilir örgütlü faaliyetlerdir. Kümelenme, sektörün ve bulunduğu bölgenin rekabet gücünü artıran önemli bir kalkınma modelidir. Söz konusu sektörlerin iyi bir kümelenme çalışması ile üretim, satış ve yenilenebilir kabiliyetlerini artırırken faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini de destekleyen altyapı projelerini hayata geçirmesi sağlanabilir. Kars ve Ardahan’da faaliyet gösteren gıda ve tarıma dayalı üretim yapan firmaların ürünlerini ürettikten sonra; işleme, ambalajlama ve depolama gibi süreçlerde Erzurum, Bursa, İzmir ve İstanbul gibi illerden peynir çuvalı, ambalaj, karton kutu ve depo kiralama gibi ihtiyaçlarını karşıladıkları bilinmektedir. Tüm üretim sürecinin coğrafi sınırlar içinde kalması üretimin kalitesini ve katma değerini artıracaktır. Kars’ta et ve süt ürünlerine dayalı gıda imalatının yanı sıra daha düşük oranda metalik olmayan mineral ürünler, orman ürünleri imalatı yer almaktadır. Diğer madencilik ve taş ocakçılığı sektörü her iki ilde de bulunmaktadır.

Iğdır’da gıda ürünleri imalatı yoğunluktadır. Bunlar süt ve süt ürünleri yanı sıra kayısı, patlıcan, dut, domates gibi meyve ve sebzelerden reçel, pekmez, konserve ve salça üretilmesi şeklindedir. Ayrıca tekstil ve hazır giyim, ahşap doğrama, mobilya, inşaat ve yapı malzemeleri, asansör parça ve aksamı, yapı kimyasalları, metal işleme ve plastik imalatı öne çıkmaktadır. Ağrı’da gıda ürünleri imalatı (özellikle süt ve süt ürünleri) yoğunluktadır. Ancak son 2 yılda tekstil ve hazır giyim imalatı hızlı bir yükseliş trendine girmiş ve şu an yaklaşık 1200 kişilik istihdamla imalat sektöründe en çok istihdam sağlayan alt sektör durumuna gelmiştir. Ayrıca ilde asansör parça ve aksamı, cam, poşet, yatak-baza-başlık, ayakkabı, metal işleme, plastik imalatı bulunmaktadır. Yine her iki ilde de diğer madencilik ve taş ocakçılığı sektörü faaliyet göstermektedir.

Sektörel yoğunluk analiz edildiğinde Kars ve Ardahan’ın birbirine yakın olduğu, Ağrı ve Iğdır’da sektörel çeşitliliğin daha fazla olduğu görülmektedir.

Müdahale Çerçevesi

Katma değeri artırmaya yönelik bu sektörlerin çeşitlenmesi ve gelişmesi Bölge ekonomisi için son derece elzem görülmektedir. Bu kapsamda; aile şirketlerinin kurumsallaştırılması, altyapı eksikliklerinin giderilmesi ve istihdam artırıcı sektörlerin desteklenmesi, özellikle imalat sanayinde katma değer artırılabilmesi için ilgili paydaşların hemfikir olduğu müdahale

alanlarıdır. Bölgede faaliyet gösteren mevcut işletmelerin Bölge ihtiyacına yetecek seviyeye ulaşması kadar, yeni yatırımların Bölgeye çekilmesi, pazarlama ve markalaşmaya önem verilerek Bölge ihracatının artırılabilmesi de önemlidir.

TRA2 Bölgesi'nde imalat sanayinin geliştirilmesinin,

- Bölgedeki firmaların satışlarının ve karlılığın artırılması,
- Verimliliğin ve kalitenin artırılması,
- İç pazardaki talep dalgalanmalarından kaynaklanan risklerin azaltılması,
- Ölçek ekonomiyne ulaşılması ve birim maliyetlerin düşürülmesi,
- Özellikle gıda imalat ürünlerinde yaşam döngüsünün uzatılması ve yeni pazarlara girilmesi,
- Firma prestijlerinin artırılması noktasında önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

2.3.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 42 – İmalat SOP (İSOP) Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	İSOP Sektör Analiz Rapor Sayısı: Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin Analizi	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Araştırma Raporu Sayısı:	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Araştırma, Analiz ve Programlama	Fizibilite Raporu Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	İmalat Sektörü Odak Grup Toplantısı Sayısı	Adet	2	Toplantı Tutanakları

Kapasite Geliştirme	Yönetim Danışmanlığı Sağlanan Firma Sayısı	Adet	10	Katılımcı Listeleri
Kapasite Geliştirme	Yalın Üretim Eğitimi Verilen Firma Sayısı	Adet	20	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırımcı Çekmeye Yönelik Faaliyet Sayısı	Adet	5	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Mali Destek Programı Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Teknik Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Yapılan Proje Başvurusu Sayısı	Adet	3	Proje Başvuru Formları

Tablo 43 –İmalat SOP (İSOP) Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1,4	Altyapısı Geliştirilen Firma Sayısı	Adet	15	Proje Nihai Raporları
2,3	İmalat Sanayine Yönelik Yeni Ürün Üreten Firma Sayısı	Adet	5	OSB, TOBB

2	Yönetim Danışmanlığı Sağlanan Firma Sayısı	Adet	10	Firma Raporları
3	İlk Defa İhracat Yapan Firma Sayısı	Adet	4	TİM, DAİB

Tablo 44 - İSOP Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	İSOP Sektör Analiz Raporu: Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin Analizi	SUEB, TKKB, YDO'lar	01.02.2021 31.12.2021
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi OSB ve KSS'lerin Altyapı Durumları ve İhtiyaç Analizi	SUEB, YDO'lar	01.04.2021 31.10.2021
İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	İSOP Yönetim Faaliyetleri	SUEB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Kapasite Geliştirme	KOBİ'lere Yönetim Danışmanlığı Faaliyeti	SUEB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Lobi Faaliyetleri	YDO'lar	01.02.2021 31.12.2021
Tanıtım ve	Bölgesel Kalkınma Fonu Tanıtım	SUEB,	01.02.2021

Yatırım Destek	Toplantıları	YDO'lar	31.12.2021
Ajans Destekleri	Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01)	SUEB, TKKB	01.02.2021 31.07.2021
Ajans Destekleri	Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02)	SUEB, TKKB	31.07.2021 31.12.2021
Ajans Destekleri	İSOP Fizibilite Destek Programı	SUEB	01.01.2021 31.12.2021
Ajans Destekleri	İSOP Teknik Destek Programı	SUEB	01.01.2021 31.12.2021
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi	SUEB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Toplam			

2.3.4. Proje ve Faaliyetler

2.3.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

a. İSOP Sektör Analiz Raporu: Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin Analizi

İmalat sektörü başta olmak üzere, sektöre katkı sunabilecek tüm alt ve yan sektörlerde pazarı tanımak, daha iyi stratejiler geliştirmek ve Bölgenin rekabet gücünü artırabilmek için sektör analizi yapılması ve bu kapsamda bir rapor oluşturulması aciliyet arz eden hususlardan

birisidir. Ajansımız geçmiş yıllarda bu kapsamda çalışmalar yapmış olup söz konusu Sonuç Odaklı Program çalışmalarına 2021 yılında başlamıştır. 3 yıl sürecek olan İSOP Sektör Analiz Raporu çalışmalarıyla, SOP çalışmaları devam ettikçe her yıl yeni bir rapor hazırlanacaktır. Raporlarla ortaya çıkacak sonuçlar gelecek yıl çalışılmaya başlanacak Bölge Planı'na, önümüzdeki on yılda gerçekleştirilmesi planlanan mali desteklere, faaliyetlere ve en az 3 yıllık perspektiflerle hazırlanan SOP'lara kaynaklık edecektir. 2021 yılında Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin analizinin yapılmasına karar verilmiştir.

Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin Analizi

Ardahan ve Kars'ta en önemli imalat sanayi olan süt işleme tesislerinin (Kaşar Peyniri Üreticilerinin) güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak ve rekabetçilik kapasitesini tespit etmek amacıyla analiz yapılacaktır. Ardahan ve Kars illerinde yer alan işletmelerin marka, insan kaynakları, teknoloji, toplam kalite yönetimi gibi konularda tam sayım analizinin yapılması, ilgili faktörlerin işletmelerin gelir, pazar büyüklüğü ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma ile sektörün gelişmesi için başta Ajans olmak üzere tüm paydaşlara bir yol haritası oluşturulması hedeflenmektedir. Çalışma sonuçları başta Ardahan ve Kars Ticaret ve Sanayi Odaları olmak üzere sektör işletmeleri, Organize Sanayi Bölgesi Müdürlükleri, Ardahan Üniversitesi ve Kafkas Üniversitesi'nin yanı sıra diğer paydaşlar ile paylaşılacaktır. Rapor hazırlama sürecinde Kamu Üniversite Sanayi İşbirliği Kurulu üyeleri, Ardahan ve Kars Ticaret ve Sanayi Odaları ve sektör işletmeleri ile işbirliği yapılacaktır. Çalışma hizmet alımı yöntemiyle yapılacaktır. Rapor kapsamında, sektördeki paydaşlar ile yüz yüze görüşme, odak grup toplantısı ve sahada ilgili paydaşlar ile anket çalışması yapılacaktır. Bu anketlerden çıkan bazı sonuçlara göre sektördeki tüm paydaşlar ve işletmeler ile odak grup toplantısı düzenlenecektir.

Tablo 45– İSOP Sektör Analiz Raporu: Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri

Üreten İşletmelerin Analizi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	İSOP Sektör Analiz Raporu : Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin Analizi	SUEB	01.02.2021 31.12.2021

b. TRA2 Bölgesi OSB ve KSS'lerin Altyapı Durumları ve İhtiyaç Analizi

İSOP faaliyetlerinin tasarlanması ve buna dönük strateji geliştirilmesi için TRA2 Bölgesi'nin imalat sanayi altyapısına ilişkin bir doküman oluşturulacaktır. Bu çalışmayla Bölge illerindeki OSB ve KSS'lerin durumları ile ihtiyaçları ortaya konulacak olup üç yıllık gelişim planlaması yapılarak illerdeki öncelik ve beklentilere uygun olarak yatırım koşullarının sağlanması yönünde çalışmalar yürütülecektir. Çalışma, Ajans uzmanları eliyle gerçekleştirilecektir.

**Tablo 46 – TRA2 Bölgesi OSB ve KSS'lerin Altyapı Durumları
ve İhtiyaç Analizi Bütçesi**

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi OSB ve KSS'lerin Altyapı Durumları ve İhtiyaç Analizi	SUEB, YDO'lar	01.04.2021 31.10.2021

2.3.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon

a. İSOP Yönetim Faaliyetleri

SOP Yönetim Planlarının oluşturulması, paydaşlarla iletişimin güçlendirilmesi ve Bakanlığımız tarafından çerçevesi iletilen Eşleştirme Programları kapsamında, diğer ajanslar ile tecrübe paylaşım toplantılarının gerçekleştirilmesi, bu yıl özellikle üzerinde durulacak hususlardır. İSOP yönetim faaliyetleri kapsamında; Sonuç Odaklı Programlarımızı paydaşlarımıza anlatmak, paydaşlarımızı ortak amaç etrafında birleştirmek, irtibat kişilerinden oluşan paydaş listesi oluşturmak ve yılda en az iki defa olacak şekilde çalıştay/odak grup toplantıları gerçekleştirilecektir. İrtibat listesindeki paydaşlardan, Sonuç Odaklı Programlarımız ile ilişkili faaliyetleri hakkında periyodik olarak bilgi alınması da planlanmaktadır. Bu sayede paydaşlar, Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde proje fikirleri önerip projelerini geliştirme imkanı bulabilecektir. Söz konusu faaliyetlerle; TRA2 Bölgesi'nde imalat sanayinin geliştirilmesine, istihdamın artırılmasına ve paydaşlarla ilişkilerin güçlendirilmesine katkıda bulunabilecektir. Ajans, gerekli gördüğünde, yapılan çalışmalardan elde ettiği sonuçlara göre bir sonraki yılın çalışma programına faaliyet ekleyebilecektir.

Tablo 47 – İSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
İşbirliği ve Koordinasyon	İSOP Yönetim Faaliyetleri	SUEB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

2.3.4.3. Kapasite Geliştirme

a. KOBİ'lere Yönetim Danışmanlığı Faaliyeti

Bölgemizde, imalat sanayi gelişim göstermekte ve potansiyel taşımaktadır. Ajansımızın kuruluşundan beri öncelikli konular doğrultusunda, KOBİ'lerin kuruluş ve üretim süreçlerinde MDP'lerle makina ekipman desteği verilmiştir. Geline nokta, aile işletmelerine ve kapasite olarak ilerleme kaydeden firmalara dönük olarak yönetim danışmanlığı faaliyeti yürütülmesi planlanmaktadır. Bu hususta, YDO'lar ve OSB'lerle işbirliği yapılacaktır. Teknik Destek ile TRA2 Bölgesi'nde paydaşlar üzerinden firmalara yönetim danışmanlığı eğitimi verilecektir. Firmaların bu konudaki eğilimlerine dönük olarak anket çalışması yapılacaktır. Akabinde firmalarla yapılacak görüşmeler doğrultusunda ihtiyaçlar tespit edilecektir. Bu bağlamda yönetim danışmanlığının çerçevesi oluşturularak firmalarla bu yönde çalışma yürütülecektir.

Tablo 48 – KOBİ'lere Yönetim Danışmanlığı Faaliyeti Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	KOBİ'lere Yönetim Danışmanlığı Faaliyeti	SUEB, YDO'lar	01.02.2021 31.12.2021

2.3.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

a. Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Lobi Faaliyetleri

TRA2 Bölgesi'nin 6.Bölge statüsünde değerlendirilmesine bağlı olarak avantajlı hale gelen Bölge illerindeki imkân ve fırsatlar yatırımcılara tanıtılarak, yatırımcıların Bölgeye yatırım yapmalarını sağlamak üzere bir dizi tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi planlanmaktadır. Bu yatırım tanıtım faaliyetleri aşağıda sıralanmıştır;

- Ajans koordinasyonunda ilgili paydaşlarla birlikte organize edilecek geniş katımlı yatırım zirvesi,
- Yurt içinde başta İstanbul, Ankara ve Bursa gibi büyükşehirler olmak üzere Bölge ile ilgili dernekler ile oda, borsa, ihracatçı birliği vb. bünyesinde yapılacak tanıtım faaliyetleri,
- Bölgede altyapısı yatırıma uygun OSB/KSS'lerin yerli yatırımcılara tanıtımına yönelik faaliyetler,
- Sektör temsilcilerin kendi imkânları ile katılım sağlayacağı Ajansın stant ve koordinasyon desteği vereceği sektörel fuarlar.

Tablo 49 – Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Lobi Faaliyetleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Lobi Faaliyetleri	YDO'lar	01.02.2021 31.12.2021

b. Bölgesel Kalkınma Fonu ve Tanıtım Toplantıları

24.10.2018 tarih ve 30575 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7147 sayılı Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'un 5. maddesi ile Türkiye Kalkınma Fonu (TKF) ve bu fona bağlı alt fonların kurulması kabul edilmiştir. Bu doğrultuda, ülkemiz genelinde erken aşama girişim sermayesi yatırımlarının artırılması ve büyüme potansiyeli taşıyan şirketlere yatırım yapılması amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın yatırımcısı olduğu Bölgesel Kalkınma Fonu kurulmuştur. Bu kapsamda, Ajansımızın Bölgede aktif rol oynaması ve potansiyel gösteren firmaları Fon Yönetimine yönlendirmesi için 4 ilde toplantılar gerçekleştirilecektir.

Tablo 50 – Bölgesel Kalkınma Fonu Tanıtım Toplantıları Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
---------------	--------------	-----------	--------

Tanıtım ve Yatırım Destek	Bölgesel Kalkınma Fonu Tanıtım Toplantıları	SUEB, YDO'lar	01.02.2021 31.12.2021
------------------------------	--	--------------------------	--------------------------

2.3.4.5. Ajans Destekleri

a. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01)

Kar amacı güden kuruluşlara yönelik uygulanacak olan Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP), Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı ve İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı'na hizmet edecektir. Hedef grubunda Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) ile kâr amacı güden kooperatifler ve birliklerin bulunduğu destek programının toplam bütçesinin **12.000.000 TL** olması planlanmaktadır. Program kapsamında İSOP için **7.000.000 TL** ayrılması öngörülmüş olup 2021 yılında ise **3.000.000 TL**'si harcanacaktır. Ajansa sunulan proje başvurularının niteliklerine veya konularına göre SOP'lar bazında ayrılan bütçe tutarı değişiklik gösterebilecektir.

Programın amacı;

- Tarımsal ve yöresel ürün üretimi yapan işletmeler/kooperatifler/birlikler ile imalat sanayi sektöründe firmaların ürün çeşitlendirmesine, kapasite artışına, ihracata yönelik üretimin teşvik edilmesine, markalaşmasına ve kaynak verimliliğinin sağlanmasına,
- İstihdamın artırılmasına ve Bölgede girişimcilik kültürünün geliştirilmesine katkı sunmaktadır.

Tablo 51- Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı(REKAP-01) Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-01)	SUEB, TKKB	01.02.2021 31.07.2021

b. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02)

Kar amacı güden kuruluşlara yönelik uygulanacak olan Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02) Bölge ekonomisi için önem arz eden sektörlerde verimliliğin, yenilikçi uygulamaların, katma değer ve istihdamın artırılmasını amaçlamaktadır. Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı ve İmalat

Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı'na hizmet edecektir. Hedef grubunda Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) ile kâr amacı güden kooperatifler ve birliklerin bulunduğu destek programının toplam bütçesinin **4.000.000 TL** olması planlanmaktadır. Program kapsamında İSOP için **2.000.000 TL** ayrılması öngörülmüş olup 2021 yılında **800.000 TL**'si harcanacaktır. Ajansa sunulan proje başvurularının niteliklerine veya konularına göre SOP'lar bazında ayrılan bütçe tutarı değişiklik gösterebilecektir.

Programın amacı;

- Tarımsal ve yöresel ürün üretimi yapan işletmeler/kooperatifler/birlikler ile imalat sanayi sektöründe firmaların ürün çeşitlendirmesine, kapasite artışına, ihracata yönelik üretimin teşvik edilmesine, markalaşmasına ve kaynak verimliliğinin sağlanmasına,
- İstihdamın artırılmasına ve bölgede girişimcilik kültürünün geliştirilmesine katkı sunmaktadır.

Tablo 52 – Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Programı (REKAP-02) Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Artırılması Finansman Desteği Programı (REKAP-02)	SUEB, TKKB	01.07.2021 31.12.2021

c. İSOP Fizibilite Destek Programı

Ajans, Fizibilite Destek Programı kapsamında bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek verecektir. Hedef grubunda Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nin 7A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sıralanan kurum ve kuruluşların yer aldığı 2021 Yılı Fizibilite Destek Programı toplam bütçesi **2.000.000 TL'dir**. Bunun İSOP kapsamında kullanılmak üzere ayrılan payı ise **600.000 TL'dir**.

Tablo 53 – İSOP Fizibilite Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	İSOP Fizibilite Destek Programı	SUEB	01.02.2021 31.12.2021

d. İSOP Teknik Destek Programı

Teknik Destek Programı kapsamında Bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı yaşadıkları konularda destek sağlanması amaçlanmaktadır. Bu faaliyet kapsamında özellikle, Bölgedeki kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, plan, program ve proje hazırlanmasına katkı ve danışmanlık sağlama; uluslararası ilişkiler kurma becerisi kazandırma gibi insan kaynakları ile idari kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik destekler sağlanacaktır. Teknik destek faaliyetlerine ilişkin başvurular mevzuat gereği ikişer aylık dönemler halinde alınacak olup toplamda 2021 yılı Teknik Destek Programı için **1.500.000 TL** bütçe ayrılmıştır. Bunun İSOP kapsamında kullanılmak üzere ayrılan payı ise **500.000 TL**'dir.

Yalın Üretim Eğitimi

Bölgemizde imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelere yalın üretimi tanıtmak ve bu üretim sisteminin sağladığı avantajları anlatmak için Bölgenin her ilinde teknik destek programı aracılığıyla eğitimler düzenlenecektir. Verilecek eğitim sonucunda işletmelerin Yalın Üretim konusunda farkındalık oluşturmaları beklenmektedir. Bu kapsamda, TRA2 Bölgesi Üniversitelerinin ilgili bölümleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, OSB'ler ve Küçük Sanayi Siteleri ile işbirliği yapılacaktır.

Tablo 54 – İSOP Teknik Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	İSOP Teknik Destek Programı	SUEB	01.02.2021 31.12.2021

2.3.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler

a. İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi

Ajans; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alanlarda hibe, teşvik, kredi vb. destekler için başvurabilecekleri; Avrupa Birliği Projeleri, Erasmus+ Hibe Programları, AB Çerçeve Programları ve Horizon (Ufuk) 2020 programları kapsamında açık çağrılara ilişkin Bölgeden proje üretilmesine yönelik paydaşlarla işbirliği halinde çalışacak ve/veya kendi adına başvuru yapacaktır.

Tablo 55 – İSOP AB ve Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	SUEB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Faaliyetler 6 aylık dönemler itibarıyla belirlenmiştir.

2.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

İSOP'un uygulanma sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından, Sanayi, Ulaştırma ve Enerji Birimi (SUEB) sorumludur. Birim, İSOP kapsamında kurulacak ve düzenli olarak toplanacak tüm kurul ve komitelerin sekretaryasını yürütecektir. Ajans içinde İSOP Komisyonu oluşturulmuştur. İSOP Komisyonu üyeleri; Sanayi, Ulaştırma ve Enerji Birim Başkanı, SUEB Uzmanları, TKKB Başkanı ve YDO Koordinatöründen mütevellittir. Ajans Genel Sekreteri, İSOP Birim Başkanı ve İSOP Komisyonu üyeleri kurulacak tüm kurul ve komitelerin doğal üyesidir. İSOP kapsamında sorumlu ve ilgili kurum / kuruluşlar ile koordinasyon, kurulacak kurul ve komiteler aracılığıyla sağlanacaktır. İSOP kapsamında yer alan bileşenlere ilişkin ilerlemeler, her Yönetim Kurulu Toplantısı'nda "İki Toplantı Arası Faaliyetler" gündem maddesi kapsamında, Yönetim Kurulu üyeleriyle paylaşılacaktır. Bunun yanı sıra 2021 yılında oluşturulması düşünülen Kalkınma Kurulu toplantılarında da bileşenlere ilişkin ilerlemeler paylaşılacaktır.

2.3.7. İzleme ve Değerlendirme

Ajans Yönetim Kurulunun onayıyla konuyla ilgili tüm kurumları ve Ajansın hizmet verdiği dört ili kapsayacak şekilde İSOP Komisyonu oluşturulacaktır. İSOP Komisyonu, yılda en az bir defa olmak üzere toplanarak; programın ilerlemesi, varsa yaşanan sıkıntılar ve bunlara dair çözüm önerileri hakkında istişarelerde bulunacaktır. İSOP Komisyonu oluşturulduktan sonra komisyona yeni üyeler de alınabilmektedir. Komisyonunun isteği doğrultusunda İSOP kapsamında iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlar da komisyon toplantısına katılabilecek ve fikirlerini beyan edebilecektir. Aynı zamanda Ajans Genel Sekreteri başkanlığında yılda bir defa Ajans çalışma birim başkanlarının katılımıyla koordinasyon toplantısı gerçekleştirilecektir. İSOP kapsamında, Ajans tarafından yürütülecek; faaliyetlerin, alt programların, güdümlü projelerin, AB ve benzeri dış kaynaklı fonların ve bu fonlara ait projelerin yazılması, yürütülmesi uygulanmasından SUEB, izlemesinden ve değerlendirmesinden YDO'lar sorumludur. İSOP kapsamında, Ajans ve Bölgedeki ilgili paydaşlar tarafından yürütülecek faaliyetlerin koordinasyonu ile çıktılarının izlemesi ve değerlendirmesi SUEB tarafından gerçekleştirilecektir. İSOP yönetim planının, dönemsel ilerleme raporlarının ve İSOP kapanış raporunun hazırlanmasından da SUEB sorumludur.

3. KURUMSAL FAALİYETLER

Ajansımızın 2021 Çalışma Programında belirtilen kurumsal faaliyetlerinin genel amacı; Sonuç Odaklı Programları (SOP) yürütme, uygulama, değerlendirme ve izleme süreçlerinde ihtiyaç duyulan alanlarda ve kurumun genel kapasitesini iyileştirmek ve geliştirmek suretiyle daha verimli çalışmasını sağlamak; Ajansın fiziki ve teknik altyapısı ile insan kaynaklarının verimini arttıracak doğrultuda gelişimini sağlamak; faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla, Ajansın araştırma, işbirliği ve koordinasyon işlevini geliştirmek ve yatırımlarda rehberlik ve kolaylaştırıcılık rolünün arttırılması olarak belirlenmiştir.

Bu doğrultuda, Ajansın insan kaynağının etkin ve verimli, bireysel ve kurumsal fayda odaklı gelişiminin sağlanması; Bölgedeki ve Bölge dışındaki kurum, kuruluş ve işletmeler arası işbirliği ve koordinasyon faaliyetlerinde lider kurum olması; çalıştığı kurumu sahiplenerek, bir adım ileriye taşımayı isteyen, kurumsal yapıdan memnun bir personel rejiminin inşa edilmesi; kurumsal iletişim ve koordinasyon süreçlerinin güçlendirilmesi; ulaşılması gereken hedefler olarak belirtilmiştir.

Kurumsal faaliyetler kapsamında hedeflenen çıktılar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 56– Kurumsal Faaliyetler Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İşbirliği ve Koordinasyon	Koordine Edilen Kalkınma Kurulu Toplantı Sayısı	Adet	2	Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Ajans'ta Staj Yapan Üniversite Öğrencisi Sayısı	Kişi	12	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personelin Uzmanlaştığı Alan Sayısı	Adet	9	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personele Verilen Eğitim Sayısı	Adet	10	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Eğitim Alan Ajans Personeli Sayısı	Kişi	45	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Yeni İstihdam Edilen Personel Sayısı	Kişi	16	Faaliyet Raporu

3.1. Proje ve Faaliyetler

3.1.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

a. Sonuç Odaklı Programların Geliştirilmesi

Ajansımızın, 2018 yılında başlayıp 3 yıl boyunca üzerinde çalıştığı Sonuç Odaklı Programların süresi 2020 yılı itibarıyla dolmuştur. Bu nedenle, 2020 yılı içerisinde 3 adet yeni SOP çalışması yapılmıştır. Belirlenen yeni SOP'lara 2023 yılına kadar devam edilecektir. Bu SOP'lar:

- Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaşması Sonuç Odaklı Programı (TSOP)
- Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (KSOP)
- İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İSOP)

SOP hazırlıkları kapsamında, ilk olarak Ajans Çalışma Birimleri ve Genel Sekreterlik Makamının katılım sağladığı toplantılar gerçekleştirilecektir. Çalışmalar, Ajans çalışma Birimlerinin Sorumlu oldukları SOP ve ilgili paydaşlarla gerçekleştirecekleri toplantılar şeklinde genişletilecektir. Toplantılara, SOP'larla ilgili tüm paydaşların katılım sağlamasına önem verilecek olup toplantılar, SOP Komisyonları ve SOP Yönetim Komiteleri ile istişareli planlanacaktır. Bunların dışında SOP'ların bölge içi istişare toplantıları sırasında ortaya çıkacak ve SOP'un geliştirilmesi ve uygulanması aşamasında sorun yaratacağı düşünülen konulara müdahale etmek amacıyla hizmet alımlarının yapılması da değerlendirilecektir.

b. İş Yüğü Analizi

2010 yılından beri faaliyette olan Ajansımızın insan kaynakları planlamasına altlık olacak şekilde bir iş yüğü analizi yapılması planlanmaktadır. Bu kapsamda birim bazında rutin olarak yürüten işlerin dışında ek iş yükleri de göz önüne alınarak toplam iş yüğü analizinin ortaya çıkarılması ve insan kaynakları planlamasının bu analize göre yapılması hedeflenmektedir. Hazırlıklarına yılın 2. çeyreği içerisinde başlanacak olan çalışmanın 2021 yılının 4. çeyreği içerisinde sonuçlandırılması planlanmaktadır.

c. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) Kapsamında Çalışmalar

Kanun kapsamında, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esaslar belirtilmiş olup, Ajansımızda kanun kapsamında gerçekleştirmesi gereken görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için 2020 yılında personel eliyle çalışmalara başlamıştır. Söz konusu çalışmalar 2021 yılı içerisinde de devam edecektir. Bu çalışmaların çalışmaların yerine getirilmesi aşamasında özel teknik bilgi ve beceri gerektirecek hususlar için tecrübeli bir firmadan destek alınması da planlanmaktadır.

3.1.2. İşbirliği ve Koordinasyon

a.Yönetim Kurulu Organizasyonları

Ajansın karar organı olan Yönetim Kurulu, 15/07/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 193 üncü maddesi doğrultusunda, her ay en az bir kez toplanacaktır. Bir yıl içerisinde 12 kez

toplantısı planlanan Yönetim Kurulu bu şekilde Ajansın faaliyetlerini daha yakından takip edebilme fırsatı bulacak, karar gerektiren konulara ilişkin kararlar zamanında alınabilecektir.

b.Kalkınma Kurulu Organizasyonları

4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 191. maddesine istinaden oluşturulan Kalkınma Kurulu üyelikleri, 15 Ağustos 2016 tarihli ve 2016/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla kaldırılmıştır. Ancak, 2020 yılı sonunda Bakanlığımızdan, Kalkınma Ajanslarının yeniden Kalkınma Kurullarını aktif hale getirmelerine ilişkin yazısı gereğince, Ajansımızca Kalkınma Kurulu üyeliklerinin yeniden belirlenmesi ve Bakanlığımızca da onaylanması durumunda 2021 yılı ilk çeyreğinde Kalkınma Kurulunun teşkil edilmesi ve 2021 yılı içerisinde 2 (iki) defa Kalkınma Kurulu toplantısı düzenlenmesi öngörülmektedir.

c. Ajans Personeline Yönelik Toplantılar

Ajans merkez binasında beş çalışma birimi ile Kars Yatırım Destek Ofisi bulunmaktadır. Ağrı, Ardahan ve Iğdır Yatırım Destek Ofisleri ile birlikte, Ajans Genel Sekreterliği bünyesinde toplam dokuz birim bulunmaktadır ve her birinin yapmış olduğu çalışmalar genel olarak birbirinden farklıdır. Bu birimlerin çalışmalarının takip edilmesi ve birimler arasında koordinasyonun sağlanması ancak belirli aralıklarla bir araya gelme ile mümkün olacaktır. Bu kapsamda, belirli aralıklarla Ajans Merkez personeli ile tüm YDO personelinin katıldığı toplantıların yapılması gerekli görülmüştür. Bu amaçla, Ajans Genel Sekreterinin başkanlığında, Birim Başkanları ile haftada bir, YDO Koordinatörleri ile iki haftada bir ve tüm personel ile de 6 ayda bir genel toplantıların düzenlenmesi öngörülmüştür. Personelin Bölgenin tarihi, turistik ve kültürel değerlerini tanınması ve Ajans merkez personeli ile YDO personeli arasında kaynaşma ve birlikte iş yapma kültürünün geliştirilmesi amacıyla ayrıca üç ayda bir kez tüm personelin katılım sağladığı, sırasıyla Bölge illerine sosyal inceleme ziyaretleri düzenlenecektir.

3.1.3. Kapasite Geliştirme

a. Ajans Personelinin Uzmanlaşmasının Sağlanması

Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliğinin 4. maddesinde ajanslarda teknik kapasitesi yüksek, alanında uzmanlaşmış, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan niteliklere sahip personelin istihdam edilmesi gerektiği ve insan kaynakları politikasının, Genel Sekreterin görüşü alınarak Yönetim Kurulu tarafından belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yine Personel Yönetmeliğinin 4. maddesinin 3. fıkrasında insan kaynakları politikasının izlenmesi, uygulanması ve geliştirilmesinden Genel Sekreterin sorumlu olduğu belirtilmiştir.

Bu çerçevede insan kaynakları politikasının, ajansların kuruluş mantığının ve gelecekte yükleneceği yeni görevlerin, Serhat Bölgesinin vizyonu çerçevesinde öne çıkan sektörlerin ve bölgenin kendine has niteliklerinin dikkate alınması suretiyle tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, ajansın faaliyetlerini en iyi şekilde yerine getirebilmesi için uygun personelin istihdam edilmesi ve sürekliliğinin sağlanması bu politikanın temel amacını oluşturmaktadır.

Ajans personelinin orta vadeli programlama yaklaşımına uyumu ve Ajansın uzun vadeli sektörel gelişme stratejilerinin uygulanmasında etkin rol alabilmesi için personelin sektörel ve tematik alanlarda uzmanlaşması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, Bölgede öne çıkan turizm, çevre, yöresel ürünler, kırsal ekonomi, imalat sanayi, lojistik ve sosyal kalkınma gibi konularda personellerin uzmanlaşması sağlanacaktır.

b. Ajans Personeline Yönelik Eğitimler

Covid-19 salgın hızının yavaşlaması ve bu kapsamda alınan tedbirlerin gevşetilmesi durumunda, Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği'nin 4, 5, 6 ve 23. maddeleri çerçevesinde, 2021 yılı içerisinde insan kaynaklarının bilgi ve becerilerini arttırmak ve Bölge'ye daha iyi hizmet vermesini sağlayacak şekilde teknik kapasitelerini geliştirmek amacıyla bir dizi eğitim gerçekleştirilecektir. Böylece hem yeni personelin Ajansın vizyon ve misyonuna uygun şekilde bilgi sahibi olması, hem de tüm personelin bölgesel ve kurumsal gerekliliklere göre uzmanlaşması sağlanacaktır. Eğitim alınacak konular, katılım sağlayacak personel sayısı ve eğitimin öngörülen süresi; Ajansın SOP'ları hazırlama, yürütme ve izleme kapasitelerini geliştirme hedefi doğrultusunda belirlenmiş olup, aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 57 – Ajans Personeline Yönelik Eğitim Faaliyetleri

Eğitim Konusu	Katılım Sağlayacak Personel Sayısı	Eğitimin Süresi (Gün)
Değer Zinciri Analizi Eğitimi	16	3
Marka ve Patent Doküman Bilgisi	16	3
Girdi Çıktı Analizi Eğitimi	16	3

Yatırım Promosyon Eğitimi	16	2
Proje Döngüsü Yönetimi (PCM) Eğitimi	30	3
Veri Derleme ve Veri Analizi Eğitimi	30	3
Kamu İhale Kanunu Eğitimi	30	3
Resmi Yazışma Kuralları Eğitimi	40	2
Motivasyon ve Etkili Takım Çalışması Eğitimi	40	2
Fizibilite Hazırlama Eğitimi	20	3
Problem Çözme ve Etkili Karar Verme Eğitimi	40	2
Yatırım Promosyon Eğitimi	12	2
Etkili Hitabet ve Sunum Yapma Eğitimi	40	2

c. İnsan Kaynaklarına İlişkin Faaliyetler

Ajansımız faaliyete başladığı 2010 yılından 2019 yılı sonuna kadar toplam 11 kez personel alım ilanına çıkarak personel istihdam etmiştir.

Ajansın İnsan Kaynakları Politikası Uygulama Raporu, Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği, personel alımlarına ilişkin 2014/2 Başbakanlık Genelgesi ve meri mevzuat hükümleri çerçevesinde 2019 yılındaA 10 Uzman, 1 İç Denetçi ve 1 Hukuk Müşaviri istihdam etmek üzere ilana çıkmış ve Mart 2020 tarihi itibariyle sonuçlanan sınav neticesinde, 7 uzman personel istihdam edilebilmiştir.

2020 yılı sonunda Bakanlıkla koordineli bir şekilde kalan 3 Uzman, 1 İç denetçi ve 1 Hukuk Müşavirinin alımı için Ajansımız yeniden ilana çıkmış olup 2020 Aralık ayında yarışma sınavı yapılmıştır. Yarışma sınav sonucunun ilan edilmesiyle 1 Uzman ve 1 Hukuk müşaviri istihdam edilmiştir. Ajansımız, 2021 yılında uzman sayısını 32'ye çıkarmak için Bakanlığa ilave kadro ihdası talebinde bulunmuş olup Cumhurbaşkanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın bu yöndeki onay ve izinleri beklenmektedir.

d.Personel Performans Yönetim Faaliyetleri

Ajansımız, 2020 yılında Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) hizmetini almış olduğu hizmet sunucusu firmadan, personelin görevlendirme, eğitim, izin, araç görevlendirme ve personel performans değerlendirmesi gibi çalışmaları bünyesinde barındıran bir İnsan Kaynakları (İK) modülünü EBYS'ye entegreli bir şekilde temin etmiştir. İnsan Kaynakları Modülü içerisinde bulunan performans değerlendirme programı ile Genel Sekreter, Birim Başkanları, Koordinatörler, Uzmanlar ve Destek Personelinin tümünün katıldığı 360 derecelik bir yöntemle 2021 yılı başında 2020 yılı için personelin performans değerlendirmesi yapılacaktır. 2021 yılı için ise personelin performansının 6 aylık periyotlarla yapılması planlanmıştır. İhtiyaç duyulması halinde bu konuda eğitim ve danışmanlık hizmeti de alınacaktır.

e. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Alımı

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında Ajansımızda devam etmekte olan İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı ile İşyeri Hekimi hizmet alımı, 2021 yılında da devam edecektir.

f.Stajyer Öğrenci Alım Faaliyetleri

2020 yılı içerisinde Ajansımız, hem Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin başlatmış olduğu staj seferberliği kapsamında hem de kurumun kendi faaliyeti olarak 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında 6 öğrenciyi staj için kabul etmiştir. Stajyer öğrencilere, Kalkınma Ajanslarının çalışmaları, hizmetleri ve Ajanslardaki kariyer imkânları hakkında bilgiler sunmuştur. Ajansımız, 2021 yılında, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin başlatmış olduğu staj seferberliği ve kurumun kendi faaliyeti olarak 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında, hem TRA2 Bölgesi İlleri üniversitelerinden ve hem de Türkiye genelindeki üniversitelerden en az 12 öğrenciye, Ajansın Kars Merkezde bulunan hizmet binası ile, Ağrı, Ardahan ve Iğdır Yatırım Destek Ofislerimizde staj imkânı sağlayacaktır. Staj için 2021 yılı bütçemizde herhangi bir ödenek ayrılmayacak olup, kanun ve hazırlanacak yönerge kapsamında yapılacak zorunlu ödemeler, Ajans personel ödemeleri kaleminden yapılacaktır.

3.1.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

a. Ajans Tanıtım ve İletişim Faaliyetleri

Ajansın tanıtım ve iletişimine yönelik faaliyetlere bu başlık altında yer verilmiş olup; destek ve faaliyetlerin tanınırlığının artırılması için çeşitli çalışmalar gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetlerin başını basın ve halkla ilişkiler faaliyetleri çekmektedir. Bu kapsamda Ajans internet sitesine güncel şekilde haber girişleri yapılmakta, bu haberler Ajansın sosyal paylaşım mecraları üzerinden de yayınlanmaktadır. Ayrıca Ajans faaliyet ve duyuruları yerel ve ulusal basına servis edilmektedir. Bu şekilde Ajans faaliyetleri ile ilgili bilinçlendirme ve görünürlük etkin şekilde sağlanmaktadır. Bu faaliyetlere 2021 yılında da devam edilecektir.

Ajansımız kurumsal kimliğini etkin ve görünür kılmak adına kurumsal nitelikte kırtasiye malzemeleri kullanmaktadır. Ajans birimlerinde ve sahada personelin kullandığı, ayrıca bazı toplantılarda paydaşlara verilmek üzere kalem, defter, notluk gibi ürünlerin standart bir kurumsal kimlik çalışmasına uygun olarak tedarik edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. 2021 yılı içerisinde de bu tür kurumsal nitelikli temel kırtasiye ve promosyon malzemeleri alımı yapılacaktır.

3.1.5. Diğer Proje ve Faaliyetler

a. Tedarik Faaliyetleri

2021 yılı içerisinde yapılacak her türlü satın alma faaliyeti “Kalkınma Ajansları Mal, Hizmet ve Yapım İşi Satın alma ve İhale Usul ve Esasları” çerçevesinde gerçekleştirilecektir. Satın almalar yapılırken ekonomiklik ve paranın en etkin kullanımının sağlanmasına ve ihtiyaç duyulan alımların zamanında gerçekleştirilmesine dikkat edilecektir. Mal ve hizmet temininde kalite ve işlevsellik unsurları daima göz önünde bulundurulacaktır. Menkul mal ve gayrimaddi hak olarak 2021 yılı içerisinde ortaya çıkacak ihtiyaca binaen gerekli alımlar yapılacaktır. Ayrıca Ajansta bulunan demirbaşların bakım onarımları ve süreli lisansa sahip hakların yenilenmesi bu kapsamda gerçekleştirilecektir. 2021 yılı içerisinde herhangi bir yeni taşınmaz mal temini planlanmamaktadır. Bununla birlikte mevcut taşınmazlar üzerinde tadilatlar yapılacak ve mutad bakım onarımları sağlanacaktır. Bunun haricinde Ajans 2021 yılında rutin faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bir dizi hizmet alımı ve tüketim malzemesi temini gerçekleştirecektir. Bu şekilde satın alma işlemi yapılacak belli başlı faaliyetler geçici süreyle yapılacak temizlik ve güvenlik hizmeti ile haberleşme, ulaşım, ofis kullanım, toplantı organizasyon, temsil ağırlama ve benzeri faaliyetlerdir.

4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI

4.1. Ülke Masaları Oluşturulması Çalışması

4.1.1.Amaç

2021 yılı, Ülke Masaları Çalışması hazırlıklarının yapılacağı bir dönem olarak planlanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak Ajans uzmanları eliyle ülke raporları hazırlanacaktır. Bu doğrultuda, Bölgemize komşu olan coğrafya hakkında kapsamlı ve güncel bilgi birikimi sağlanacak olup ikili ve çoklu uluslararası ticari ilişkilerin geliştirilmesi için girişimlerde bulunulacaktır.

4.1.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölgemiz Kafkasya coğrafyasına komşudur. Güney Kafkasya'da yer alan Azerbaycan, Nahçıvan, Gürcistan, Ermenistan ve İran bölgemize komşu ülkelerdir. Sınır bölge olması sebebiyle söz konusu ülkelerle ortak tarihi ve kültürel bağlarımız olmasının yanında ticari ve ekonomik ilişkilerimiz bulunmaktadır. İlişkilerin geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi için kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Baku-Tiflis-Kars (BTK) Tren Hattı ve Karabağ Zaferi sonrası Azerbaycan ve Nahçıvan ile koridor oluşturulması projesi söz konusu çalışmaları zorunlu kılmaktadır.

4.1.3.Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Ülke Masaları Çalışması kapsamında YDO personeli tarafından bu yıl ülke raporları (Azerbaycan, İran, Gürcistan) çıkarılacaktır. Ülke raporları bu ülkelere ihracatımızın artırılması ve ticari ilişkilerimizin geliştirilmesi amacıyla dönük olarak hazırlanacaktır. Ticaret Odalarının temsilcileri ile özellikle komşu ülkelere ihracatın artırılmasına yönelik eğitim programı oluşturulacak olup YDO Personeli ve TSO temsilcilerinin katılım sağlaması düşünülmektedir. Eğitimin amacı, İhracatçı KOBİ'lerin ve ihracat yapma perspektifi olan şirketlerin faaliyetlerini sistematik bir baza oturtmak, işin başından büyüyecek, sağlıklı bir ihracat yapısının temellerini kurmak ve bunu yaparken Devletimizin ihracatçılarımıza sunduğu imkânlardan akılcı ve etkin yararlanabilmelerini uygulamalar ile destekleyerek, iş hayatına taşınabilecek şekilde sistematik bir hale getirmeye odaklanılmaktadır. İkili ve çoklu ilişkilerin gelişmesi bakımından ticari heyet ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bunların yanı sıra kültürel ilişkilerinde geliştirilmesine çalışılacaktır. Ziyaretler kapsamında turizme yönelik olarak acenteler ile görüşülecektir. Ayrıca bölgesel tanıtım organizasyonları kapsamında

komşu ülkelerimizden temsilciler ile Iğdır ilinde Nevruz Etkinliği düzenlenecektir. Bu türden organizasyonlar Ülke Masası Çalışmalarına doğrudan katkı sağlayacaktır.

4.1.4.Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bölgemizdeki Valilikler, Kaymakamlıklar, Ticaret Sanayi Odaları ve ticari girişimde bulunup ihracat yapmak isteyen girişimcilerle koordineli çalışma planlanmaktadır.

4.1.5.İzleme ve Değerlendirme

Hazırlık çalışmaları tamamlandıktan sonra önümüzdeki yıllarda Ülke Masaları Çalışmaları kapsamında, illerimizde söz konusu ülkelerle alakalı bir merkez kurulması gündeme gelebilecektir.

4.2. Bölgesel Dış Ekonomik İşbirliği Potansiyelinin Geliştirilmesi

4.2.1.Amaç

Çalışma ile Türkiye ile Azerbaycan açısından Zengezur Koridoru'nun stratejik ve ekonomik önemi ele alınacaktır. Azerbaycan savaşı sonrası gelişmelere göre Ermenistan'a sınır olan Doğu Kapısı ve Alican Sınır Kapısı'nın açılma durumları gündeme gelecektir. Bu gelişmeler ışığında bir çalıştay düzenlenecektir. Çalıştay sonucunda ortaya çıkan rapor bağlamında işbirliği potansiyeli olan konularda önceliklendirme yapılarak Çalışma Programı içerisinde yer alan Ülke Masaları faaliyetlerine de altlık oluşturulacaktır.

4.2.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

2020 Yılında Azerbaycan-Ermenistan savaşı sonrası Dağlık Karabağ'ın yeni durumuyla birlikte Ülkemiz, Bölgemiz ve daha özel olarak Iğdır için yeni bir durum ortaya çıkmıştır. İki ülke arasındaki anlaşmada “Azerbaycan'ın batısındaki bölgeler ile Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti arasında ulaşım sağlanacak” maddesi yer almaktadır. Şu an Karabağ-Nahçıvan bağlantısını oluşturacak Zengezur Geçidi'nin aktif olma durumu değerlendirilmektedir. Bu konuda bir strateji geliştirilmesi bakımından çalışma önem taşımaktadır. Bölgesel düzeyde kazanımlarımızın neler olacağına dönük altlık oluşturulacaktır.

4.2.3.Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Zengezur Geçidi'nin stratejik ve ekonomik önemi üzerine bir çalıştay raporu ortaya çıkacaktır. Ülke Masaları faaliyeti kapsamında yürütülen çalışmalara güncel gelişmelerin değerlendirilmesi doğrultusunda katkı sağlanacaktır.

4.2.4.Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Çalışma Ajans Sanayi, Ulaştırma ve Enerji Birimi koordinasyonunda gerçekleştirilecektir. Başta Iğdır olmak üzere Bölgemizdeki; Valilikler, Üniversiteler, Ticaret Sanayi Odaları, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri ile işbirliği yapılacaktır. Çalıştaya Ticaret Bakanlığı'ndan temsilciler, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) temsilcileri, TRA2 Bölgesi'nden Gümrük Müdürlükleri, Ticaret İl Müdürlükleri, TSO'lar, Doğu Anadolu İhracatçı Birliği (DAİB), Üniversiteler ve iş insanlarının katılım sağlayacaktır. Ayrıca Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile Azerbaycan'da ki ilgili kamu kurumlarından bu hat çerçevesinde devam eden projeler ile ilgili bilgi alınacaktır.

4.2.5.İzleme ve Değerlendirme

Çalıştay sonuç raporu, Sanayi, Ulaştırma ve Enerji Birimi öncülüğünde diğer Ajans çalışma birimleri ile değerlendirilerek paydaşlara iletilecektir.

5.3. Özel Sektör Yatırım Konuları İçin Ön Fizibilite Çalışmaları

5.3.1. Amaç

Özel sektör yatırımcılarının ilgisini çekecek; Turizm, Kırsal ve İmalat Sonuç Odaklı Programlarını kapsayan ve Sonuç Odaklı Programların kapsamı dışında kalan konu başlıklarında yatırım fırsatları için Ajans personeli ve hizmet alımı yöntemi ile ön fizibilite raporları hazırlanacaktır.

5.3.2.Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölgeye yatırım çekmek, yatırım promosyon faaliyetlerini daha etkili yürütmek, yatırımcıları proje bazlı desteklere doğru yönlendirmek, bölgelerdeki yatırım ortamına ve istihdama olumlu etkiler oluşturmak üzere ön fizibilite çalışmaları yapılması önemli görülmektedir. Belirtilen ön fizibilite konuları Bakanlığa sunulacak olup Bölgeye yatırımcı çekmek için çeşitli faaliyetler gerçekleştirilecektir.

5.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

İllerin, fizibilite havuzunda yer alan proje stokunu artırmak suretiyle yatırım fırsatı olabilecek ve özel sektör yatırımcılarının ilgisini çekebilecek ön fizibiliteler hazırlanacaktır.

5.3.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

YDO'lar eliyle yapılacak olan fizibiliteler Ajans merkezindeki uzmanlık birimleri tarafından da incelenecek Bakanlık onayından sonra ilgili fizibilite konusuna göre diğer kamu kurum kuruluşları ile paylaşılacaktır. Bu kapsamda işbirliği ve bilgi akışı yapılacaktır. İşbirliği yapılacak kamu kurumları; Gümrük Müdürlükleri, Ticaret İl Müdürlükleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları ve Üniversitelerdir.

5.3.5. İzleme ve Değerlendirme

Hizmet alımı ile gerçekleştirilecek ön fizibilite çalışmalarında daha önceden benzer işler yapmış firmaların seçilmesine dikkat edilecektir. Ajans uzmanları eliyle yapılacak ön fizibilite çalışmalarında ise YDO'lara konuyla ilgisine göre merkezi uzmanlık birimleri de destek sağlayacaktır. Hazırlanan ön fizibiliteler, YDO'lar ve merkezi uzmanlık birimleri tarafından kontrol edilecektir.

5.4. 2021 Yılı Yatırım Zirvesi

5.4.1. Amaç

2020 yılında, Yatırım Destek Ofisleri tarafından hazırlanan illerin; turizm, ticaret, çevre, sağlık, imalat sanayi, lojistik, kırsal ekonomi, yöresel ürün, beşeri sermaye vb. konularda öne çıkan uygun yatırım imkânlarına yönelik ön fizibilite çalışmalarının, 2021 yılı ve sonraki yıllarda düzenlenmesi öngörülen “Kalkınma Ajansları Yatırım Zirvesi/Fuarı”nda yerli ve yabancı yatırımcılara sunulmasıdır.

5.4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

On Birinci Kalkınma Planı'nın 326.7'nci maddesinde ve 2019-2020 Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) Yatırım Ortamı Çerçeve Eylem Planı'nın 5'inci maddesinde yer alan “İllerin ve bölgelerin öne çıkan yatırım fizibiliteleri Kalkınma Ajanslarının da katkısı alınarak belirlenecek ve bu yatırımların hayata geçirilmesi için Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile işbirliği içinde yatırımcılara tanıtımı yapılacaktır.” tedbiri kapsamındaki çalışmalar, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Kalkınma Ajansları tarafından Yatırım Destek Ofisi eliyle 2020 yılında gerçekleştirilmiş olup çalışmalar 2021 yılında da devam edecektir. Bu kapsamda illerin öne çıkan yatırım

imkânlarını belirleyen ön fizibiliteler, ulusal ve uluslararası yatırım ortamı promosyonu çalışmalarında kullanılacaktır. Söz konusu çalışmalar, 2021 yılı ve sonraki yıllarda düzenlenmesi öngörülen “Kalkınma Ajansları Yatırım Zirvesi/Fuarı”nda yerli ve yabancı yatırımcılara sunulacak olup hazırlanması planlanan “Yatırım Ortamı Platformu”nda da yer alacaktır.

5.4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Kalkınma Ajansları Yatırım Zirvesi/Fuarı organizasyonu ile yatırımların hayata geçebilmesi için Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile işbirliği içinde yatırımcılara tanıtım yapılacaktır. Bu sayede ön fizibilitesi hazırlanmış çalışmalar TRA2 Bölgesi’ndeki yatırım ortamını canlandıracak ve istihdamı artırabilecektir.

5.4.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Çalışmalar kapsamında Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ve diğer Kalkınma Ajansları ile koordineli biçimde yatırım alanlarının tanıtımı yapılacaktır.

5.4.5. İzleme ve Değerlendirme

Söz konusu çalışmaların tanıtımı yapıldıktan sonra hayata geçip/geçmeme durumu Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi’nin kuracağı Yatırım Ortamı Platformu’ndan takip edilip izlenebilecektir. Çalışmaların sürdürülebilirliği bu şekilde takip edilecektir.

5.5. TRA2 Bölgesi Girişimcilerini Belirliyor Yarışması

5.5.1. Amaç

“TRA2 Bölgesi Girişimcilerini Belirliyor” iş fikri yarışması ile Bölgemizde tarım, sanayi, turizm, hizmet ve sosyal sektörlerde yeni bir fikir ortaya koyan, iş ve teknoloji geliştirme içerikli, ticari değer taşıyan, yenilikçi, sosyal fayda sağlayan iş fikirleri olan girişimci adayların, ekipleri ile birlikte iş fikirlerini hayata geçirmelerinin teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

5.5.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Özellikle Bölgemizde kadın ve genç girişimciliğin gelişmesi amacıyla TSO’ların Kadın ve Genç Girişimciler Kurulları üyelerine, ölge üniversitelerinde girişimcilik dersi alan öğrencilere yönelik bilgilendirme yapılacak ve projeler sunmaları teşvik edilecektir.

5.5.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Bu yarışma ile başvuruları alınan iş fikirleri arasından en uygun olanları seçilerek, bu iş fikirlerini teşvik etmek amacıyla ödüller verilecek, girişimcilerin niteliklerini geliştirmek amacıyla eğitimler düzenlenecek (ileri girişimcilik, teknoloji ve inovasyon, pazarlama, yönetim vb.) ve iyi uygulama ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bu çerçevede ortaya çıkan en iyi iş fikirleri 28-29 Mayıs 2021 tarihinde Konya ilinde gerçekleştirilecek Türkiye Buluşma Zirvesi'nde sergilenecektir. Başarılı girişimciler iyi uygulama örneklerinin ziyaret edilmesi ve kendi becerilerinin geliştirilmesi çerçevesinde il dışında Özyeğin Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi gibi üniversitelerin girişimcilik merkezlerinde eğitimler alınacak ve bu merkezlerde eğitim alarak başarı ile uygulamaya geçmiş işler yerinde ziyaret edilecektir. Ayrıca nitelikli başvuruların hayata geçirilmesi amacıyla uygun destek mekanizmalarına yönlendirilecek ve proje yazmalarına destek verilecektir.

5.5.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Organizasyon kapsamında Valilikler, Ticaret ve Sanayi Odaları, Üniversiteler, KOSGEB İl Müdürlükleri ve Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Koordinatörlükleri ile işbirliği yapılacaktır.

5.5.5. İzleme ve Değerlendirme

Bu kurumlardan tespit edilecek katılımcılar ile bir komisyon oluşturulacak ve proje başvuruları bu komisyonca değerlendirilecektir.

Tablo 58 - Yerel Kalkınma Fırsatları Faaliyetleri ve Bütçeleri

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ülke Masaları Oluşturulması Çalışmaları	YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021
Bölgesel Dış Ekonomik İşbirliği Potansiyelinin Geliştirilmesi	SUEB, YDO'lar	01.07.2021 31.10.2021
Özel Sektör Yatırım Konuları İçin Ön Fizibilite Çalışmaları	YDO'lar	01.02.2021 31.12.2021
2021 Yılı Yatırım Zirvesi	YDO'lar	01.02.2021

		31.12.2021
TRA2 Bölgesi Girişimcilerini Belirliyor Çalışması	TKKB, BSKB, SUEB, YDO'lar	01.01.2021 31.08.2021
Toplam		

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile dönüşüm süreci ivme kazanan Kalkınma Ajansları; üst ölçekli planların çizdiği çerçevede, stratejik olarak belirlenmiş kalkınma hedeflerini yakalamak üzere bölgelerinde yerel potansiyeli harekete geçirmek ve bölge kalkınmasına dinamizm kazandırmak amacıyla, her alana müdahale etmektense, Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde belirlenen alanlarda faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu çerçevede, Ajansımız 2021-2023 yılları arasında uygulanması öngörülen üç adet Sonuç Odaklı Program temelinde, ilgili paydaşlarla işbirliği ve koordinasyon içerisinde, çalışmalarını sürdürecektir. Turizm Destinasyonlarının Artırılması ve Markalaşması Sonuç Odaklı Programı ile Bölgede turizmin geliştirilerek turist ve geceleme sayılarının ve turizmden elde edilen gelirin artırılması amaçlanmaktadır. Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı ile Bölgede tarım sektöründe verimliliğin artırılması ve katma değer artırılması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte 2021 yılında bölgesel kalkınma açısından fayda görülen ve yerel kalkınma fırsatı olarak değerlendirilen Yönetim Danışmanlığı, Kaynak Verimliliği ve Yöresel Ürünlerin Ticarileştirmesi alanlarında faaliyetler gerçekleştirilecektir. İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı ile imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin kurumsal yapısının güçlendirilmesi, stratejik yönetim yetkinliklerinin geliştirilmesi sağlanarak rekabet gücünün artırılması ile Bölge ihracatının artırılması amaçlanmaktadır. Bölgenin tüm illerinde süt ve süt ürünlerinin yanı sıra, Iğdır'da meyve ve sebzelerden reçel, pekmez, konserve ve salça, tekstil-hazır giyim, ahşap doğrama, inşaat-yapı malzemeleri, asansör- asansör parça ve aksesuarları, cam, poşet, ayakkabı ve metal işleme üretimi, Ağrı'da özellikle son 2 yılda artan tekstil- hazır giyim, ayrıca asansör-asansör parça ve aksesuarları, cam, poşet, yatak-baza-başlık ve ayakkabı üretimleri ön plana çıkmaktadır. Iğdır ve Ağrı'nın seçilmiş imalat sanayi sektörü olarak tekstil, ayakkabı,

asansör-asansör parça ve aksamaları üretiminde; yenilikçilik, ürünlerde katma değer artışı ve ihracat konularında ilerleme hedeflenmektedir. Ardahan ve Kars'ta ise halihazırda dağınık aile işletmeleri şeklinde bulunan süt ve süt ürünleri imalathanelerinin kümelenmesi ve kooperatifleşmesi için çalışılacaktır. 2021 yılında gerçekleştirilecek faaliyetlerle, TRA2 Bölgesi'nin sosyo-ekonomik gelişmişlik, sanayi işletme sayıları, donanımlı insan kaynağı ve girişimcilik kapasitesi bakımından geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bölgesel cazibe merkezi olarak değerlendirilen illerimizin; tarıma dayalı sanayi, lojistik, makine, tekstil, konfeksiyon sanayi kolları başta olmak üzere, altyapının güçlendirilmesi, verimli ekonomilere geçişin hızlandırılması, katma değerın yükseltilmesi ve bu sayede bu illerin Kafkas ülkeleri başta olmak üzere dış pazarlara açık birer üretim merkezine dönüştürülmesi amaçlanmaktadır.

6. EKLER

EK-1 Proje Listesi

Proje Konusu	Sektörü (Tarım, Hayvancılık, Enerji vb.)	Uygulama Yeri (İl, İlçe)	Açıklama (Projenin önemi, neden çalışılması gerektiği izah edilmeli)	Projenin Finansman Yöntemi (Özel sektör öz kaynağı, kamu yatırımı, kamu- özel işbirliği, Uluslararası fon, güdümlü proje, devlet destekleri)	Tahmini Bütçe
Doğubayazıt Yöresel Ürünler Çarşısı	Turizm	AĞRI/Doğubayazıt	Doğubayazıt ilçesi turistik olarak bölgenin önde gelen destinasyon merkezleri arasında yer almaktadır. Yerli ve yabancı turist verileri ilçenin önemli bir potansiyel teşkil ettiğini de göstermektedir. İlçede yöresel ürünlerin sergileneceği alanların olmaması gelen turistlerin ekonomik faaliyetlere katkıda bulunmasının önünde engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla ilçeye yapılacak olan çarşı ile ilçede, TRA2 Bölgesi illeri (Ağrı Balı, Ağrı Çeçil Peyniri, Sarıkamış obsidyen taşı, Damal bebeği, Kağızman elması vb.) ve civar	KÖA-04 kapsamında desteklenen projede Doğubayazıt Köylere Hizmet Götürme Birliği başvuru sahibidir ve projenin ortağı veya iştirakçisi bulunmamaktadır.	Yaklaşık bütçe;2.500.000

			illerinin yöresel ürünlerinin teşhir ve satışına imkân sağlanacaktır.		
Ağrı Günübirlik Kaplıca Tesis	Sağlık	AĞRI/Merkez	Ağrı Valiliği, Ağrı İl Özel İdaresi ve Maden Teknik Arama (MTA) Genel Müdürlüğü ile birlikte imzalanan protokol gereği yapılan jeotermal su sondaj çalışmaları sonucunda, bin 500 metre derinlikte, 38 lt/sn debi ve 48 derece sıcaklıkta termal su bulunmuştur. Şehir Merkezine 3 km uzaklıkta Ahmed-i Havalimanının karşısında bulunan 800 dönümlük arazi içerisinde gerçekleşen sondaj çalışmaları neticesinde bulunan jeotermal kaynak suyunun yapılacak günübirlik tesis ve çevre/altyapı düzenlemesi ile Ağrı'nın başta turizm, sosyal ve ekonomik alanları olmak üzere ilin kalkınmasına önemli katkı sağlaması amaçlanmaktadır.	KÖA-04 kapsamında desteklenen projede Ağrı il özel idaresi başvuru sahibidir ve projenin ortağı veya iştirakçısı bulunmamaktadır .	Yaklaşık bütçe;5.000.000
Taşlıçay Deresi Rekreasyon Alanı Projesi	Turizm	AĞRI/Merkez	1. Ağrı ilinde eğlence ve dinlence alanlarının önemli düzeyde eksik olması 2. Ağrı kent merkezinde yeşil alan eksikliğinin belirginliği 3. Başta kadın ve çocuklar olmak üzere şehir merkezinde	KÖA-04 kapsamında desteklenen projede Ağrı Belediyesi başvuru sahibidir ve projenin ortağı veya iştirakçisi	Yaklaşık bütçe;4.000.000

			yaşayanların yaz aylarında vakit geçirebilecekleri alanların bulunmaması	bulunmamaktadır.	
			4. Kentte özellikle lise çağındaki gençlerin sosyalleşebilecekleri alanların bulunmaması		
Ağrı Bilim ve Spor Merkezi	Eğitim	AĞRI/Merkez	1. Ağrı, sahip olduğu genç nüfus ile önemli bir potansiyel teşkil etmektedir. Bu nedenle gençlerin sosyal ve ekonomik yaşama dâhil edilmesine yönelik projelerin hayata geçirilmesi önem arz etmektedir. 2. Ülkemizin genç nüfus oranı Avrupa ülkelerine göre daha yüksek olmasına rağmen çok az sayıda olimpiyat sporcusu yetişmektedir. Bu sorun tesis ve eğitmen yatırımlarıyla azaltılabilir. Benzer şekilde öğrencilerin teknolojik yenilikleri zamanında yakalayarak bilim ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmalarını sağlayacak atölye, merkez vb. çalışma alanlarının yeterli sayıda ve nitelikte olması da önem arz etmektedir. 3. Bilim ve spor alanında nitelikli donatı alanlarının olmaması ildeki potansiyelin kullanılmasını engellemektedir. Söz		Yaklaşık bütçe;4.000.000

			konusu proje ile bilim, kültür, sanat ve sosyal alanlarda gençlere kaliteli hizmetin sunulması, kentsel yaşam kalitesinin artırılması, hedef grup olan gençlere yönelik yaşam memnuniyet düzeyinin yükseltilerek il dışına göçün engellenmesi ile sosyal sorunların çözümüne ve ekonomik kaynaklar üzerine olumlu katkılar sağlanması hedeflenmektedir.		
Küp Kıran Kayak Merkezi Kızak Pisti Projesi	Turizm	AĞRI/Merkez	Mevcut kızak pisti hem çok kısa hem de kızıağın kayması için gereken irtifaya yürünerek çıkılabilmektedir. Bu hem zahmetli hem de yorucu olmakla beraber pistin kayakçılardan tam izolesi de sağlanmamıştır. Olası kazalar ile genelde çocukların bulunduğu pistte yaralanma riski mevcuttur. Acemiler tarafından kullanılan pist için de herhangi bir irtifa kazandırıcı aksam bulunmamaktadır. Acemilerin kayak öğrenme süresi artmakta, irtifa kazanmak için yukarı doğru yürürken yorulmaktadırlar.		Yaklaşık Bütçe;1.500.000

Hünerli Eller Çarşısı	Turizm	AĞRI/Merkez	Ağrı Merkez’de kadınların ürettikleri ürünleri sergileyip satabilecekleri bir pazar bulunmamaktadır. Dolayısıyla ilin yöresel ürün potansiyelinin ortaya konulmasında önemli sorunlar yaşanmaktadır. Kadınların el emeği ürünlerini sergileyip satacakları çarşı bu sorunun çözülmesi düşünülmektedir. Yapılacak olan çarşı ile TRA2 Bölgesi illeri (Ağrı Balı, Ağrı Çeçil Peyniri, Sarıkamış Obsidyen taşı, Damal bebeği, Kağızman elması vb.) ve civar illerinin yöresel ürünlerinin teşhir ve satışına imkân sağlanacaktır		Yaklaşık bütçe;2.500.000
Ardahan Kalesi-Kura Nehri-Aziziye kışlası Turizm Alt yapısı Geliştirme Projesi	Turizm	ARDAHAN/Merkez	1.Ardahan Kalesinin ve Aziziye kışlası içerisindeki tarihi yapıların zaman içerisinde yıkılmaya yüz tutması, 2.Ardahan Kalesi, Kura Nehri ve Aziziye kışlası alanının gerek turizm potansiyeli gerekse sosyal yaşam alanı olarak şehrin en stratejik noktası olması, 3.Ardahan ilinde az sayıda olan ve yok olma tehlikesi geçiren Baltık mimari varlıklarını ortaya çıkarmak, 4.Ardahan il merkezinde turizm sektöründe yapılabilecek aktivite sayısının az olması,		Yaklaşık Bütçe;50.000.000

			5.Ardahan il merkezinde ilde yaşayanlara sunulan sosyal alan ve aktivite sayısının az olması,		
Yalnızçam Kayak Evi ve Kafeterya Projesi	Turizm	ARDAHAN/Yalnızçam	1.Yalnızçam Kayak Merkezinde kayak sporcularının malzeme kiralayarak dinlenip yemek yiyebilecekleri nitelikli bir tesis bulunmaması, 2.Yalnızçam Kayak Merkezinin gerek turizm potansiyeli gerekse sosyal yaşam alanı olarak önemli bir destinasyon olması, 3.Ardahan ilinde yaşayanlara sunulan sosyal alan ve aktivite sayısının az olması,	KÖA-04 kapsamında desteklenen projede Ardahan İl Özel İdaresi başvuru sahibi iken Ardahan Valiliği proje ortağıdır.	Yaklaşık Bütçe;2.500.000
Ardahan Bilim Akademisi	Eğitim	ARDAHAN/Merkez	1.Ardahan ilinin lise ve üniversite sınavı başarılarının düşük olması, 2.Ardahan’da uygulamaya ve deneye dayalı çocuklara ve gençlere vizyon katacak bir eğitim yerinin bulunmaması, 3.İlin göç verme nedenleri arasında verilen eğitim niteliğinin önemli bir sorun olarak görülmesi,	KÖA-04 kapsamında desteklenen projede Ardahan Üniversitesi başvuru sahibi iken Ardahan İl Milli Eğitim Müdürlüğü proje	Yaklaşık Bütçe;2.000.000

			4.İlde bulunan mevcut eğitim kurumlarının altyapı ve nitelikli personel eksikliklerinin bulunması, 5.Kadın ve gençlerde mesleki yeterlilik eksikliklerinin bulunması,	ortağıdır.	
Ardahan Atletik Sporlar Merkezi	Turizm	ARDAHAN/Merkez	1.Ardahan'ın önemli bir kültürel mirası olan rahvan at biniciliğinin unutulmaya yüz tutması, 2.Ardahan il merkezinde turizm sektöründe yapılabilecek aktivite sayısının az olması, 3.Ardahan'da yaşayanlara sunulan sosyal alan ve aktivite sayısının az olması,		Yaklaşık Bütçe; 3.000.000
Çıldır Gölü Turizm Alt Yapısı Projesi	Turizm	ARDAHAN/Çıldır	1.Çıldır Gölü'nde turizm faaliyetlerinin düzenli ve planlı yapılmaması, 2.Çıldır Gölü'nde turizm ve sosyal altyapı hizmetlerinin sınırlı olması 3.Çıldır Gölü'nde turizm ve sosyal aktivitelerin sınırlı olması 4.Çıldır Gölü'nde gelir getirici		Yaklaşık Bütçe;2.000.000

			aktivitelerinin sınırlı olması		
			5.Çıldır Gölü Ardahan kısmına gelen turist sayısının daha az olması		
Göle Millet Bahçesi ve Millet Kırathanesi Projesi	DKH	ARDAHAN/Göle	1.Ardahan'ın en büyük ilçesi olan Göle'de vatandaşa yönelik sosyal alanların yetersizliği, 2.Göle ilçesinde özellikle kış mevsim şartlarının ağır geçmesi, 3.Göle ilçesinde sağlanan sosyal aktivitelerin sınırlı olması, 4.Vatandaşların vakitlerinin geçirdikleri kahvehanelerin fiziki koşullarının oldukça kötü olması ve kahvehanelerde insanların kişisel gelişimine katkı sağlayacak faaliyetlerin bulunmaması, 5.Kadının sosyal hayata katılımının fiziki altyapı yetersizliği nedeniyle sınırlı olması,		Yaklaşık Bütçe;3.000.000

Sugöze Termal Sosyal Alan Projesi	Sağlık	ARDAHAN /Merkez	1.Ardahan il merkezinde vatandaşa yönelik sosyal alanların yetersizliği, 2.İlde yapılan sosyal aktivitelerin sınırlı olması, 3.Alanda çıkan termal suyun değerlendirilmemesi, 4.Kadının sosyal hayata katılımının fiziki altyapı yetersizliği nedeniyle sınırlı olması, 5.İlde kış mevsiminin ağır geçmesi nedeniyle sosyal faaliyetlerin yapılabileceği kapalı alan ihtiyacının olması,		Yaklaşık Bütçe;6.000.000
Hanak Gençlik Parkı Projesi	DKH	ARDAHAN/Hanak	1.Hanak ilçesinde vatandaşa yönelik sosyal alanların yetersizliği, 2.İlçede sağlanan sosyal aktivitelerin sınırlı olması, 3.Vatandaşların vakitlerini geçirdikleri kahvehanelerin fiziki koşullarının oldukça kötü olması ve kahvehanelerde insanların kişisel gelişimine katkı sağlayacak faaliyetlerin bulunmaması,	KÖA-06 kapsamında Avcılar Millet Parkı Projesi adıyla desteklenen projede Hanak Belediyesi başvuru sahibidir ve projenin ortağı veya iştirakçisi	Yaklaşık Bütçe;580.000 TL

			4.Kadının sosyal hayata katılımının fiziki altyapı yetersizliği nedeniyle sınırlı olması, 5.İlçe genelinde özellikle kış mevsim şartlarının ağır geçmesi,	bulunmamaktadır .	
Posof Çayı Mesire Alanı Projesi	DKH	ARDAHAN/Posof	1.Posof ilçe merkezinde ilçenin dağ yamacında kurulu olması nedeniyle uygun alan bulunmaması, 2.İlçesinde vatandaşa yönelik sosyal alanların yetersizliği, 3.İlçede sağlanan sosyal aktivitelerin sınırlı olması, 4.Kadının sosyal hayata katılımının fiziki altyapı yetersizliği nedeniyle sınırlı olması,	KÖA-04 kapsamında desteklenen projenin başvuru sahibi Posof Belediyesi'dir ve ortağı veya iştirakçisi bulunmamaktadır .	Yaklaşık Bütçe;2.000.000
Aktaş Gölü Turizme Kazandırılması Projesi	Turizm	ARDAHAN/Çıldır (Aktaş Gölü)	1.Aktaş Gölünde turizm ve sosyal altyapı hizmetlerinin sınırlı olması 2.Aktaş gölünde turizm ve sosyal aktivitelerinin sınırlı olması 3.Aktaş Gölünde gelir getirici aktivitelerinin sınırlı olması		Yaklaşık Bütçe;2.000.000

			4.Aktaş Gölü kuş göç yolları üzerinde olması nedeniyle kuş gözlemi için önemli potansiyel barındırması, 5.Aktaş Gölü Aktaş Sınır kapısı yolu üzerinde olması nedeniyle ziyaretçiler için önemli destinasyon potansiyeli taşıması,		
Peynir Altı Suyu İşleme Tesis	Tarım	ARDAHAN/Göle	1.Ardahan ilinde ve Göle ilçesinde üretim sezonunda günde 250 ton peynir altı suyu işlenmeden atılması 2.Ardahan ili genelinde 30 adet, Göle ilçesinde 20 adet olan mandıraların peynir altı suyu atıklarının kanalizasyon şebekesine veya fosseptik çukurlara vererek çevreye zarar vermesi, 3.Süt İşletmeleri Peynir altı suyunun ekonomik değerinden yararlanılamaması, 4.Göle ilçesinde PAS tesisi kurarak süt işletmelerinin burada kümelenmesinin sağlanması, 5.Bölge girişimcilerine vizyon kazandıracak örnek işletmelerin eksikliği		Yaklaşık Bütçe;15.000.000

Biyogaz Üretim Tesisi	Enerji	ARDAHAN/Göle veya Merkez	1.Ardahan ilinde 350 bin büyükbaş ve 70 bin küçükbaş hayvan varlığı bulunması ve bu varlığın yaklaşık 15 bin işletmede yönetilmesi, 2.İşletmelerin %98'i geleneksel işletmeler olup gübre çukuru bulunmaması, hayvansal atıkları çevreye rastgele depolaması, 3.Çevreye depolanan bu gübrenin insan ve hayvan sağlığına zarar vermesi, çevreyi kirletmesi, 4.Ekonomik bir değer olan hayvan gübresinden yeterince yararlanılmaması, işletmelerin büyük bir kısmının bu değeri tezек olarak kullanıp insan sağlığına zarar vermesi ve çevreyi kirletmesi, 5.Bölge girişimcilerine vizyon kazandıracak örnek işletmelerin eksikliği,		Yaklaşık Bütçe;15.000.000
Hakveyis Gölü Çevre Düzenlemesi	DKH	IĞDIR/Merkez	Özellikle iklim koşullarının uygun olmasından dolayı Iğdır'da sosyal hayatın canlı olduğu söylenebilir. Vali Yolu boyunca cafe, restoranlar yer almakta ancak çevrede sosyal alanlar henüz yeterli düzeyde değildir. Bu eksikliğin		Yaklaşık Bütçe;2.500.000

			giderilebilmesi amacıyla yapılacak çalışmaların sosyo- kültürel gelişime de katkı sağlayacağı düşünülerek ilde mesire alanlarının oluşturulması elzemdir. Iğdır'da insanların aileleriyle vakit geçirebileceği sosyal alan eksikliği açık şekilde gözlemlenmektedir. Hakveyis Gölü ve çevresi Iğdır'ın en canlı bölgesinde yer alıp yapılacak çevre düzenlemesi ile önemli bir eksikliği gidereceği düşünülmektedir. Ayrıca projeyle ilin yeşil alanlarının artırılmasına ve kullanılmasın da katkı sağlanacaktır.		
Tuzluca Doğa Parkı Projesi	Turizm	IĞDIR/Tuzluca	İlimizin mesire yeri, insanların yürüyüş yaparak hafta sonu gezi düzenleyebileceği yerler açısından eksikler vardır. Bölge halkının sosyal, kültürel ve fiziksel hizmetlere erişebilirliklerini artırmak için gerekli altyapının tesis edilmesine ve iyileştirilmesine yönelik faaliyetlerle TRA2 Bölgesi'nde yaşam memnuniyet düzeyinin yükseltilerek bölge dışına göçün engellenmesine katkı sağlanacaktır. Bunun için doğa ile iç içe yaşamı sağlayacak mekanlara ihtiyaç duyulmaktadır.		Yaklaşık Bütçe;2.000.000

Iğdır Bilim ve Spor Merkezi	Sağlık	IĞDIR/Merkez	1. Iğdır sahip olduğu genç nüfus ile önemli bir potansiyel teşkil etmektedir. Bu nedenle gençlerin sosyal ve ekonomik yaşama dâhil edilmesine yönelik projelerin hayata geçirilmesi önem arz etmektedir. 2. Ülkemizin genç nüfus oranı Avrupa ülkelerine göre daha yüksek olmasına rağmen çok az sayıda olimpiyat sporcusu yetişmektedir. Bu sorun tesis ve eğitmen yatırımlarıyla azaltılabilir. Benzer şekilde öğrencilerin teknolojik yenilikleri zamanında yakalayarak bilim ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmalarını sağlayacak atölye, merkez vb. çalışma alanlarının yeterli sayıda ve nitelikle olması da önem arz etmektedir. 3. Bilim ve spor alanında nitelikli donatı alanlarının olmaması ildeki potansiyelin kullanılmasını engellemektedir. Söz konusu proje ile bilim, kültür, sanat ve sosyal alanlarda gençlere kaliteli hizmetin sunulması, kentsel yaşam kalitesinin artırılması, hedef grup olan gençlere yönelik yaşam memnuniyet düzeyinin yükseltilerek il dışına göçün engellenmesi ile sosyal sorunların çözümüne ve ekonomik kaynaklar üzerine olumlu katkılar sağlanması hedeflenmektedir.		Yaklaşık Bütçe;4.000.000
------------------------------------	--------	--------------	---	--	-----------------------------

İğdır OSB Doğalgazla Rekabet Gücünü Arttırıyor	Sanayi	İĞDIR/OSB	1. OSB'nin başta doğalgaz altyapı eksikliklerinin devam etmesi 2. Yaygın kömür kullanımının çevresel sorunlara yol açması 3. Yüksek maliyet sebebiyle yeterli karlılık olmaması ve kapasite kullanılamaması 4. Yeni yatırımcıların çekilememesi 5. Bölgenin üretim ve ihracat kapasitesinin istenilen düzeyde olmaması		Yaklaşık Bütçe;5.700.000
Ahmet Tevfik Paşa Konağını Canlandırma Projesi	Turizm	KARS/Merkez	1. Ahmet Tevfik Paşa Konağı'nın metruk ve yıkılmaya yüz tutmuş olması 2. Kars ilinde Osmanlı Geleneksel ev mimari tipini gösteren az sayıdaki eserden birisi olması 3. Kars ilinde Rus Baltık mimarisi yanında Osmanlı ve diğer kültürlerin varlıklarını ortaya çıkarmak, Kars'ın farklı kültürlerin ortak noktası olarak tanıtılmasının ihtiyacı 3. Gelen turistlerin konaklama sürelerinin düşük olması ve yapabilecekleri aktivite sayısının az olması		Yaklaşık Bütçe; Yaklaşık Bütçe; Yapılacak ön fizibilite çalışması ile belirlenecektir.

Ani Gün Yüzüne Çıkıyor Projesi	Turizm	KARS/Merkez (Ani Harabeleri)	1. 85 hektarlık alana kurulmuş olan Ani antik kenti, ortaçağ dönemindeki şehircilik ve mimari tarihi açısından özel bir konuma sahiptir, bunun yanı sıra kentin birçok uygarlığa ev sahipliği yapmasının sonucu olarak (Bargatlı, Bizans, Selçuklu, Gürcü, Harzemşah, Moğol, İlhanlı, Akkoyunlu, Osmanlı gibi) dini ve sivil mimaride değişik kültürlerin izlerini taşıyan birçok yapı bulunmaktadır. 1001 kilise şehri veya 40 kapılı şehir diye de adlandırılan Ani’de ilk keşfi 1880’lere uzanan bir yeraltı şehri de vardır. Bu yeraltı şehrinde 823 yapı ve mağara bulunmaktadır. Geçen süreye rağmen gün yüzüne eserler yeterince ortaya çıkarılamamıştır.	KÖA-04 ve KÖA-06 kapsamında Ani’nin gün yüzüne çıkırılması amacıyla 2 adet proje destek almıştır.	Yaklaşık Bütçe;1.000.000 TL
Kafkas Halkları Müzesi	Turizm	KARS/Merkez	1. Kars İlinin coğrafi konumunu nedeniyle Kafkasya Bölgesi ve bu bölgede yaşayan halklarla iç içe olması 2. İldeki Kafkas Halkları Kültürünün gelecek nesillere aktarılması 3. İle gelen turistler için yeni bir destinasyon oluşturulması ve turistlere ilin ve Kafkasya’nın kültürel yapısının aktarılmasıdır.		Yaklaşık Bütçe; Yapılacak ön fizibilite çalışması ile belirlenecektir.
Kars Bedesteni	Turizm	KARS/Merkez	1. Kars’ın coğrafi işaret tescil belgeli ve özellikle dışarıya yoğun şekilde satılan Kaşar ve Bal’ının başta olmak üzere yerel	KÖA-04 kapsamında Kars	Yaklaşık Bütçe;

Projesi			ürünlerinin, hediyelik eşyalarının kümelenme sayılacak bir çarşı bulunmaması 2. Özellikle soğuk kış aylarında gelen turistlerin kümelenme olan bir bölge olmaması sebebiyle çarşı merkezinde bulunan birkaç mandıracıyı tercih etmesi, ara sokaklarda kalan mandıracı ve hediyelik eşya satıcılarının rekabet sıkıntısı çekmesi 3. Hediyelik ve turistik eşyaları üreten ve satan az sayıda esnafın olması, bunların da ara sokaklarda yeterince göz önünde bulunamaması 4. Turistlerin Kars'ta daha fazla vakit ve para harcamalarını sağlayacak tesis ve dükkanların eksikliği	Bedesteni ve Konakları ile Turizm Alanları Hayat Buluyor adıyla desteklenen projenin başvuru sahibi Kars İl Özel İdaresidir. Projenin ortağı veya iştirakçisi bulunmamaktadır	6.000.000 TL
Kars Biyogaz ve Organik Gübre Üretim Tesisi	Enerji	KARS/ Merkez (OSB)	1. Kars ilinin mevcut ekonomisinin küçük ve orta ölçekli hayvancılık ve tarım işletmelerine dayanması, 2. Kars ilinde toplam 1 milyon büyükbaş ve 900 bin küçükbaş gibi yüksek miktarda hayvan varlığı, 3. Belirtilen hayvanların atıklarının vahşice depolanarak görüntü ve çevre kirliliğine		Yaklaşık Bütçe;8.500.000

			neden olması, 4. Kars Organize Sanayi Bölgesinde bulunan yaklaşık 23 peynir üreticisi ve bunların bertaraf etmeden kanalizasyona saldıgı yıllık yaklaşık 14.000 ton peynir altı suyu temel gerekçelerdir.		
Sarıkamış Hayvanat Bahçesi ve Doğal Yaşam Parkı	Turizm	KARS/Sarıkamış	1. Sarıkamış İlçesi sınırlarında bulunan Sarıkamış Ormanları zengin florası ve faunası ile turizme çeşitli alternatifler sunmakta, ancak yeterince değerlendirilememektedir. 2. Bölgede Kafkas kültürünün etkisi olarak at biniciliği ve kızak geçmişte ulaşım amacıyla kullanılmış, şimdi ise turistik faaliyetlerde kullanılmaktadır. Ancak Sarıkamış'ta yeterince turistlerin kullanımına sunulacak at ve kızak bulunmamaktadır. 3. Günümüzde turistler farklı deneyimler yaşamak istemeleri turizmin arzında da değişimlere sebep olmaktadır. Sarıkamış ormanları ve florasının Rollglider gibi ülkemizde az bulunan örneklerle donatılması turistler için farklı deneyimler sunarken turizmin de aylara yayılmasında önemli etki yaratacaktır.		Yaklaşık Bütçe; Yapılacak ön fizibilite çalışması sonrası belli olacaktır.

Yaşayan Kars Kalesi Projesi	Turizm	KARS/Merkez (Kars Kalesi)	1. Kars Kalesi içerisindeki yapıların atıl durumda olması ve yok olma tehlikesinin bulunması 2. Kars Kalesi'nin Türkiye'de bulunan sayılı görsel kalelerden birisi olmakla birlikte Kale Turizmine örnek teşkil edecek altyapı ve donatıya sahip olmaması 3. Gelen turistlerin konaklama sürelerinin düşük olması ve yapabilecekleri aktivite sayısının az olması 4. Kars Kalesi içerisindeki restore edilecek yapı ve hazırlanacak donatılarla Türkiye'de örnek teşkil edecek olması		Yaklaşık Bütçe; Yapılacak ön fizibilite çalışması ile belirlenecektir.
Kars Balı Dolum ve Paketleme Tesisi	Tarım	KARS/Merkez	1. Geleneksel yöntemlerle üretimi yapılan Kars Balının modern bir dolum ve paketleme tesisi olmayışı 2. Coğrafi işaretli Kars Balının tetkikinin yapılacağı bir laboratuvarın olmayışı 3. Coğrafi işaret denetim mekanizmasının eksikliği 4. Coğrafi işaretli Kars balının pazarlama,	KÖA-05 kapsamında adıyla desteklenen projenin başvuru sahibi Kafakas Üniversitesi'dir. Projenin ortağı ise Kars İl Özel	Yaklaşık Bütçe; 2.000.000 TL

			bilinirlik ve değer eksikliği	İdresidir.	
Kars Baraj Gölü Peyzaj Projesi	Turizm	KARS/Susuz	1. Baraj Gölünün turizm rotası olan Kars-Ardahan-Arpaçay yolu üzerinde bulunması 2. Gölün doğa turizmi için de elverişli olması, ancak göl çevresinde peyzaj düzenlemesi ve aktivitelere imkân sağlayacak herhangi bir donatı bulunmayışı 3. Gölün rakımı dolayısıyla kış aylarında yüzeyi buz tutmaktadır. Bu da kış aylarında değişik aktiviteler yapmaya imkân sağlamaktadır. 4. Yöre halkının dinlenebileceği ve stresten uzaklaşabileceği alan sayısının azlığı temel gerekçelerdir.		Yaklaşık Bütçe; Yapılacak ön fizibilite çalışması sonrası belli olacaktır.
Kars Çayı Islahı Projesi	Turizm	KARS/Merkez	1. Allahuekber Dağlarından doğup, Arpaçay Barajına dökülen Kars Çayının yaklaşık uzunluğu 93 km olup, güzergâhı üzerinde Kars il merkezi de bulunmaktadır. 2. Ülkemizde birçok örneği bulunan peyzaj projelerine bakıldığında, Kars çayının hedefler kısmında da belirtildiği üzere bölge halkının ve turistlerin kullanımına sunulması önemli potansiyel vadetmektedir	KÖA-04 kapsamında Kars Çayı ve Çevresi Düzenleniyor Turizm Hayat Buluyor adıyla desteklenen projenin başvuru sahibi Kars	Yaklaşık Bütçe; 3.000.000 TL

			3. Çay, şişirilerek yaz aylarında özellikle Dereiçi Mahallesinde bulunan tarihi yapıların, Kalenin ve doğasının izlenebileceği kano vb. unsurlarla gezintiler yapmaya imkân vermeye müsait olduğu anlaşılmaktadır. 4. Yöre halkının dinlenebileceği ve stresten uzaklaşabileceği alan sayısının azlığı.	Kültür ve Turizm Altyapı Hizmet Birliği iken ortağı Kars İl Özel İdaresi'dir.	
Kars Kent Parkı	DKH	KARS/Merkez (eski devlet hastanesi yerleşkesi)	1. Kars ilinde eğlence ve dinlence alanlarının önemli düzeyde eksik olması 2. Kars kent merkezinde yeşil alan eksikliğinin belirginliği 3. Başta kadın ve çocuklar olmak üzere şehir merkezinde yaşayanların yaz aylarında vakit geçirebilecekleri alanların bulunmaması 4. Kentte özellikle lise çağındaki gençlerin sosyalleşebilecekleri alanların bulunmamasıdır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından Kars Millet Bahçesi adıyla 2020 yılında ihalesi gerçekleştirildi.	Yaklaşık Bütçe;10.000.000
Kars Liseler Ligi Projesi	Eğitim/DKH	KARS/ (Merkez-Sarıkamış-Kağızman-Selim-Susuz-Arpaçay-Akyaka-Digor)	1. Kars ilinin sosyoekonomik gelişmişlik sırasında Türkiye ortalamasının altında olması, 2. Eğitim imkanlarındaki yetersizlikler, 3. Sosyal donatıların eksikliği ve		Yaklaşık Bütçe; Yapılacak ön fizibilite çalışması sonrası belli olacaktır.

			yetersizliği, 4. Kars ilinde yaşayan gençlerin Kars ili ile ilgili olumsuz yargılar temel gerekçelerdir.		
Selim Atlı Sporlar Merkezi Projesi	Turizm	KARS/Selim	1. Selim İlçesi, özellikle kış aylarında cirit oyunun yoğun oynandığı bir ilçemizdir. Ancak hali hazırda köylülerin karla kaplı tarlalarda oynaması nedeniyle arazinin yapısı nedeniyle kazalara meydan vermektedir. 2. Yine modern bir saha, tribün, hara ve günübirlik tesis olmayışı nedeniyle seyirciler ve cirit oyuncuları soğuk havalarda bir hayli zorluk yaşamaktadır. 3.Selim’de bulunan Akçakale, Başköy, Sarıgün, Laloğlu, Çıplaklı ve Kekeç gibi köylerde cirit takımları bulunması nedeniyle her hafta belirtilen köylerin birinde müsabaka yapılmaktadır. Bu durum hem potansiyel seyircilerin ulaşımını zorlaştırmakta hem de bölgeye gelen turistlere sergilememesi sorununu doğurmaktadır.	KÖA-04 kapsamındaSelim Ata Sporları Turizm Destinasyon Merkezi adıyla desteklenen projenin başvuru sahibi Selim İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği’dir. Proje ortağı veya iştirakçisi bulunmamaktadır .	Yaklaşık Bütçe; 1.700.000 TL

EK-2 Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştiril eceği İl	İşbirliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiğ i Maliyetler	Etkinlik ten Soruml u Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
TRA2 Medya Tanıtım ve Rota Belirleme Turu	TSOP	Ulusal ve uluslararası tanınırlığı yüksek düzeyde olan kişilere, gazeteci ve televizyonculara, yazılı, sosyal ve görsel medyada etkin rol alan kişilere TRA2 Bölgesi'nin tanıtılması	Bloggerların, seyahat yazarlarının internet üzerinden hem görsel hem de yazılı olarak Bölgedeki turizm destinasyonlarını tanıtması	Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars	-	TTÇB, YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

Ağrı Dağı Tırmanışı Basın Turu	TSOP	Basın ve Medya grubunun Ağrı Dağı'na tırmanış gerçekleştiren ek Bölgenin tanıtımının yapılması	Ağrı Dağı tırmanışı ile yazılı ve görsel medyada haberler yapılması	Ağrı	Ağrı İl Özel İdaresi, Doğubayazıt Kaymakamlığı	TTÇB, Ağrı YDO	01.01.2021 31.12.2021
Şehir Ödülleri Yarışması	TSOP	Ülkemizin şehir liderlerini her yıl bir şehirde buluşturarak, yoğun katılım ile düzenlenen Şehir Ödülleri yarışmasının 4.sünü 2021 yılında Ardahan'da düzenlemek	Şehirlerin geleceğine ışık tutmak, başarılı, toplumsal fayda odaklı projeler ile uygulayıcılarını desteklemek ve örnek göstermek, diğer kentlerdeki paydaşlar ile buluşturmak, yeni proje ve uygulamalar için fikir üretmek	Ardahan	Ardahan Valiliği Belediyesi, Ticaret ve Sanayi Odası, Ardahan Üniversitesi	Ardahan YDO, TTÇB	01.08.2021 31.10.2021
Kurmaca Kısa Film ve Belgesel Yarışması	TSOP	Sinema ve belgeselle ilgilenen kimselerin	TRA2 Bölgesi illerinin tanıtımı yapılacaktır.	Kars	Ağrı İbrahim Çeçen, Ardahan,İğ	TTÇB YHB	01.01.2021 31.12.2021

		TRA2 Bölgesi illerinde çekilmesi şartıyla kış afilm ve belgesel yarışması düzenlenecektir.			Çıldır Kafkas Üniversitesi		
Çıldır Gölü Açık Hava Buz Müzesi	TSOP	Donmuş Çıldır Gölü üzerinde buzdan kaleler, kuleler ve labirentler ile çeşitli heykeller çalışması yapılacaktır	Turistler ve tur grupları için önemli bir destinasyon olan Çıldır Gölünün görselliğinin artırılarak medyada daha fazla yer alması, kışın turistler için farklı bir deneyim oluşturularak cazibesi artırılacaktır	Ardahan	Çıldır Kaymakamlığı, Çıldır Belediyesi	Ardahan YDO	01.11.2021 31.12.2021
Ahmed-i Hani Sempozyumu	TSOP	Bölge için önemli bir düşünür olan Ahmed-i Hani'nin hayatı ve eserlerinden	Ahmed-i Hani'nin Osmanlı kültür ve şiir geleneği içerisindeki önemini hatırlamak	Ağrı	Ağrı Valiliği, Ağrı Belediyesi ve Ağrı İbrahim Çeçen	TTÇB, Ağrı YDO	01.05.2021 31.10.2021

		(özellikle Mem o zin mesnevisi) hareketle onu anmak			Üniversites i		
Sarıkamış Kar Rallisi Organizasyonu	TSOP	Sarıkamış Kar Rallisine en az 30 yarışmacının katılması ve ulusal/uluslara rası marka değeri olan firmaların yarışmaya sponsorluk yapması sağlanacaktır.	Sarıkamış Kayak Merkezinin tanıtımının yapılması, ulusal çaptaki yarışmalara ev sahipliği yapılması noktasında işbirliklerin artırılması	Kars /Sarıkamış	Kars Valiliği, Sarıkamış Kaymakam lığı ve Türkiye Kayak Federasyon u	TTKB, Kars YDO	01.01.2021 30.04.2021
4. Ahmed-i Hani Kültür Sanat ve Turizm Festivali	TSOP	Ahmed-i Hani'nin ve eserlerinin tanıtımının yapılması	Festival kapsamında düzenlenecek organizasyonlarla Ahmed-i Hani'nin ilin kültür, sanat ve turizm değerlerinin tanıtımının yapılarak bilinirliklerinin	Ağrı	Ağrı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü , Ağrı Valiliği	Ağrı YDO	01.01.2021 31.12.2021

Balık Gölü Festivali	TSOP	Balık Gölünün tanıtımının yapılması	Festival kapsamında düzenlenecek organizasyonlarla Balık Gölünün bilinirliğinin artırılması	Ağrı	Ağrı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Ağrı Valiliği	Ağrı YDO	01.01.2021 31.12.2021
Iğdır Nevruz Kutlama Organizasyonları	TSOP	Iğdır ilinde gerçekleşecek Nevruz kutlamaları ile şehrin ve kültürel değerlerinin tanıtımının yapılması	Organizasyonlar kapsamında Iğdır'ın tanıtımının yapılması ve sınır ülkelerimiz olan Nahçıvan ve Azerbaycanla kültürel ilişkilerin geliştirilmesi	Iğdır	Iğdır İl Özel İdaresi,	Iğdır YDO, TTÇB	01.04.2021 31.06.2021
Yöresel Peynirler Kars Buluşması	KSOP	Bölgenin sahip olduğu peynir çeşitlerini organizasyon ve yarışmalar düzenleyerek tanıtmak.	Sadece kaşar peyniri ve gravyerin değil Bölgeye özgü daha çok peynir çeşidini ticarileştirmek ve geniş kitlelere tanıtmak	Kars	Kars TSO, Boğatepe Çevre ve Yaşam Derneği, Kars İl Özel İdaresi	TKKB, Kars YDO	01.01.2021 31.12.2021
Ardahan 20. Ulusal Kültür ve	KSOP	Ardahan'ın önemli	Festival kapsamında düzenlenecek	Ardahan	Ardahan İl Özel	TKKB, Ardahan	01.01.2021

Bal Festivali		ürünlerinden olan coğrafi işaretli "Ardahan Çiçek Balı" ve kaşar peynirinin tanıtımının, bilinirliğinin sahiplenilmesinin artırılması.	organizasyonlarla Ardahan Çiçek balı ve kaşarının bilinirliğinin artırılması		İdaresi, Ardahan TSO	YDO	31.12.2021
Iğdır Kayısı Festivali	KSOP	Iğdır kayısıssının tanıtımının yapılması.	Festival kapsamında düzenlenecek organizasyonlarla Iğdır kayısıssının bilinirliğinin artırılması	Iğdır	İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Iğdır TSO, Iğdır Üniversitesi ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü	TKKB, Iğdır YDO	01.01.2021 31.12.2021
Ağrı Balı Festivali	KSOP	Ağrı balı ve arı ürünlerinin önemi üzerine bir panel gerçekleştirilecek, bal	Ağrı balı ve arı ürünlerinin tanıtımının yapılması	Ağrı	Ağrı Valiliği ve Ağrı İl Tarım Orman Müdürlüğü	Ağrı YDO, TKKB	01.01.2021 31.12.2021

		tatlıları standı oluşturulup ünlü şefler tarafından yapılan tatlılar halka ikram edilecektir.					
Ağrı Gastronomi Festivali	KSOP	Ağrı şehir merkezinde, her ilçenin öne çıkan yöresel ürünleri ile katılacağı ve yemek yarışmalarının düzenleneceği bir etkinlik düzenlenecektir	Ağrının yöresel ürünlerinin ve gastronomisinin tanıtımının yapılması	Ağrı	Ağrı Valiliği	Ağrı YDO, TKKB	01.01.2021 31.12.2021

Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Lobi Faaliyetleri	İSOP	Bölgemizin 6.Bölge statüsünde değerlendirilmesine bağlı olarak avantajlı hale gelen Bölge illerindeki imkân ve fırsatların yatırımcılara tanıtılması yanı sıra mevcut yatırımcıların Ajans koordinasyonunda tanıtım fuarlarına katılım sağlamasıdır	Bölgeye yatırımcı çekilmesi, Mevcut yatırımcıların fuar katılımlarıyla iş ilişkilerini geliştirmesi,	İstanbul, Bursa, Ankara,	Bölge illerindeki TSO'lar, Ticaret Borsaları, OSB'ler,	YDolar	01.02.2021 31.12.2021
Bölgesel Kalkınma Fonu ve Tanıtım Toplantıları	İSOP, KSOP, TSOP	Ajansımızın Bölgede aktif rol oynaması ve potansiyel gösteren firmaları Fon	4 ilde Bölgesel Kalkınma Fonunun tanıtılması için toplantılar gerçekleştirilecektir.	Ağrı,Ardahan, Iğdır ve Kars	TSO'lar OSB'ler	SUEB ve YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

		Yönetimine yönlendirmesi için 4 ilde toplantılar gerçekleştirilecektir.						
Bölgesel Ekonomik İşbirliği Potansiyenin Geliştirilmesi Çalıştayı	Dış	YKF	Düzenlenecek çalıştayda, Türkiye ile Azerbaycan açısından Zengezur Koridorunun stratejik ve ekonomik önemi ele alınacaktır.	Ülke Masaları kapsamında yürütülen çalışmalara güncel gelişmelerin değerlendirilmesi doğrultusunda katkı sağlayacaktır.	Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars	Valilikler, Üniversiteler, TSO'lar, Gümrük Müdürlükleri, OSB Müdürlükleri, DAİB	SUEB ve YDO'lar	01.01.2021 31.12.2021

2021 Yılı Yatırım Zirvesi	TSOP, KSOP, İSOP YKF	Ajans tarafından hazırlanan ön fizibilite çalışmalarının 2021 yılı ve sonraki yıllarda düzenlenmesi öngörülen “Kalkınma Ajansları Yatırım Zirvesi/Fuarı” nda yerli ve yabancı yatırımcılara sunulması amaçlanmaktadır.	Bölgeye yerli ve yabancı yatırımcı çekilmesi	Bakanlık koordinasyonunda yürütülecek bir çalışma olup henüz faaliyetin gerçekleştirileceği il belli değildir.	Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Diğer Kalkınma Ajansları	YDolar	01.02.2021 31.12.2021
TRA2 Bölgesi Girişimcilerini Belirliyor Yarışması	TSOP, KSOP, İSOP YKF	Faaliyet ile sosyal fayda sağlayan, iş fikirleri olan girişimci adaylarının ekipleri ile iş birliğinde	Ortaya çıkan iş fikirleri 28-29.05.2021 tarihinde Konya ilinde gerçekleştirilecek Türkiye Buluşma Zirvesi’nde sergilenecektir.Niteli	Ağrı,Ardahan, Iğdır ve Kars	Valilikler, Üniversiteler, TSO’lar, TKDK, KOSGEB	YDO’lar	01.02.2021 31.12.2021

	fikirlerini hayata geçirmelerinin teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.	kli başvuruların hayata geçirilmesi için girişimciler uygun destek mekanizmalarına yönlendirilecek olup projeleri hayat geçirmelerine destek verilecektir.				
--	--	--	--	--	--	--

EK-3 Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı ve Fizibiliteleri	Ağrı Dağı, İshak Paşa Sarayı ile Ahmed-i Hani Türbesi ve çevresindeki tarihi yapılar, Meteor Çukuru, Buz Mağarası, Nuh'un Gemisi İzi, Balık Gölü, Ağrı Meya Antik Kenti (Günbuldu Mağaraları), Diyadin Kaplıcaları ve Kanyonunun oluşturduğu çalışma alanında turizm destinasyonlarının potansiyellerinin mevcut durum analizinin yanı sıra sürdürülebilir turizm hedeflerine yönelik stratejilerin belirlenerek eylem planına ve mekânsal plana dönüştürüldüğü bir Ağrı Dağı ve Çevresi Turizm Master Planı hazırlanması sayesinde oluşacak proje fikirleriyle yatırım fizibiliteleri hazırlanacaktır.	Hizmet alımı	Personel yetersizliği ve söz konusu çalışmanın uzmanlık gerektirmesi
TSOP Sektör Analiz Raporu	Özellikle artan Doğu Ekspresi trendi ile Bölgedeki turizm sektörü büyük ivme kaydetmiştir.Yeni oteller, yeme-içme mekanları ve hediyelik	Ajans eliyle	-

eşya dükkanlarının açılmasıyla sektör büyümüştür. TSOP Sektör Analiz Raporu ile oteller, yeme-içme faaliyetleri gerçekleştiren işletmeler, hediyelik eşya üreten ve pazarlayan işletmeler, tur ve seyahat acenteleri, turizmden gelir sağlayıp hizmet sunan yapılar ile STK'lar ve kamu kurum-kuruluşları incelenecektir. Raporda hizmet ve insan kaynakları kapasitesinin eksikliklerine özel önem verilecektir. Ortaya çıkacak rapor sayesinde, Ajans destek mekanizmaları için öncelik tespiti, COVID-19 Pandemisinin etkileri ve çözüm önerileri, sektörel olarak ortak iş birliği geliştirilmesi ve politikalar üretilmesi, ortak eğitim programları düzenlenmesi, ulusal ve uluslararası destek mekanizmalarına proje üretilmesi ve kısa-orta-uzun dönem planlar yapılmasını sağlanacaktır.

KSOP Sektör Raporu: Büyükbaş Hayvancılık Raporu	Tarım ve hayvancılık sektörü başta olmak üzere kırsal ekonomiye katkı sunabilecek tüm sektör ve alt sektörlerde pazarı tanımak, daha iyi stratejiler geliştirmek ve bölgenin rekabet gücünü artırabilmek için sektör analizi yapılması ve bu kapsamda bir rapor oluşturulması amaçlanmaktadır.	Ajans eliyle	-
Ardahan ve Kars Tıbbi Bitkilerinin Araştırılması	Kars ve Ardahan illerinde geçmişten günümüze kadar bölge halkı tarafından tıbbi öneme haiz olduğu düşünülen ve ilaç yapımında kullanılan bitkilerin tespiti ile bu bitkilerin yaygın adları, etken maddeleri ve kullanım alanlarının tespitini kapsamaktadır.	Hizmet alımı	Personel yetersizliği ve söz konusu çalışmanın uzmanlık gerektirmesi
TRA2 Bölgesi Biyokütle Atlasının Hazırlanması Faaliyeti	Enerji Bakanlığı tarafından geçmiş dönemde ulusal ölçekli Biyokütle Enerjisi Potansiyel Atlası (BEPA) hazırlanmıştır. BEPA çalışması, illerin biyokütle enerjisi sektöründeki genel potansiyelini ortaya koymaktadır. Ajansımız da Bölgenin ilçe düzeyinde ve mekânsal düzeyde biyokütle	Ajans eliyle	-

	varlığını ortaya koyan bir atlas hazırlayacaktır. Bu çalışma ile biyokütleden elektrik üretiminin artırılması için biyokütle kaynaklı elektrik üretim tesislerini kurmak isteyen yatırımcıların başta YDO faaliyetleri olmak üzere enerji fuarları ve Yatırım Zirvesi'nde yönlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.		
Ardahan Ballı Bitki Florası Araştırması	Ardahan'da sektörün önemli bir sorunu olan ballı bitki florasının tespit edilmesi Yapılacak çalışma neticesinde ilde ballı bitki çeşitleri, miktarı, ballı bitki florasının bulunduğu alanlar tespit edilerek dijital harita üzerine işaretlenecektir. Yapılacak çalışma gezgin arıcı konaklama yerlerinin tespit edilmesine altlık teşkil edecek, üretimde verimin artması ve Kafkas Arı Irkı gen kaynağının korunmasına katkı sağlayacaktır.	Hizmet alımı	Personel yetersizliği ve söz konusu çalışmanın uzmanlık gerektirmesi

TRA2 Bölgesi Canlı Hayvan Pazarları Mevcut Durumu ve Hayvan Borsası İhtiyaç Analizi	Bölgedeki yoğun iktisadi değer olarak ön plana çıkan hayvancılığın karşılaştığı pazarlama sorunlarının araştırılması, hayvan pazarlarının mevcut durumunun tespit edilmesi, hayvancılık işletmeleri ve tüccarlar arasındaki arz piyasasını buluşturulmasını sağlayan hayvan borsalarının bölge illeri için alternatif bir model olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.	Ajans eliyle	-
İSOP Sektör Raporu Analizi: Ardahan ve Kars'ta Kaşar Peyniri Üreten İşletmelerin Analizi	İSOP kapsamında sektör ve alt sektörlerin Bölgedeki mevcut durumu detaylı bir şekilde masaya yatırılacak ve analiz edilecektir. 2021 yılında düzenlenen bu SOP'un öncelikli olarak ilk üç yıllık süreci akabinde bundan sonraki 6 yıllık SOP dönemleri için strateji geliştirmek ve bölgenin rekabet gücünü artırabilmek için yapılacak analizler ile bir altlık oluşturulması amaçlanmaktadır. Ardahan ve Kars'ta en önemli imalat sanayi olan süt işleme tesislerinin (Kaşar Peyniri Üreticilerinin) güçlü ve zayıf	Hizmet Alımı	Personel yetersizliği ve söz konusu çalışmaların uzmanlık gerektirmesi

	yönlerini ortaya koymak ve rekabetçilik kapasitesini tespit etmek amacıyla analiz yapılacaktır. Ardahan ve Kars illerinde yer alan işletmelerin marka, insan kaynakları, teknoloji, toplam kalite yönetimi gibi konularda tam sayım analizinin yapılması, ilgili faktörlerin işletmelerin gelir, pazar büyüklüğü ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.		
TRA2 Bölgesi OSB ve KSS'lerin Altyapı Durumları ve İhtiyaç Analizi	SOP faaliyetlerinin tasarlanması ve buna dönük strateji geliştirilmesi için TRA2 Bölgesi düzeyinde imalat sanayi altyapısına ilişkin bir doküman oluşturulacaktır. Bu çalışmayla bölgesel olarak öncelikle üç yıllık bir gelişim planlaması yapılması amaçlanmaktadır.	Ajans eliyle	-

İş Yüğü Analizi	2010 yılından beri faaliyette olan Ajansın insan kaynakları planlamasına altlık olacak şekilde bir iş yüğü analizi yapılması planlanmaktadır. Bu kapsamda birim bazında rutin olarak yürüyen işlerin dışında ek iş yükleri de göz önüne alınarak toplam iş yüğü analizinin ortaya çıkarılması ve insan kaynakları planlamasının bu analize göre yapılması hedeflenmektedir.	Ajans eliyle	-
Ülke Masaları Oluşturulması Çalışmaları: Ülke Raporları	Bölgemizin farklı ülkelere sınır kapıları olduğundan bu ülkelerle ticari ve kültürel bağları güçlü tutmak için ülke masaları oluşturulacaktır.	Ajans eliyle	-
Özel Sektör Yatırım Konuları İçin Ön Fizibilite Çalışmaları	Bölgeye yatırım çekmek, yatırım promosyon faaliyetlerini daha etkili yürütmek, yatırımcıları proje bazlı desteklere doğru yönlendirmek, bölgelerdeki yatırım ortamına ve istihdama olumlu etkiler oluşturmak üzere bölgemizde potansiyeli görülen alanlara yönelik ön fizibilite çalışmaları yapılması	Hizmet alımı	Personel yetersizliği ve söz konusu çalışmaların uzmanlık gerektirmesi

önemli görülmektedir.

EK- 4 Kaynak Verimliliği Faaliyetleri

Faaliyetin Adı	Faaliyet Açıklaması	Faaliyet Takvimi
Altın Kaz SOGEP Projesi	Önemli bir ekonomik değere sahip olan kaz tüyü Bölge illerimizde katma değerli ekonomik ürüne dönüştürülerek kullanılamamaktadır. Kesilen kazların tüyleri ya çöp olmakta ya da öz tüketimi karşılamak amacıyla yastık, yorgan vb. olarak kullanılmaktadır.Kars'ın Selim İlçesi 52 Köyü ile birlikte kaz üretiminde ciddi bir paya sahiptir. Selim Belediyesi'nin başvuru sahibi olduğu SOGEP projesi ile kaz tüyleri katma değerli ürünlere dönüştürülecek olup sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı olan 30 kadına istihdam olanağı sağlayacaktır.	01.01.2021 31.12.2021
Turizmde Alternatif Enerji Kaynaklarının Yaygınlaşması İçin Eğitim ve Danışmanlık Faaliyeti	Teknik Destek kapsamında, 4 ilde gerçekleştirilecek olan faaliyet kapsamında turizm paydaşlarımız olan otel işletmecilerine (Kars ve Ardahan'daki kayak otelleri, merkezde bulunan büyük kapasiteli oteller, Iğdır ve Ağrı'da özellikle Doğubayazıt'taki oteller) otel işletmecilerine alternatif enerji kaynaklarının yaygınlaşması için hizmet alım yoluyla eğitim faaliyeti gerçekleştirilecektir. Eğitim sonunda potansiyel barındıran oteller belirlenecek olup fizibilite çalışmalarına başlanacaktır.	01.01.2021 31.12.2021
TRA2 Bölgesi Biyokütle Atlasının Hazırlanması	Enerji Bakanlığı tarafından geçmiş dönemde ulusal ölçekli Biyokütle Enerjisi Potansiyel Atlası (BEPA) hazırlanmıştır.	01.01.2021

Faaliyeti	BEPA çalışması, illerin biyokütle enerjisi sektöründeki genel potansiyelini ortaya koymaktadır. Ajansımız da Bölgenin ilçe düzeyinde ve mekânsal düzeyde biyokütle varlığını ortaya koyan bir atlas hazırlayacaktır. Bu çalışma ile biyokütleden elektrik üretiminin artırılması için biyokütle kaynaklı elektrik üretim tesislerini kurmak isteyen yatırımcıların başta YDO faaliyetleri olmak üzere enerji fuarları ve Yatırım Zirvesi'nde yönlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	31.12.2021
Arıcılık İşletmelerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi	Bölgenin kendi dinamiklerine uygun olan alanlardan birisi olan tarım ve hayvancılık sektöründeki işletmelerde kapasite artışına katkı sunacak uygulamaların hayata geçirilmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda işletmelerde üreticilerin bal ve bal ürünleri konusundaki farkındalığını artırmak, ürün çeşitlendirmesine katkı sunmak, üretimde verimliliği ve katma değeri artırmak adına hizmet alım yöntemiyle dört il merkezinde teorik ve pratik uygulamaya dayanan toplamda 8 adet eğitimin düzenlenmesi planlanmaktadır. Bu eğitimlerden toplamda 80 üreticinin faydalanması hedeflenmektedir.	01.03.2021 30.07.2021
Örnek Üretici Yetiştirme Programı	Bölgemizin her ilinde yaygın şekilde yapılan süt sığırcılığı işletmelerinde süt veriminin artırılmasına yönelik; Kaynak Verimliliği Farkındalığı, soğuk zincir, hayvan besleme, koruyucu hekimlik ve hayvan refahı gibi konularda eğitim düzenlenecektir. Eğitim sonunda yapılacak sınavda başarılı olanlara sertifika verilecektir..	01.01.2021 31.12.2021
	Bölgemizde imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelere yalın üretimi tanıtmak ve bu üretim sisteminin sağladığı	01.01.2021

Yalın Üretim Eğitimi

avantajları anlatmak için Bölgenin her ilinde teknik destek programı aracılığıyla eğitimler düzenlenecektir. Verilecek eğitim sonucunda işletmelerin Yalın Üretim konusunda farkındalık oluşturmaları beklenmektedir. Bu kapsamda, TRA2 Bölgesi Üniversitelerinin ilgili bölümleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, OSB'ler ve Küçük Sanayi Siteleri ile işbirliği yapılacaktır.

31.12.2021